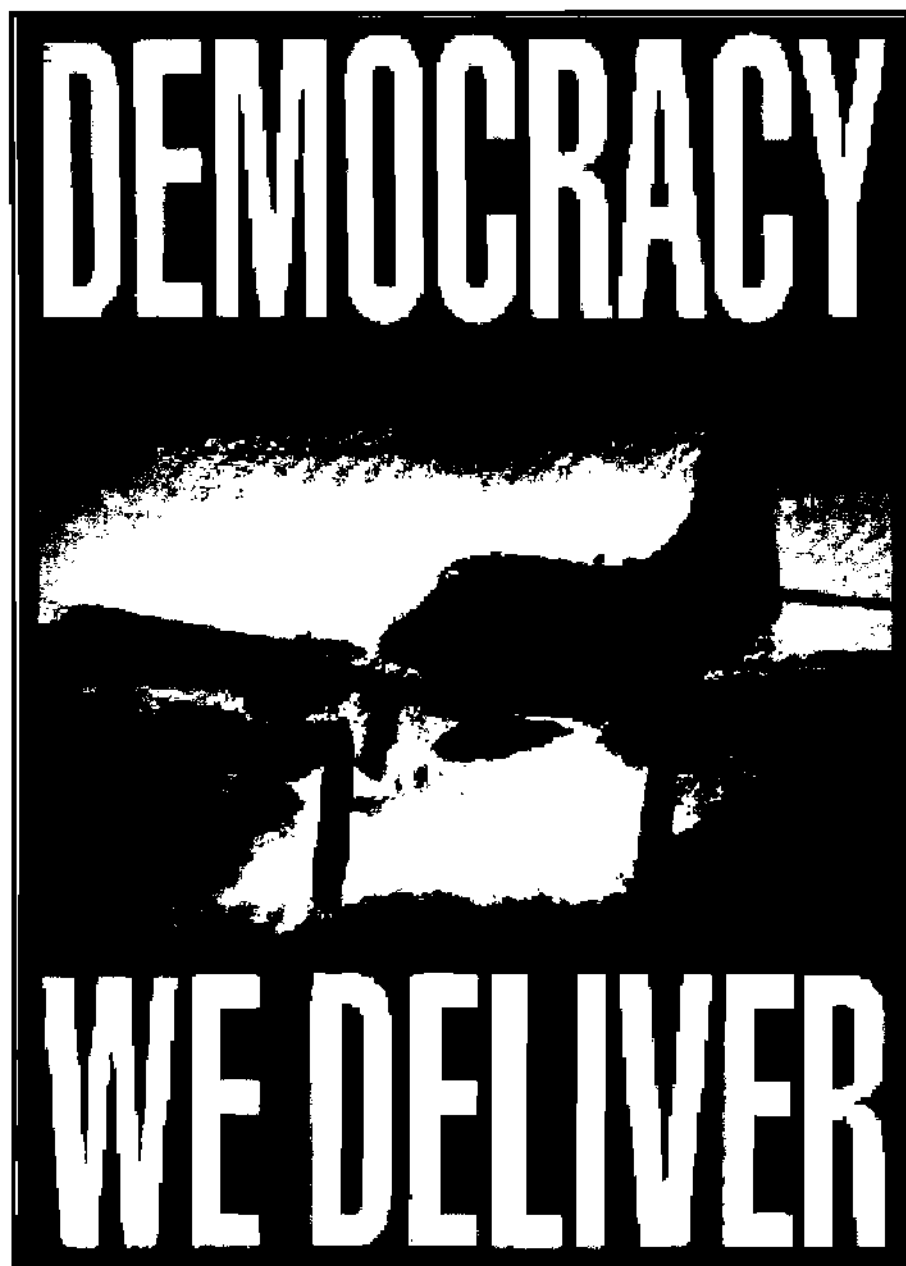

vrede

TIJDSCHRIFT VOOR INTERNATIONALE POLITIEK

verschijnt tweemaandelijks
41ste jaargang - nr. 337 - mei-juni 1999
afgiftekantoor Gent X
Vrede - Galgenberg 29 - 9000 Gent
Tel. (09) 233 46 88
Fax (09) 233 56 78
e-mail: vrede@ngonet.be

- V Navo uit de Balkan
- V België in oorlog
- V Geweld
- V Servische NGO's
- V Overzicht okt. '98 - maart '99
- V Bommen op Joegoslavië
- V Kosovo
- V Vrouwen & Vrede
- V Nieuwe Star Wars
- V Turkije - Israël
- V Verkiezingen
- V Nieuwe militaire budgetten
- V Belgisch Defensiedebat
- V Mensenrechten Jasenovac
- V 50 jaar NAVO is genoeg
- V Wit-Rusland
- V Afscheid Jeanneke
- V Recht op actie

Censuur MED TV

Twee maten en twee gewichten. Deze uitdrukking hebben we al dikwijls mogen aanhoren de laatste weken. Maar voor de Koerdische zender MED TV moet ze toch uitzonderlijk veel worden gehanteerd. Eerst waren er twee waarschuwingen van onze Minister van Binnenlandse Zaken, daarna een opschorting van de Britse licentie door de vergunner ITC. Nu heeft ITC de vergunning definitief ingetrokken. Telkens was de Turkse pers er als de kippen bij om het nieuws met grote koppen ('sluiting van de terroristenzender') te melden. Opvallend: men wist het nieuws al te melden voordat het effectief nieuws was. Waarom deze drastische maatregel tegen Med TV? De formele reden is dat MED TV zou opgeroepen hebben tot geweld. Maar wie MED TV de afgelopen maanden heeft gevolgd, weet dat MED TV er juist voor gezorgd heeft dat de Koerden zich kalm zouden gedragen. MED TV beseft ook wel dat er af en toe uit de bocht wordt gegaan, dat er deontologische fouten zijn gemaakt. Maar welke zender niet? De hele Kosovo(a) berichtgeving op onze zenders heeft meer weg van NAVO-propaganda, dan van neutrale verslaggeving. Wat vooral tegen de borst stuit is dat een eenmalige oproep van enkele PKK-commandanten (en dus niet van de zender) in het journal van MED TV aanleiding is voor een dergelijke drastische maatregel, terwijl de regelmatige haatcampagnes op de Turkse zenders - de officiële staatszender TRT zit bij ons op de kabel - blijkbaar door de beugel kunnen. We herinneren even aan de periode toen het tot een bijna-oorlog was gekomen met Syrië - Öcalan zat toen nog in Damascus. Turkse Kranten en TV-zenders spraken regelrechte oorlogstaal: "we zullen die Syrische insecten vernietigen", bijvoorbeeld. En toen Öcalan in Rome zat, was de Turkse haat-journalistiek de aanleiding voor de brandstichting in twee Koerdische centra in Brussel, waar onder het Koerdisch Instituut Med TV werd gesloten omdat Turkije en de VS dat wilden. Dat is de enige reden. Na de opeenvolgende betogingsverboden in België de laatste weken, de aanvallen op nieuwszenders in Joegoslavië, weten we nu wel zeker wat 'persvrijheid' betekent in het westen. We hopen dat de Koerdische journalisten kunnen rekenen op de solidariteit van hun Europese collega's. Het is in hun eigen belang.

LDB

BARBECUE VREDE

Kunstenaar voor Vrede

Zaterdag 3 juli 1999

INHOUD

EDITORIAAL	NAVO uit de Balken	3
UITKIJK	Belgie in oorlog	4
BALKAN	- De vrede is verweesd door het geweld - Oproep van Servische NGO's - Van "activering" tot "aanvalsbevel" - Bommen op Joegoslavië KOSOVO - Bedenkingen rond de oorlog in Kosovo - Vrouwen in vredesbewegingen Platform tegen de oorlog in de Balken	5 6 7 8 11 12 13 15
BEWAPENING & ONTWAPENING	- Clinton zet het ABM-verdrag op de tocht Het congres beslist om de militaire uitgaven te verhogen - 50 jaar NAVO is genoeg	16 27 30-32
MIDDEN-OOSTEN	De as Turkije - Israël	17
DOSSIER	Colombia .. "Het gedoemde Paradijs"	19-22
VERKIEZINGEN	Verkiezingen in Turkije: grizwarte zondag	24- 26
BELGIË IN DE WERELD	Het Belgisch defensiedebat: "Leve de NAVO"	28
MENSENRECHTEN	Jasenovac, waar bedrijfsmatig gemoord werd	29
GOS	Wit-Rusland: de NAVO oostwaarts afremmen.	33
PERSONALIA	Afscheid van Jeanneke	34-35
KRUISWOORDDRAADSEL		36
BETOGING - VREDESINITIATIEVEN		37
VOOR DE VUIST	Criminalisering van sociale actie...	39

Werkten mee aan dit blad: Willy courteaux - Victor Stuyck - Antoine Uytterhaeghe - Yvan Grosjean - Alfons Laridon - Marie-Jeanne Vanmol - Ludo De Brabander - Mich Van Opstal - Luke Vanderbeke - René Van Nerum - Bob Paulus - Jan Olsen - Lotti Verwest - André De Smet - Georges Spriet - Paul Pataer
Foto's omslag: Marie-Jeanne Vanmol.

vrede

sedert 1957
tweemaandelijks tijdschrift
vrede vzw
studie- en informatiecentrum
internationale politiek, vredes- en
ontwikkelingsproblematiek

redactie - beheer - publiciteit
galgenberg 29 - 9000 gent
pk. 000-0956015-80
tel. (09) 233 46 88
fax (09) 233 56 78
e-mail: vrede@ngonet.be
internet:
www.democratisch-links.be/vrede

leesgeld :

110 fr. los nummer
600 fr. 6 nummers per jaar
700 fr.: instellingen met factuur
800 fr.: Nederland en E U
1.000 fr.: rest van de wereld

43 gulden op postbankgiro nr. 5267830
van Ad Woudenberg / VREDE postbus
92311 1090 AH Amsterdam

steunabonnement : 1 000 fr
abonnementendienst: L. Verwest
vrede wordt gedrukt op
kringlooppapier
offset druk:
Nevelland, B.W., 9850 Nevele

redactie :

Lucien Bollaert, André De Smet, Jan Olsen,
Georges Spriet, Victor Stuyck, Ludo De
Brabander, Marie-Jeanne Vanmol, Antoine
Uytterhaeghe
redactiesecretaris: L. Bollaert
hoofdredacteur: André De Smet
verantwoordelijke uitgever:
Michel Vanderborght
Beukendreef 15, 9401 Pollare-Ninove

De ondertekende artikels beantwoorden niet
noodzakelijkerwijze aan ons standpunt.
Overname van artikels is slechts toegelaten
mits bronvermelding en toezending van een
presentexemplaar.

NAVO uit de Balkan

De humanitaire verantwoording van de NAVO-bombardementen is vals. Voor een paar jaar heeft het westen zelf de troepen van Tudjman opgeleid en hen de etnische opkuis van de Krajina laten uitvoeren. Het resultaat was toen om en bij de 600.000 Servische vluchtelingen. Niemand die over een humanitaire catastrofe sprak. Het westen is vandaag door haar te groot stilzwijgen en te zwakke politieke aanpak van de Turkse staat medeplichtig aan de humanitaire catastrofe die het Koerdische volk moet ondergaan.

De werkelijke bedoeling van de NAVO is het in praktijk brengen van de nieuwe strategie. Het gaat erom daar op te kunnen treden, waar en wanneer de NAVO-leiding (Washington) het wil. Dit is ook en vooral buiten het verdragsgebied. Joegoslavië moet aangepakt worden omdat het niet in de westerse invloedssfeer wil komen. Belgrado zoekt het eerder bij Moskou. - De bombardementen maakten zelf een formele unie waar tussen Rusland, Wit-Rusland en Joegoslavië. - Het Balkangebied is geostrategisch van belang voor de aansluiting van Midden-Europa en het Nabije-Oosten; het is belangrijk omwille van een eventueel pijpleidingstraject voor olie uit de Kaukasus

De bombardementen moeten onmiddellijk en onvoorwaardelijk worden stopgezet, de NAVO moet uit de Balkan vertrekken. De bombardementen vormen een flagrante overtreding van het internationaal recht. België moet van koers veranderen, de oorlogsinspanningen stoppen, en een politieke aanpak van het probleem helpen bewerkstelligen.

Natuurlijk is er een groot probleem in Joegoslavië. Serviërs en Albanese Kosovaren leven al jarenlang in onmin met mekaar. De jarenlange wederzijdse pesterijen, schendingen van woningen, brandstichtingen hebben reeds twintig jaar geleden heel wat Serviërs en Montenegrijnen uit Kosovo doen vertrekken. Maar de economische crisis van de jaren '80 hebben het eng nationalisme langs beide kanten erg veel voeding gegeven, en de onmin tot een niveau gebracht dat beide volksgroepen niet meer met mekaar willen leven. Serviërs namen opnieuw de politieke ruimte in die via de Tito-grondwet van 1974 voor de Albanen was geopend. Er kwamen moorden, scherpe en brutale repressie, een toestand van duale macht (Servië in de steden, separatistische krachten buiten de steden en een niet-erkende eigen Albanese Kosovaarse regering). Gewapende separatisten vielen een kamp in Kosovo aan met Servische vluchtelingen uit de Krajina. Sindsdien is de escalatie verder gegaan. Servische ordestrejdkrachten en nationalistische milities

wilden in onvervalste contra-insurgentiestijl de "vis droogleggen": dorpen werden aangepakt om de UCK-strijders geen manoeuvreerruimte te laten. Dit geweld moet stoppen.

Dit alles betekent nog niet dat een politieke regeling niet mogelijk zou zijn. De internationale gemeenschap heeft er zich mee bemoeid, maar haar optreden kelderde de politieke kansen. Toen in de laatste maanden van 1998 de Servische troepen zich terugtrokken uit Kosovo, liet het westen toe dat de UCK de plaats kwam innemen. De

OVSE-leider William Walker is een kenner van destabiliseringsactiviteiten: hij was VS-ambassadeur in Nicaragua en El Salvador in de jaren '80. Het was deze man die in een oogopslag de Racak-moorden in de schoenen schoof van de Serviërs, terwijl een onafhankelijk Fins team na een maand onderzoek dit niet kon bevestigen. Bovendien heeft VS-minister van buitenlandse zaken, M. Albright, de Rambouillet-gesprekken gekelderd met haar geheime belofte aan het UCK dat Washington akkoord

ging met een schijnontwapening, en dat de onafhankelijkheidsverklaring na een eigen Kosovaars referendum geen Amerikaanse tegenstand zou ondervinden.

Intussen is Kosovo aan het leeglopen. De menselijke tragedies daar zijn enorm. Maar de mensen ontvluchten hun huizen, steden en dorpen ook omdat er bommen worden op gegooid. En zoals generaal-op-rust F. Briquemont het zei, zijn "de NAVO-bombardementen de rechtstreekse oorzaak van deze vluchtelingenstroom. Zonder de bombardementen, waarvan het al een tijd vooraf zeker was dat ze zouden gebeuren, zou de escalatie van de repressie en de uitdrijvingen (zoals zovele vluchtelingen getuigen) zeker niet die omvang gehad hebben." De vluchtelingen moeten geholpen worden. Geen inspanning mag hiervoor teveel zijn, want de ellende is groot. We mogen echter het maatschappelijk kader niet uit het oog verliezen, waarom deze mensen vluchten. En met het geld van enkele tientallen Tomahawk-kruisraketten zou er al veel leed kunnen worden gelenigd.

Laat ons alle krachten bundelen om de bombardementen te stoppen, en samen met alle betrokken partijen (ook de lokale vredeskrachten) een politieke oplossing helpen bewerkstelligen die gebaseerd is op het respect van mensenrechten en van het internationaal recht. Laat ons ook alles in het werk stellen om de democratische vrijheden in België te vrijwaren, en het veelvuldig verbod op betogen aan te vechten.

Georges Spriet

België in oorlog

Zo. Het grote woord is er uit. Bij monde van premier Dehaene is Milosevic uitgeroepen tot een tweede Hitler (eigenlijk de derde, aangezien Saddam Hoessein de tweede was). Het is natuurlijk een aloude traditie, de vijand te personaliseren in één mens en die dan te diaboliseren. Maar als een intelligent man een zaak poogt te verdedigen met een dergelijk dom cliché, mogen we wel concluderen dat er een nijpend gebrek is aan intelligente en doorslaggevende argumenten om het optreden van de NAVO in de Balkan te verdedigen.

Aangezien het bij dergelijk stereotiep wit-zwart denken ook gebruikelijk is, te geloven dat wie niet "wit" wil zeggen, dan ook automatisch "zwart" zegt, kan het nuttig zijn met nadruk te verklaren dat Milosevic wel degelijk een onverkwikkelijk figuur is. Dat is Saddam Hoessein ook. Maar Saddam Hoessein zit steviger dan ooit in het zadel ondanks een meedogenloze oorlog (die hij uiteraard verloor) én een economisch embargo én nog een sliert bombardementen erbij en zelf zijn Arabische (en vijandige) burens hebben schoon genoeg van het agressieve optreden van Amerika (met Groot-Britannië op sleeptouw). Maar zelfs uit deze recente periode van de geschiedenis heeft het Westen niets geleerd. Ook Milosevic zit steviger dat ooit op zijn troon. Ook de oppositie heeft zich (schoorvoetend wellicht) achter hem geschaard. Met de verklaring dat men na de "overwinning" Milosevic wil berechten voor misdaden tegen de menselijkheid (een berechting die hij ongetwijfeld verdient) heeft men ervoor gezorgd dat hij tot het bittere einde zal doorvechten. En als de NAVO denkt dat bombardementen het moreel van de Servische bevolking in elkaar zullen doen storten, is men het voorbeeld uit de Tweede Wereldoorlog, dat het effect net omgekeerd is vergeten. Minder dan ooit willen de Serviërs Kosovo verliezen. Zo denken nu ook de Servische legendarissen van Milosevic erover.

De uitspraken van Westerse leiders en - nog meer - de schrijnende beelden van de tienduizenden vluchtelingen en de gruwelverhalen over moorden en verkrachtingen, hebben in brede kring alle nuchterheid verstikt. De kernvraag is NIET "wat doen met al die vluchtelingen" (dat is de kortetermijn-vraag, hoe prangend ze ook is), maar wel: wat wil men bereiken? De oude vijandschap tussen Serviërs en Kosovaren, die teruggaat op historische gegevens uit een ver verleden, is vandaag nog versterkt tot een verbittering en haat die in geen tientallen jaren kunnen worden uitgewist. Het idee van een harmonisch samenleven van Serviërs en Albanese Kosovaren is verder verwijderd dan ooit. Tegelijk is het conflict een haard van onrust voor de rest van de Balkan. Er valt dus geen oplossing te bekenen. Wat wél te bekenen valt is: een toegenomen instabiliteit in de hele regio die voor de volgende tientallen jaren voor nieuwe problemen en conflicten kan zorgen.

Meevoelen met de vluchtelingen mag er ons ook niet toe leiden dat we de Kosovaarse rebellentroepen gaan idealiseren onder het motto "de vijand van onze vijand is automatisch onze vriend". Men gaat er (gemakshalve) aan voorbij dat het rebellenleger dat vecht voor de "bevrijding" van Kosovo gespijzigd wordt door de drugshandel van

Kosovaars-Albanese maffia die in een aantal Westerse landen bijzonder actief is. Men vergeet niet, dat de UNO (die in deze zaak volledig uitgeschakeld is zodat deze oorlog geen enkele volkenrechtelijke grondslag heeft) nooit de onafhankelijkheid van Kosovo heeft vooropgesteld. IJveren voor die onafhankelijkheid zou catastrofale gevolgen kunnen hebben in de hele wankel Balkan. Maar wat dan wel, als men vandaag juist door deze oorlog niet alleen de etnische zuivering in belangrijke mate gestimuleerd heeft, maar bovendien een vreedzaam samenleven van de twee volkeren voor de toekomst vrijwel onmogelijk maakt?

Het idee dat de leidende kringen van de NAVO en de Westerse regimes van dat alles geen flauw benul hebben, is natuurlijk naïef. Maar het idee dat het in deze oorlog gaat om "mensenrechten" is even naïef. Men kan zonder hard nadenken een half dozijn landen noemen waar mensenrechten met voeten worden getreden zonder dat dit aanleiding gaf tot een militair ingrijpen van de NAVO. (Om het tot de Balkan te beperken: de zuivering in Bosnië was niet milder dan die in Klein-Joegoslavië vandaag; en in Algerije telt men tot nu toe 75.000 slachtoffers van het politiek-religieus geweld.)

Wat is dan de diepere grond van dit oorlogsinitiatief?

Het is duidelijk een initiatief dat uitgaat van de USA. Men krijgt de indruk dat de Europese NAVO-landen eerder schoorvoetend (de NAVO-verplichtingen, weet u wel) of op zijn minst zonder enthousiasme deelnemen aan het conflict. Nu de Sovjet-Unie als wereldmacht is uitgeschakeld en maar kan overleven met Westerse economische hulp, is Amerika de enig overblijvende wereldmacht. Amerika is nooit gelukkig geweest met de beslissingsmacht van de UNO en heeft vaak genoeg zijn ergernis laten blijken als in die vergadering zijn belangen niet ten volle werden gediend.

Het ogenblik is nu gekomen dat de enig overblijvende wereldmacht een signaal wil geven wie de baas in de wereld is. Het gaat in dit geval niet om enig economisch of politiek belang. Op 1000 Amerikanen is er vermoedelijk niet één die weet waar de Balkan ligt, laat staan dat hij ooit van Kosovo heeft gehoord. De problemen die door deze oorlog worden geschapen hebben ook geen enkel effect op Amerika, maar alleen op Europa. Amerika, dat beducht is voor het economisch gewicht van Europa, wil Europa aan zich binden door middel van een militaire bondgenootschap, dat oorspronkelijk bedoeld was om een vermeende Sovjet-dreiging af te weren.

Nu het motief van dat bondgenootschap is weggevallen, moet de NAVO, onder leiding van Amerika, een nieuwe functie krijgen. Dat is ook de reden waarom men nu zoveel mogelijk voormalige Warschaupactlanden bij de NAVO wil krijgen: elke nieuwe bondgenoot is voortaan onderworpen aan de wil van 's werelds machtigste natie. Op die manier kan Amerika steeds meer landen dwingen, op te treden voor de Amerikaanse belangen, ook als dat ingaat tegen het Europese belang.

Het spreekt vanzelf dat, ook waar er geen direct econo-

misch belang in het spel is (zoals nu in Klein-Joegoslavië) er indirect altijd economische belangen op de verborgen agenda staan. Militaire en economische macht gaan immers hand in hand. Zie het bananenconflict, zie het conflict om het Amerikaanse hormonenvlees. De arrogantie van Amerika in het Cavalese-drama heeft heel Europa geschokt. Maar dat heeft Europa niet verhinderd opnieuw gehoorzaam aan het handje van oom Sam te lopen toen Clinton - tegen het advies van de militairen in - besliste een oorlog te ontketenen tegen een Europees land. Nu kan

men wel zeggen, dat de oorlog niet gevoerd wordt tegen de Servische bevolking, maar tegen Milosevic. Maar de bommen vallen op het hoofd van de Serviërs (en af en toe van de Kosovaarse vluchtelingen), en de economie die verwoest wordt, is de economie waarvan een toch al niet rijke bevolking moet leven.

Het wachten is op de volgende Hitler. En wát als die vroeg of laat eens in Amerika opstaat? Of is hij daar al?

W.Courteaux.

De vrede is verweesd door het geweld

Toen was het zo

Wanneer de eerste bombardementen op Duitsland begonnen, had de bevolking van bezet Europa duidelijk begrepen dat dit een keerpunt betekende voor Wereldoorlog II. Tot op dat ogenblik had men alleen maar de luchtaanvallen op Rotterdam en daarna hoofdzakelijk op Londen meegemaakt, begeleid door de diertlijke zegekreten van de nazi's. De bombardementen op Duitsland werden uitdrukkelijk begroet ofschoon men wist dat er nogal wat weggevoerden dwangarbeid verrichten op gevaarlijke plaatsen. Toen de Duitsers op hun beurt werden gebombardeerd was de euforie groot doch die duurde niet lang want na Morsel (een duizendtal schoolkinderen en andere slachtoffers) was er vooral rouw en bitterheid terwijl de collaborateurs garen spinden uit de ramp. Haat is steeds de slechtst mogelijke raadgever geweest.

Koerdistan en Kosovo

De ongelijke behandeling van de Koerden en de Kosovaren is een schoolvoorbeeld van de discriminerende houding van de VS en van de aan dit land ondergeschikte NAVO. Met Kosovo houdt men zich bezig al steunt men de Kosovaren zoals de koord de gehangere. Een deel van Koerdistan maakt deel uit van Irak en na de nederlaag van Saddam Hoessein mochten zijn vliegtuigen niet meer in Noord-Irak (Koerdistan) komen zg. om de bevolking te beschermen. De enigen die daarvan hebben geprofiteerd zijn de Turkse dictators die met de zegen van de NAVO de volkerenmoord tegen de Koerden nu hebben uitgebreid

tot Irak. Saddam Hoessein zal daar niet over klagen want de Turken zorgen voor de etnische zuivering.

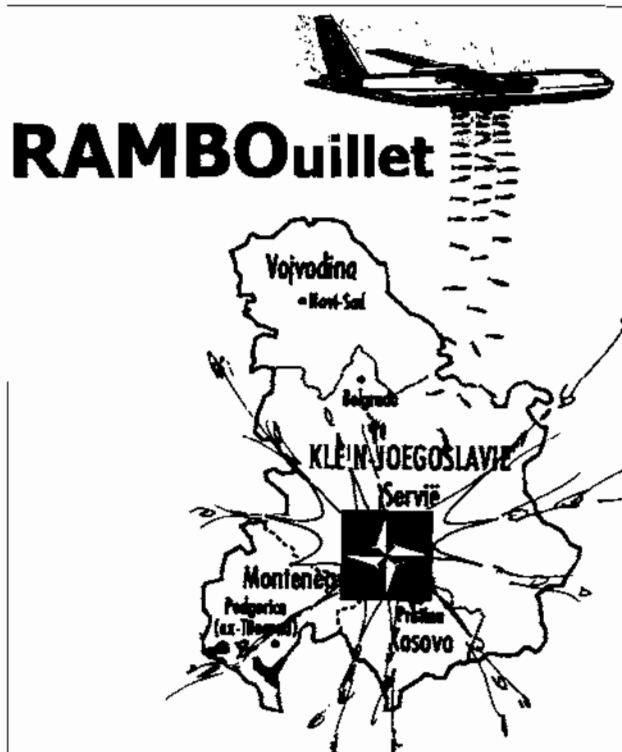
Toch zullen de Koerden het misschien iets gemakkelijker hebben want zij zijn een volk van 35 miljoen mensen en het feit dat zij een niet-Europees volk zijn stelt hen vrij van de steun doch ook van de bemoeizucht van de NAVO. Ik geloof dat hun overlevingskansen reëel zijn. Koerdistan is allicht taaier dan Turkije.

In Kosovo kan het nog alle kanten uit

Rusland werd nogal radicaal buiten het Kosovo overleg gehouden. Verbale verwijten van Jeltsin leidden tot een verbale toegeving. Toen bleek dat Milosevic geen boodschap had aan dreigementen noch aan bemiddelingspogingen van de Russen. De Ministers van Buitenlandse Zaken van de EU deden weliswaar water in de wijn om de onderhandelingspositie van de Russen te ondersteunen doch de Servische dictator speelt zijn duivels spelletje onverstoort verder. Voor 't ogenblik ziet het er naar uit dat de vluchtelingen meer dan eens bij het weg- en terugsturen als levend schild gebruikt worden. Oorlogen zijn nu eenmaal een stuk moorddadiger en wreder dan men vooraf heeft kunnen inschatten.

Wat nu gebeurt doet ons even terugdenken aan keerpunten in de geschiedenis, eigenlijk overgangperiodes, naar andere normen voor het gezag der staten.

Frank Vandenbroucke heeft het in zijn essay "De Verenigde Naties op een tijdsbreuk" (uitg. Acco) 1ste druk 1996 over het huidige tijdvak dat een nieuwe ordening onvermijdelijk maakt. Of het allemaal vredelievend zal kunnen durft hij niet voorspellen. Hij ziet vooral de geldorde als een moeilijk gegeven.

Waarde landgenoten,
wij voeren oorlog

Forum voor Vredesactie vzw - Pluralistische organisatie voor een geweldloze samenleving
8- wekelijks - Jaargang 30 - april 1999 - nr. 187 - Afgiftekantoor Brussel 5

Victor Stuyck

Oproep van Servische niet-gouvernementele organisaties

De Wereldvrede Raad kreeg op haar internationaal secretariaat in Parijs onderstaande tekst binnen.

Wij zijn diep getroffen door de NAVO vernietigingen en het lot van de Kosovaarse Albanezen. Daarom vragen wij, -vertegenwoordigers van niet-gouvernementele organisaties en de vakbond "Nezavisnost" (onafhankelijkheid) -, met aandrang aan alle partijen die verantwoordelijk zijn voor deze tragedie, om onmiddellijk de voorwaarden te creëren die nodig zijn om een vernieuwing van het vredesproces door te voeren.

De machtigste militaire, politieke en economische krachten van de wereld zijn nu al twee weken bezig mensen te vermoorden. Ze vernietigen niet enkel militaire maar ook burgerdoelwitten zoals bruggen en treinsporen, fabrieken en energieproductiebedrijven, grootwarenhuizen en watervoorzieningen...

Op hetzelfde ogenblik zijn honderdduizenden Kosovaarse Albanezen, uit angst voor de westerse bommen campagnes en voor militaire acties van het regime en van het UCK, in een nog nooit geziene exodus verplicht om hun vernietigde huizen te verlaten, en op zoek te gaan naar bescherming via een tragische en onzekere vlucht.

Het is duidelijk dat deze weg leidt naar een catastrofe waarbij een vredevolle en eerlijke oplossing voor het Kosovo probleem door middel van internationale onderhandelingen, - zoals we deze al jaren steunen -, vandaag verderaf ligt dan ooit.

De activiteit van onze organisaties op het gebied van de democratisering, het ontwikkelen van een civiele maatschappij en de opname van de Federale Republiek van Joegoslavië in de internationale instellingen, staat nu onder druk en intimidatie van het Servisch regime.

Wij, als sociaal-culturele organisaties, hebben altijd moedig en rationeel gestreden tegen oorlog en nationalistische propaganda, en voor de erkenning van de mensenrechten. We benadrukken dat we altijd geprotesteerd hebben tegen de repressie van de Kosovaarse Albanezen en eisen respect voor hun vrijheden en waarborgen voor hun rechten. We hebben ook gevraagd om Kosovo opnieuw autonomie te verlenen.

We wijzen erop dat het contact en de samenwerking tussen de Serviërs en de Albanezen gedurende al deze jaren bewaard gebleven is binnen het sociaal culturele werkveld.

De militaire tussenkomst van de NAVO heeft alle bereikte resultaten ondermijnd, en bedreigt het bestaan van de civiele maatschappij in Servië. Geconfronteerd met deze tragische situatie eisen wij, in naam van de menselijkheid, en in overeenkomst met onze vroegere activiteiten.

Bommensaldo

Kosten

- massale ontvolking en etnische zuivering Kosovo
- moorden op Kosovaarse burgers
- immens vluchtelingenprobleem in Zuid-Oost-Europa
- binnenlandse positie Milosevic versterkt
- nationalisme Serviërs aangewakkerd
- internationaal recht op flagrante wijze geschonden
- geweldstabiliteit (zeker sinds 1945 de grondregel van internationale politiek) ondergraven
- relatie van West en Rusland tot onder het vriespunt
- sfeer in Veiligheidsraad voor lange tijd verziekt
- Verenigde Naties gemarginaliseerd
- verhouding tussen Kosovaren en Serviërs definitief kapot
- politiek compromis (zoals dat van Rambouillet) over Kosovo lijkt verder uitgesloten
- Montenegro gedestabiliseerd, positie van aanhangers Milosevic aldaar versterkt
- Macedonië gedestabiliseerd
- Amerikaanse militairen gevangen genomen
- burgers omgekomen in Joegoslavië
- separatisme elders in de wereld gelegitimeerd en bemoedigd
- NAVO manoeuvreert zich in positie waarin oorlogslogica noopt tot inzet van grondtroepen, met alle ellende van dien

Baten

- NAVO voorkomt gezichtsverlies

- * onmiddellijke stillegging van de bombardementen en alle militaire acties.
- * hervatting van het vredesproces met internationale tussenkomst op regionaal en Europees niveau, en ook binnen het kader van de Verenigde Naties
- * de Europese Unie en Rusland moeten hun verantwoordelijkheid opnemen en actief bijdragen tot een vreedzame oplossing van de crisis.
- * stopzetting van het etnische zuiveringsproces en de onmiddellijke terugkeer van alle vluchtelingen.
- * steun aan de bevolking van Montenegro om vrede en stabiliteit te bewaren, om de ernstige gevolgen van de vluchtelingenstroom op te lossen en om het democratisch proces te hervatten.
- * professionele informatie van de Servische en internationale media. Dat de media-oorlog, het stimuleren van etnische haat, het creëren van een irrationele publieke opinie en het ophemelen van de militaire macht als de ultieme verwezelijking van de mens, stopt.

We kunnen deze eisen niet zelf verwezelijken. Daarom verwachten we steun van u voor onze eisen, en verwachten we dat u activiteiten en initiatieven ontplooit om de uitvoering ervan te bewerkstelligen.

Belgrado, 6 april 1999

- Vereniging van burgers voor democratie, sociale rechtvaardigheid en ondersteuning van vakbonden.
- Belgrado Cirkel
- Centrum voor democratie en vrije verkiezingen.
- Centrum voor overgang naar democratie - TOO
- Civiele initiatieven
- Europese beweging in Servië
- Forum voor Etnische Relaties, en stichting voor Vrede en Crisis Management
- Groep 484
- Helsinki comité voor mensenrechten in Servië
- Studenten vakbond van Servië
- Vakbond voor waarheid over anti-fascistisch verzet
- Verenigde afdeling van vakbonden "NEZAVISNOST"
- VIN - Wekelijkse Video Nieuws
- Vrouwen in Zwart
- Joegoslavische advocaten comité voor mensenrechten
- EKO centrum
- ARGUMENT agentschap

VAN "ACTIVERING" TOT "AANVALSBEVEL"

12/13 Oktober 1998

Slobodan Milosevic en de VS-onderhandelaar Richard Holbrook komen tot een overeenkomst waarbij de Servische troepen onder internationale controle uit Kosovo teruggetrokken worden. Er is ook overeengekomen dat er 2.000 OVSE-inspecteurs gestationeerd worden.

Gelijktijdig geeft de Navo-raad het "Activation order" voor eventuele luchtaanvallen. Belgrado geeft de toestemming voor NAVO - bewakingsvluchten boven Kosovo.

16 Oktober

De Duitse Bondsdag besluit de NAVO 14 Tornado gevechtsvliegtuigen en 500 grondtroepen ter beschikking te stellen voor mogelijke militaire operaties.

27 Oktober

Ondanks de grote terugtrekking van de Servische troepen uit Kosovo, blijft het Navo-bevel van kracht. Vier honderd gevechtsvliegtuigen worden op hun mogelijke inzet voorbereid.

5 November

De NAVO-raad besluit een snelle inzetbare troepenmacht van 1800 man op te zetten, om de OVSE-inspecteurs in Kosovo te beschermen. Ze worden in Macedonië gestationeerd en kunnen vlug het eventuele crisisgebied in Kosovo bereiken. Zes Navo-lidstaten leveren soldaten voor deze troepenmacht.

Later wordt dit korps uitgebreid tot 3.000 soldaten.

November/ December

De UCK poogt de verlaten stellingen van het Servische leger in te nemen. Waarop de Joegoslavische politie en militaire eenheden opnieuw een offensief starten tegen het UCK rond het gebied van Pristina en Drenica. De OVSE-waarnemers geraken gekneld tussen twee fronten.

3 December

Het Joegoslavische parlement verklaart dat ze een afscheiding van Kosovo en Metohija niet aanvaardt. Joegoslavië zal ten allen prijze haar territoriale souvereiniteit en integriteit verdedigen.

10 December

De Albanese Kosovaarse zijde verwerpt het vredesplan van de bijzondere VS-gezant Holbrook, die nochtans een zekere autonomie voor Kosovo, maar geen afscheiding van Joegoslavië voorzag.

12 December

Zes jonge Serviërs worden bij een overval op een bar in Pec vermoord. Enkele dagen later wordt de vice-burgemeester van Polje ontvoerd, zijn lijk wordt de volgende dag in een straatgreppel gevonden. In Pristina worden twee Servische politiemannen door onbekenden doodgeschoten.

13/14 Januari 1999

De minister van Buitenlandse Zaken van Noorwegen, Vollebaek onderhandelt als ambtserende OVSE-voorzitter de vrijlating van acht door de UCK gevangen gehouden Joegoslavische soldaten in ruil voor de vrijlating van negen UCK leden. Voor het Italiaanse parlement verklaart de minister van Buitenlandse Zaken, de steun aan het UCK door de Albanese regering als een ondermijning van een vreedzame en diplomatieke oplossing.

15 januari

In de omgeving van het dorp Racak worden de lijken gevonden van 40 Albanese-Kosovaren. De UCK spreekt van een slachting door de Joegoslavische politie, die op hun beurt beweren dat het om UCK-strijders gaat die in een vuurgevecht gedood zijn. Een Finse onderzoekscmissie in opdracht van de EU doet een onderzoek en haar voorzitter Helena Ranta kan de thesise van een slachting niet bevestigen.

18 januari

De regering in Belgrado trekt de verblijfsvergunning van de chef

van het OVSE-team William Walker in. Door de druk van de contactgroep (VS, Frankrijk, Duitsland, Rusland, VK en Italië) wordt deze beslissing ingetrokken.

29 Januari

De contactgroep zet de Joegoslavische autoriteiten en de Albanese Kosovaren onder druk om vredesgesprekken naar het voorbeeld van de Dayton conferentie te beginnen en legt een 10 punten programma voor waarbij de militaire aspecten uitgesloten blijven.

Het document omvat volgende elementen: onmiddellijke wapenstilstand gecontroleerd door Navo-troepen, vreedzame oplossing van het conflict, voor drie jaar het instellen van een interim-status voor Kosovo op basis van een vergaande autonomie vooraleer een definitieve overeenkomst tot stand komt. Behoud van de Joegoslavische integriteit, vrije verkiezingen onder toezicht van de OVSE, het oprichten van democratische representatieve organen in Kosovo, amnestie voor politieke gevangenen, strafvrijheid voor daden begaan tijdens het conflict met uitzondering van de misdaden tegen de mensheid en tenslotte aanpassing van de Joegoslavische wetten aan de nieuwe rechtsregels van toepassing in Kosovo.

06 Februari

Start van de Kosovo-conferentie in Rambouillet onder het voorzitterschap van de ministers van Buitenlandse Zaken van Groot-Brittannië en Frankrijk.

18 Februari

Rusland verklaart dat het onder bepaalde voorwaarden bereid is grondtroepen te leveren na een akkoord (volgens het model in Bosnië)

23 Februari

De gesprekken in Rambouillet worden verdaagd. President Milutinovic verklaart de bereidheid van Joegoslavië een autonomie-akkoord te ondertekenen op basis van het 10 punten-programma van de contactgroep. Een stationering van NAVO-eenheden of andere buitenlandse militairen op het Joegoslavische grondgebied wordt echter niet aanvaard.

Ondanks de druk van Madelein Albright, Amerikaanse staatssecretaris, weigeren de Albanese Kosovaren het voorgelegde ontwerp-akkoord te tekenen.

15 Maart

Wanneer de gesprekken terug starten in Parijs, ondertekenen de Albanese Kosovaarse delegaties de voorliggende tekst, de Joegoslavische delegatie weigert de aangepaste versie van het akkoord ontwerp te ondertekenen. Ze verduidelijkt haar beslissing: ze kan niet akkoord gaan met de voorziene stationering van NAVO-troepen (28.000 soldaten) die over de doorvoering van de overeenkomst moeten waken en met de veranderingen die aan de Rambouillet I tekst zijn aangebracht waarbij de aanwezigheid van Joegoslavische ordetrijdkrachten maar van een symbolische waarde mag zijn. De UCK zou maar gedeeltelijk ontwapend worden (alleen zware wapens), na drie jaar zou in Kosovo een definitieve regeling gevonden worden op basis van de wil van de bevolking. Wat door de Joegoslavische zijde als een optie gevoeld werd voor het door hen niet aanvaardbare referendum.

De Verdragtekst voorzagt eveneens dat veranderingen van de status van de provincie alsook grenswijzigingen slechts doorgevoerd kunnen worden via een akkoord met de buurlanden.

23 Februari

Bij onderhandelingen in Belgrado overhandigt Richard Holbrook een "laatste waarschuwing", deze brengen geen wijziging in de Joegoslavische houding.

De NAVO-secretaris verklaart dat de gesprekken mislukt zijn. En zet het licht op groen voor het Navo-kriegspiel.

24 Maart

De NAVO start de bombardementen en luchtaanvallen op de soevereine staat Joegoslavië.

Bommen op Joegoslavië

Het gaat niet om het lot van de Kosovaren, maar om het in praktijk brengen van de nieuwe NAVO-strategie. In een vorige bijdrage in "Vrede" (nr. 334 - nov.) stelde ik me de vraag wat de Navo met zijn bommen dreiging wilde bereiken. Nu de hel is losgebarsten heb ik nog geen duidelijk en aanvaardbare reden gevonden, alleen stellen we vast dat met de luchtaanvallen op Klein Joegoslavië de NAVO het startschot heeft gegeven voor het gruwelijke drama dat zich aldaar voltrekt.

In het hogervermelde artikel heb ik de NAVO ervan beschuldigd dat ze na de implosie van de Sovjet-Unie en het verdwijnen van het Warschaupact, Joegoslavië als proeflabo gebruikt, om haar nieuwe strategie ter justificatie van haar voortbestaan door te drukken.

Het eenzijdig NAVO-optreden "out of area" scheidt een situatie dat deze militaire organisatie zichzelf een mandaat geeft om daar op te treden waar ze het nodig acht. Hierdoor stelt de NAVO zich ongestoord boven het internationaal recht.

De VS en haar NAVO-sabelslepers gooien zo de algemeen geldende principes van de wereldgemeenschap in de prullenbak om ze te vervangen door een strategische imperiale machtsorde. De nieuwe stelling van de NAVO en haar VS-goeroe is dat buitenlandse politiek het best zonder volkenrecht gemaakt wordt. Wie zich onttrekt aan het NAVO-gezag is een 'schurkenstaat', het soevereine Servië wordt gebombardeerd om het "betere manieren" te leren. De humanitaire verantwoording is pure schijn.

Het probleem van democratie en omgaan met minderheden in Joegoslavië kan op geen enkele manier met bommen worden opgelost. Een politieke regeling is mogelijk. Dat bewijst zelfs Rambouillet. Maar daarover later meer.

In deze context is het interessant om de uitspraken van Madeleine Albright over de "rule of law" nader te ontleden. Voor haar zou de beste oplossing zijn een en ander te onttrekken aan de rechtsregels van de erkende internationale or-

ganisaties en dat de "rule of law" uitsluitend in de bevoegdheid van gelijkgezinden valt. Onder vrienden maakt men de beste politiek.

Toen het Joegoslavische drama zich aan het voltrekken was deed Clinton samen met Holbrook de architect van dit afschuwelijk avontuur een opmerkelijke uitspraak, hij zei: "dit bloedvergieten zou erger geweest zijn als de NAVO niet had opgetreden". Dit lied werd door alle andere NAVO-lidstaten, waaronder onze eigen regering, in koor meegezongen. Dat terwijl iedere burger die genoeg fatsoen wil opbrengen, heeft kunnen vaststellen dat het juist de luchtaanvallen van de NAVO (eerst de maandenlange dreiging en dan de uitvoering zelf) zijn die dit menselijk leed in een stroomversnelling heeft gebracht.

Van cynisme en hypocrisie gesproken, dit kan tellen.

Men kan zich hier niet van de indruk ontdoen, dat de Albanese Kosovaren in dit avontuur gebruikt worden opdat het Westen zich op Milosevic en de Serviërs wil wreken voor de jaren van vernederingen die ze in het conflict met Kroatië en Bosnië hebben moeten incasseren.

Door haar optreden heeft het Westen de mogelijke Kosovo-politiek tot een puinhoop herleid.

Zelfmandatering

We hebben in de voorbije jaren en maanden bestendig de politiek van afdreiging tegenover Servië kunnen volgen hoe de NAVO zich zelf een mandaat toekende om in Klein Joegoslavië op te treden.

Diverse professoren op het gebied van het internationaal recht en columnisten komen tot de dezelfde vaststellingen. Voor de aanvallen op Joegoslavië bestaat geen enkele juridische basis, bijgevolg pleegde de NAVO een agressie tegen een soevereine staat.

Professor Suy stelt vast dat er geen VN-mandaat is om deze operatie door te voeren. Artikel 52 van het VN-handvest zegt dat de regionale of andere organisaties geen dwangoperaties mogen doorvoeren zonder toestemming van de VN-Veilighedsraad. Men heeft in de aanloop tot de geplande lucht-

aanvallen Milosevic zo gedialyseerd opdat het NAVO-optreden aanvaardbaar zou zijn voor de publieke opinie. Terwijl iedereen die de gebeurtenissen in Kosovo een beetje volgt moet vaststellen dat UCK in de dorpen en gebieden die ze controleren ook niet mals waren en er een soort terreur bedreef tegenover de burgers die met hun manier van optreden en de recrutering van hun "krijgers" verwierpen.

Milosevic was akkoord met het hervoeren van een autonomie, maar hij kon niet akkoord gaan dat dit alles moest gecontroleerd worden door een vreemde troepenmacht, met name de NAVO. Washington van haar kant, heeft er van bij het begin op gehamerd dat NAVO-troepen de controle op het terrein zouden uitvoeren. Professor Suy merkte trouwens op: "Als de VS over de Navo spreekt dan hebben ze het over wij". De luchtaanvallen, de acties en agressie in de Balkan is in feite een kruipende uitbreiding van de NAVO/VS invloedssfeer in dit deel van Europa.

Marcel Van Dam, gewezen Nederlandse minister en columnist stelde in een bijdrage in de DM van 23.03.99 enkele zeer terecht vragen over het NAVO-optreden. Zo schreef hij: "Als we de NAVO-inzet bekijken, dan kan men zeer moeilijk in haar humanitaire gaan geloven, door het militair optreden is de stroom vluchtelingen alleen maar groter geworden. In de Kosovo-crisis is het de vraag of de opstand van de Albanese Kosovaren zou uitgebroken zijn als het Westen zich niet sterk was gaan maken voor de autonomie van Kosovo".

Het argument om in te grijpen klinkt hol, waarom in Kosovo en niet in Oost-Turkije waar de rechten op een mensonterende wijze en op grote schaal geschonden worden. Men kan ervan uitgaan dat één van de motieven voor het beginnen van de luchtbombardementen het beperken van de 'vluchtelingenstroom' naar West-Europa is.

Terecht stelt Marcel Van Dam vast, dat de VS weeral heeft laten zien, dat het zijn militaire macht gebruikt om bij de VN het eigen gelijk af te dwingen.

Oorlogsgevolgen

Deze escalatieloga in de praktijk gebracht door de NAVO is ook de verantwoordelijkheid van onze regeringen; en we weten niet wat de afloop ervan zal

zijn.

Een van de eerste resultaten van deze ingeslagen weg is een nieuwe verhouding ten opzichte van de VN. Het westen wil geen inmenging in haar NAVO-strategie. We komen tot een situatie dat de VN niet gevraagd, of niet meer wil gevraagd worden, wanneer de vrede in het gedrang komt, daar de NAVO zichzelf het mandaat geeft om deze klus te klaren.

Hierdoor verliest de VN niet alleen zijn autoriteit maar ook zijn eer.

Tijdens een NAVO-bijeenkomst te Brussel (december 11.), zei Madeleine Albright: "Het kan toch niet dat diplomatieke en politieke onenigheid in de VN-Veilighedsraad de NAVO zou kunnen beletten op te treden". Enkele van de lidstaten voelde zich bij deze uittalingen een beetje onwennig daar niet overal in het Navo-rijk de burgers dit zo maar aanvaardden.

Met de bombardementen heeft Washington wat het wilde, de Westerse landen zijn bereid de VN-Veilighedsraad volledig en

moedwillig buiten spel te zetten. De publieke opinie wordt zodanig bewerkt door Navo-land Evere en de media dat men de bombardementen en de agressie gewoon aanvaardt in weerwil van alle geldende rechtsregels. Wee diegene die in ons land durven

hun afkeuring over dit alles publiekelijk aan de poorten van de Navo-studio's willen kenbaar maken, zij worden door de politie hardhandig geboeid en opgepakt. Maar ja wij leven toch in een democratie zeggen onze politiciers.

De meeste regeringen in de EU worden geleid geheel of gedeeltelijk door sociaal-democraten, ook de NAVO-secretaris behoort tot deze club. We hebben van deze kant geen weerstand tegen deze agressieve NAVO-strategie mogen bespeuren. Ze hebben zich ontpopt tot "hoera-patriotten" en zich op het toneel geprofileerd als de beste sabeldraggers in dienst van Washington. Het volstaat de uittalingen van Schröder, Blair, Jospin en Kok erop na te lezen. Het zal de lezers wel ook opgevallen zijn hoe stil het bij ons op SP en PS-front is.

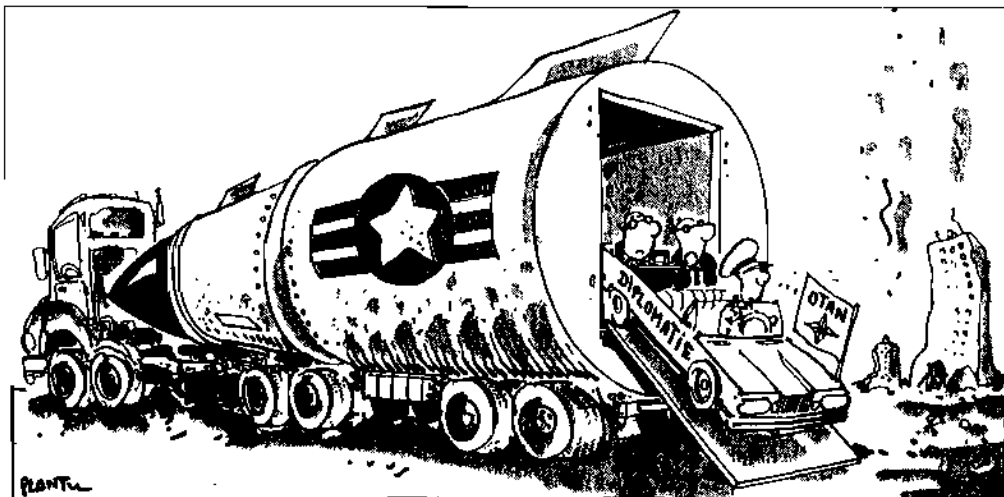
Zou het dan toch waar zijn, na het verdwijnen van conservatief rechts in zijn oude vorm in de EU, de Europese sociaal democraten zich ontwikkelen tot

Luc Perceval. Deze oorlog maakt mij en mensen in mijn omgeving bang. In de hele geschiedenis is er een constante, dat alleen daar oorlog gevoerd wordt waar er een economisch belang is. Het is overduidelijk dat de media en de politie worden gebruikt voor het economisch voordeel van een grootmacht, de Verenigde Staten. De VS willen bewust schade toebrengen aan Europa.

"modern rechts"?

Rambouillet

Eerst en vooral moet gezegd dat het woord "akkoord" impliceert dat er een overeenstemming is van twee partijen. Dit was zeker niet het geval in Rambouillet noch in Parijs. Wat men van de Serviërs en de Kosovaren op deze ontmoeting verlangde was het aanvaardden van dictaten, door de

Le Monde

NAVO op de tafel gelegd.

Tijdens de gesprekken in Rambouillet I hadden de Serviërs met het politieke luik van een vredesverdrag ingestemd, in tegenstelling tot de Albanese Kosovaren die op onafhankelijkheid en afscheiding stonden. Alleen in de Rambouillet II versie wilde ze tekenen nadat ze "met hun mensen op het thuisfront overleg gepleegd hadden".

Franklin De Vrieze van Pax Christi Vlaanderen verduidelijkte in zijn interviews het gekonkel en geflirt van Madeleine Albright met de Kosovaarse Albanesen.

Volgens Albright moet het UCK niet ontwapenen maar zich onzichtbaar maken (een symbolische ontwapening)

Tijdens de gesprekken met de Albanesen gaf Washington aan de mensen van UCK en Rugova ook de toezegging dat ze bij een mislukking van de conferentie niet op Amerikaans verzet zouden stuiten als ze zelf een referendum

over onafhankelijkheid zouden organiseren.

Van beide Amerikaanse suggesties en interpretaties moesten de Serviërs in het ongewisse blijven, zo kon men ze beter inpakken. In een apart gehouden onderhoud vroeg de UCK-delegatie aan M.Albright om deze verduidelijkingen van de VS houding, op papier te zetten.

Volgens De Vrieze zijn er verschillende bronnen die dit onderhoud bevestigen. Voor de UCK was dit onvoldoende. Ze vroegen een onderbreking van de Rambouillet-gesprekken, teneinde deze geheime toezeggingen met de thuisbasis te bespreken. Het is tijdens deze consultatie dat de hardliner Adim Domaci ontslag nam en de UCK een aanslag op een Servische politiepost pleegde.

In "*le Monde Diplomatique*" van april '99, haalt Thomas Hoffnung in zijn artikel "Belgrado alleen tegen allen" over de uittalingen van Madeleine Albright het volgende aan: "Als de gesprekken

mislukken door de Albanese Kosovaarse delegatie, dan hebben we niet meer de mogelijkheid hen te steunen, we zouden verplicht zijn de hulp die ze van het buitenland krijgen af te snijden".

Hetgeen een bekentenis is dat de VS in de voorbije jaren en

maanden de nodige steun (waaronder wapens) heeft verstrekt? Het betekent in elk geval dat men weet dat het UCK steun krijgt en dat men weet hoe die moet worden afgesneden. Waardoor de vraag kan gesteld worden of het UCK geen product is van de Amerikanen in hun Balkanstrategie na de koude oorlog. Verdere destabilisering moest de noodzaak vergroten om een internationale strijdmacht te doen interveniëren, onder controle van de VS en betaald door de NAVO-lidstaten. Hierdoor kan ze haar militair-politioneel apparaat verder uitbouwen en zo haar rol als supermacht beter verzekeren.

De synthese van dit alles is dat de V.S. de politieke oplossing gekelderde heeft. UCK had wapens en macht, bijgevolg hoefden ze alleen de logica van het Westen door te denken en een toestand creëren opdat de NAVO de onafhankelijkheid van Kosovo zou doordrukken.

Het ging de UCK tijdens de gesprekken niet om een akkoord te bereiken. Ze wilde de NAVO een alibi verstrekken om de bombardementen te starten. Zij kon er militair en politiek alleen maar voordeel bij hebben.

Zoals we reeds vastgesteld hebben moest de Joegoslavische delegatie van deze Amerikaanse dubbele agenda in de onwetendheid gelaten worden. Wanneer dit dan toch bekend raakte werd het politieke luik voor de Serviers niet meer aanvaardbaar omdat door de geheime toezeggingen van M. Albright aan het UCK en C° het de waarde van zijn inhoud verloor. Voor Belgrado zou Rambouillet betekenen dat de NAVO-troepen het terrein in Kosovo zouden voorbereiden tot de afscheiding.

Na de Joegoslavische weigering de NAVO-dictaten te ondertekenen werd praktisch onmiddellijk met de luchtaanvallen gestart. De NAVO-diensten in samenwerking met de overheden en de pers stortten hun verslaggeving over ons uit, om enerzijds hun "humanitaire" motivaties en anderzijds de diabolisering van Joegoslavië ons door het strot te duwen. De burgers mogen zich vooral geen gedachten maken over de ware aard van het NAVO-optreden. We moeten de emoties zien, denken doet onze overheid in onze plaats. Iedereen kan zich toch nog het akkoord tussen Milosevic en Holbrook van 12 oktober '98 herinneren? Is het de lezer van "Vrede" ook opgevallen dat men in een korte tijd er niet in slaagde 2000 OVSE waarnemers te verzamelen die aan conflict-indamming moesten doen?

Anderzijds heeft men in het Westen wel de mogelijkheid, zoals we nu kunnen vaststellen, een geweldig kostelijk agressief militair apparaat in werking te stellen.

Een andere bemerking moet me toch nog van het hart, in de voorbije jaren konden we vaststellen hoe krenterig de Westerse regeringen waren en zijn om met geld over de tafel te komen om het leed van vluchtelingen in de wereld te lenigen. Voor hun krijgsspel dat ze hebben gestart, loopt de

kostprijs na elf dagen Navo-actie, volgens de Britse krant Sunday Times reeds op meer dan 108 miljard frank. Er waren reeds voor 3,6 miljard frank Tomahawk kruisraketten afgevuurd, en de naar beneden gehaalde Stealth-bommenwerper heeft een prijskaartje van 1,62 miljard frank. Een uur vliegen met het jachtvliegtuig type Harries of F16 kost 1,5 miljoen en de lasergestuurde bommen hebben ook een aardig prijskaartje.

Het zou wenselijk zijn dat onze regering ons zou willen voorlichten over hoe en wie gaat dat allemaal betalen en waar ze denken het geld te halen?

De Joegoslavische regering kondigde op 6 april '99 een eenzijdig bestand af. Clinton kelderde dit initiatief onmiddellijk en werd snel door de Navo en de EU-staten bijgetreden, alsof ze eerst

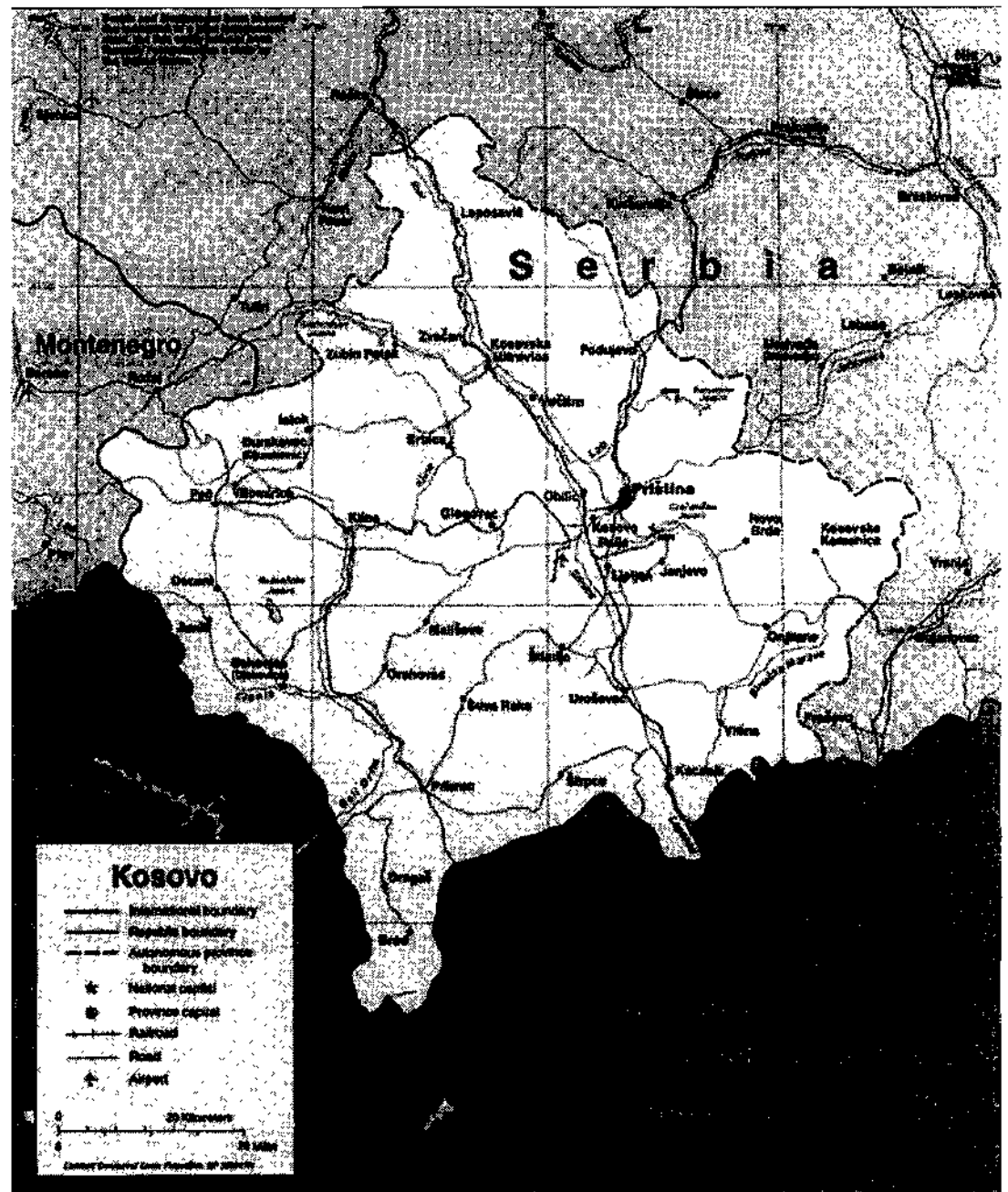
een signaal van Washington moesten ontvangen.

Het is alsof men het zoeken naar een vreedzame oplossing geen kans wil geven, daar dit in het VS-NAVO-draaiboek niet voorkomt en men wil niet van de beoogde doelstellingen van de VS-strategie afwijken.

Deze zijn:

1. De suprematie van de NAVO verzekeren boven alle andere internationale organisaties
2. De afhankelijkheid van Europa ten opzichte van de VS aan te tonen
3. De Navo eigent zich de rol toe van beschermer en voogd van Europa, waarbij de VS zich de leiding van deze nieuwe wereldorde toeigent

Antoine Uytterhaeghe, 08.04.99

KOSOVO

Een mengbevolking

Zoals heel veel gebieden in Europa kende Kosovo van in de Middeleeuwen een gemengde bevolking met vooral Serviërs - de honderden aloude kloosters moeten getuigen dat hier de "wieg van de Servische natie" stond - en Albanezen maar ook Walachen, Turken, joden, zigeuners, Kaukasiërs, e.a. volkeren. De ware tegenstellingen tussen de mensen verliepen - en verlopen nog altijd - op klassen-grondslag (landeigenaars, pachters, herders, handelaars, arbeiders...). Maar een vleugje volksofhitsersrij werd uiteraard nooit versmaad.

Tot in vorige eeuw was de Balkan beheerst door twee veelvolkenstaten - het Habsburgse en het Ottomaanse Rijk. Het opkomend Servisch nationalisme speelde een grote rol bij de groei naar een Joegoslavische staat, die dan ook na de eerste wereldoorlog tot stand kwam en zo in 1918 Kosovo inpalmde op de historische grond van de grote nederlaag die de Turken daar in 1389 op het *Lijsteveld* de troepen van de servische tsaar toebrachten.

Geschiedenis en nationalisme

Dat (autoritaire) Joegoslavisch koninkrijk werd door nationale tegenstellingen verscheurd, waarbij de hoofdstrijd zich afspeelde tussen het Servisch-gerichte bestuur te Belgrado - gesteund door o.a. Frankrijk -, en de dynamische nieuwe Kroatische bourgeoisie - die de steun van Duitsland en Italië had. Hitler-Duitsland viel Joegoslavië binnen en gaf Kroatië - en Bosnië - in bestuur aan de Kroatische *Ustasa*-fascisten, die vooral onder Serviërs ware bloedbaden aanrichtten.

Wie Joegoslavië binnenvalt zal het zich heel zwaar beklagen. Van de tien nazi-soldaten die naar Joegoslavië gestuurd werden kwam er amper één terug: het verzet was echt erg grondig. En wel omdat het door het hele bewapende volk gedragen werd. Elke burger was soldaat die zijn vaderland tot de laatste snik verdedigde en de capitulatie van de regering was afgedwongen en dus ongeldig - die punten werden na de oorlog onder verzets-, partij- en staatsleider Tito centraal in de grondwet opgenomen.

Na de bevrijding van de nazis werd Joegoslavië een bondsstaat van

Servie, Montenegro, Kroatië, Slovenië en Macedonië. En binnen Servië kregen de "veelvolkengebieden" Kosovo en Vojvodina zelfbestuur. Het beleid was uitdrukkelijk gericht op samenwerking tussen de volkeren daarom de gemengde gebieden, gezinnen enz. De economische werkelijkheid was echter dat Joegoslavië in veel grotere mate dan de Oost-Europese landen kapitalistisch beïnvloed was, tot in de economie toe (met het "arbeiderszelfbeheer" bijvoorbeeld), en dat daardoor automatisch de rijkste republieken nog rijker werden en de kloof met de armere gebieden steeds dieper werd.

Euro-imperialisme veroorzaakte oorlog

In de 80er jaren nam duidelijk de invloed toe van de "eigen" bourgeoisie, die bij het uiteenvallen van het socialistisch kamp en van de Sovjet-Unie zelf in 1990 apart wilden gaan. Nu is het woord "eigen bourgeoisie" allicht minder geschikt omdat het om vertegenwoordigers van buitenlandse belangen gaat, *compradores* dus. In 1991 moest en zou de bondsstaat Joegoslavië eraan geloven: onder zware Duitse druk erkende de EU de onafhankelijkheid van Kroatië en Slovenië. De opdeling van Joegoslavië was een dwaasheid waartegen ook in het land zelf een aantal mensen vergeefs stredden (o.a. de laatste president Ante Markovic). Opdeling bracht nimmers oorlog naar zowat alle delen van het land. Opdeling stond voor ethnische zuivering (het beruchte concept van het "Vlaams Blok")

Opdeling betekende oorlog in Kroatië. De grenzen waren in 1948 immers herkend zodat Kroatië zo'n 10 % Servische inwoners had vooral in de aan Bosnië grenzende *Krajina*.

Maar nu zijn ze allemaal uit de hele *Krajina* verdreven: zowel Oost (Vukovar) als West (Knin). Uit het gebied Knin werden toen 600.000 mensen verdreven, duizenden afgemaakt, huizen verbrand - dat haalde toen amper de media omdat er geen NAVO-propaganda mee te voeren was. Serviërs in Kroatië vallen nu ruim onder de 8 % drempel voor vaste zetels in het parlement...

Opdeling betekende oorlog in Bosnië. Een gruwelijke burgeroorlog met méér dan 100.000 doden tussen "Kroati-

sche" (katholieke), "Servische" (orthodoxe) en "Bosnische" (soms islamitische) Bosniërs. Uit de gegevens die nu vrijkomen blijkt dat de Serviërs de meeste slachtoffers van uitdrijving tellden, maar in de lange propagandajaren waren zij de enige consequente slechteriken. Nu is er de Servisch-Bosnische republiek naast de Bosnische, die zelf uit twee streng gescheiden sectoren bestaat - de Kroatische (Herceg-Bosna) en de - meest geïsoleerde - "Bosnische" ("islamitische"). Elke sector telt minder dan 8 % "andere" inwoners.

In Servië zelf (dat alleen Montenegro bereid vond om samen nieuw-Joegoslavië te vormen) was in de 80er jaren ook een nationalisme ontstaan als antwoord op Kroaten e.a. Wordvoerder daarvan was de sociaal-democraat Slobodan die in 1989 voor een miljoen aanhangers verklaarde dat "nooit nog een Serviër bang zou moeten zijn in zijn eigen land in Kosovo" en die het zelfstandig statuut van het gebied Kosovo ophief. De uitdrijving van honderdduizenden Serviërs uit Kroatië en Bosnië moest toen nog komen. En ook in Kosovo zelf zouden nog veel Serviërs weggepest worden - in ruil hadden de Albanese inwoners zelfs geen recht op eigen scholen - tot na de ineenstorting van Albanië uit het niets het "UCK" opdook en ware slachtpartijen onder Serviërs in Kosovo aanrichtte. Met VS-steun, maar dat geldt zowat voor al wat uit Albanië komt.

Voor het Servische volk werd de opdeling van Joegoslavië een ware nachtmerrie. Vele honderdduizenden uit Kroatië en Bosnië verjaagde volksgenoten moesten opgevangen worden. Economisch lijdt het land uiteraard onder de nu al jaren aanslepende Westerse boycot.

Het volk van Kosovo kent al tien jaar burgeroorlog. Kosovo werd als zelfstandige republiek binnen Servië opgeheven - evenals overigens de Vojvodina in het Noorden - omdat het minder belangrijk werd burger te zijn dan wel Servier. Tot dan toe hadden de Serviërs in dat deel een slinkend bevolkingsaandeel gekend - zowel door hun lager geboortecijfer als door afschrikking (de minderheidspositie...). Vanaf dan kreeg de Albanese meerderheid geen rechten meer op zaken als onderwijs in de eigen taal (zelfs het Latijnse alfabet werd verboden), rechtspraak, enz. enz.

De traditionele Kosovo-Albanese woordvoerders (zoals Ibrahim Rugova) hielden het bij "lijdzaam verzet", met het inrichten van een half-clandestien scholensysteem (daarvoor kwam zowat géén hulp uit het buitenland - maar om de Kosovarenis het de NAVO dan ook nooit te doen geweest) e.a. Maar ook zij werden een mikpunt van het UCK zodra deze plots opdook.

Het UCK is een bende die een deel van de verdwenen wapenvoorraad van het

Albanese leger gebruikt, tegen Servische politie maar óók tegen Servische bewoners, in het raam van de nodige etnische zuiveringen voor een toekomstig groot-Albanië. Het Joegoslavische leger en politie zijn dan harder gaan optreden. Pas toen de NAVO-bommen op Joegoslavië donderden zijn ook zij een politiek van etnische zuivering begonnen tegen de Albanese Kosovaren - een zuivering die nu eens goed van pas kwam in de propaganda.

Meteen is hier al een zwakheid aangetoond van elk nationalistisch model: als alle burgers van nieuw-Joegoslavië echt gelijkberechtigd waren geweest, dan had het land beslist sterker gestaan tegen de NAVO-aanvallen. Maar een uitbuitingssysteem als het kapitalisme heeft tweederangsbrugers nodig...

Yvan Grosjean

Bedenkingen rond de oorlog in Kosovo

Het kan niet anders of elk gezond denkend mens, ook in het Westen, moet zich toch stilaan bepaalde bedenkingen gaan maken in verband met politiek en militair gebeuren rond de zaak Kosovo.

Laat ons nuchter gaan denken en koelboedig en zo objectief mogelijk de militaire interventie van de NATO benaderen. Dit zonder ons te laten brainwashen door de oorlogspropaganda in onze media. Want zowel op VRT als VTM krijgen wij hoofdzakelijk militaire en politieke informatie opgesolferd door de Amerikaanse generaal Wesley Clark, samen met het relaas van de eerder cynische en zelfvoldane NATO-woordvoerder Jamie Shea. Deze laatste heeft er het handje van weg om de meest gruwelijke evenementen en de dagelijkse bombardementen op Joegoslavië te commentariëren met een lachend gezicht, vrolijk tlintelende ogen, juist alsof het hier over een grappig en gezellig praatje gaat.

Als wij ons losrukken van die dagelijkse propaganda, made in the USA, dan komen wij inderdaad tot een reeks bedenkingen

(1) Gaat het hier over een reële humanitaire interventie volgens internationaal-rechterlijke gebruiken? Dit is op zijn minst twijfelachtig. Gewezen minister van justitie Stefaan Declercq laat er geen twijfel over bestaan "De militaire interventie van de NAVO is een gevaarlijk precedent. Voor de tweede maal op enkele maanden tijd werd de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties bewust buitenspel gezet door de Verenigde Staten en Groot-Brittannië. Bovendien blijkt uit alles dat de interventie op zich belangrijker wordt geacht dan het effect ervan voor het oplossen van het conflict in Kosovo". Ook Eric Suy, professor volkerenrecht aan

de KUL en gewezen UNO-ambtenaar, verklaart zeer pertinent dat de Verenigde Staten de Verenigde Naties buitenspel hebben geplaatst.

(2) De brutaliteiten van de Servische militaire en paramilitaire elementen zullen we zeker niet minimaliseren. Het spreekt vanzelf dat wij ze met klem veroordelen. Doch alleen de Serven gewelddaden verwijten lijkt mij echter zeer eenzijdig, want ook

bloedige dictaturen in Latijns-Amerika?

Wereldwijd zijn er 45 perfect vergelijkbare conflicten aan de gang. Daar wordt er niet opgetreden, omdat de VSA er geen geopolitieke of economische belangen hebben. Dus blijken ze er wel te hebben in de Balkan.

(4) Wij hebben allemaal te doen met het ellendig lot van de Kosovaarse vluchtelingen. Wij stellen echter

vast dat Artsen zonder Grenzen niet bereid is om hulp te bieden aan de vluchtelingen die ondergebracht zijn in kampen geleid door NATO-troepen. Zij vinden terecht dat de neutraliteit van die kampen niet gewaarborgd is en dit een groot gevaar inhoudt voor de vluchtelingen. Alleen met "blauwhelmen" wil deze wereldwijd gewaardeerde artsenorganisatie samenwerken. Dit zou voor ons toch een signaal moeten zijn. Wordt door het zenden van een nieuw contingent van 8000 soldaten, waarvan 650 Belgische para's, hier de zogenaamde humanitaire actie van de alliantie niet misbruikt om de grondoorlog tegen Servië voor te bereiden,

(5) Heeft Europa niet eens te meer eens kans gemist om zich onafhankelijk op te stellen ten overstaan van de Verenigde Staten? Heeft Europa wel voldoende gedaan om los van de VSA een actieve en preventieve vredespolitiek te voeren in dit deel van de Balkan? Heeft Europa aan de diplomatie wel volle kansen gegeven om het conflict vreedzaam op te lossen?

Wij zouden zo verder kunnen gaan, maar uiteindelijk vragen wij ons, samen met de Nederlandse oud-minister Marcel Van Dam, af of de hele Balkanbevolking niet beter af was geweest als het Westen zich er nooit had mee bemoeid.

Alfons Laridon

L'œil de Willem

Samen met de Russen bestuderen wij een compromis: het gezicht van Milosevic redden en al de rest vernietigen.

de Kosovaren, met name de terroristen van de UCK, maken zich schuldig aan wrede daden.

(3) De dubbele moraal van de NATO, die met twee maten en gewichten meet, kan niet ontkend worden; Waarom komt de NATO tussen in een zuiver binnenlands conflict in Joegoslavië? Waarom dan niet in Turkije (ten aanzien van de Koerden), in Ruanda, Zuid-Soedan, Oost-Timor, Tibet, Algerije, in de

Vrouwen in vredesbewegingen weigeren te kiezen tussen bommen en etnische zuivering

De geo-strategische doeleinden van een militair industrieel complex staan haaks op de belangen van een democratische civiele maatschappij. Etnische zuiveringen leggen voor generaties een hypotheek op een toekomstige multi-culturele samenleving. Eens te meer verwerpen vrouwen haat, wraak, moord en etnische verdeling welke nog worden aangewakkerd door de bommen. Dat heeft hen de harde realiteit van de oorlog in Bosnië geleerd.

De prijs van de democratie

Sinds de Nato op 24 maart de eerste bommen boven Kosovo heeft gedropt zijn de media op de Balkan gefocust. De berichtgeving spitst zich toe op militaire informatie en de humanitaire catastrofe waarbij de eenvoudige evenredigheid geldt: hoe meer bombardementen, hoe meer doden, hoe meer vluchtelingen.

De gruweldaden en etnische zuivering op de Kosovaarse Albanese bevolking moeten gestopt. Maar zal de verwoesting van Kosovo en het totale leeglopen van de dorpen en steden een menswaardige stap zijn in de opbouw van een naoorlogse samenleving? Krijgen de vluchtelingen de garantie om terug te keren? Daar ligt de voorvoerder van de NAVO Jamie Shea niet wakker van: "Het zal nog jaren duren eer de bevolking weer een normaal leven zal kunnen leiden. Maar dat is de prijs die men soms aan de democratie moet betalen." De boeren kunnen nu al hun landbouwmachines niet meer gebruiken vermits alle petroleumopslagplaatsen systematisch gebombardeerd worden. Paarden en ossen trekken weer de ploeg op het veld zoals in de 19de eeuw.

De prijs van de oorlog

De politieke en militaire belan-

gen van de VS en hun bondgenoten zijn diametraal tegenovergesteld aan de belangen van de burgermaatschappij. Volgens de logica van deze heren zijn de burgerslachtoffers en de grote stroom vluchtelingen collaterale schade en wegen niet op tegen de misdaden van Milosevic. "Hij is de schuldige en het getuigt van perversiteit de NAVO alleen verantwoordelijk te stellen. Trouwens de internationale gemeenschap (sic) is volledig akkoord met onze actie en ook de vluchtelingen zijn maar blij dat Milosevic op zijn kop krijgt" verklaarde de woordvoerder van de NAVO Jamie Shea zondag 18/04/ op de BBC radio.

Zo een analyse getuigt van een enorme arrogantie. De NAVO bondgenoten vormen samen 19 landen. In de wereld zijn er nog 190 andere landen. De

NAVO vertegenwoordigt dus een heel klein deel van de internationale gemeenschap. De niet-gebonden landen hebben trouwens resoluut stelling genomen tegen het optreden van het militaire bondgenootschap in Kosovo. En wat de prijs betreft die de democratie soms moet betalen, het is voorwaar niet de NAVO die in zijn beurs zal moeten tasten. De militaire industriële lobby wordt hier alleen maar rijker van.

De echte prijs wordt betaald door de belastingbetaler, de onschuldige slachtoffers en vluchtelingen in en buiten Kosovo en last but not least de civiele maatschappij in Servië

De civiele maatschappij wordt monddood gemaakt

Deze civiele maatschappij wordt door de pers geportretteerd als zijnde ofwel onvoorwaardelijk voor Milosevic ofwel tegen. De buitenlandse correspondenten nemen interviews af van jongeren die naar rockconcerten luisteren en die hun steun betuigen aan de Servische leider en overtuigd zijn van de onschuld van het Servische leger. Aan de andere kant zijn er de gruwelijke verhalen van moord, plundering en verkrachting van de vluchtelingen die uit hun huizen worden verdreven. Deze verhalen werden al 10 jaren geleden verteld en zijn alleen van kwaad naar erger gegaan. Er werden mensen vermoord terwijl Europa zijn grenzen afsluit en Mr Tobback mensenrechtenrapporten verveeld naast zich neerlegt: "Vluchtelingen zijn meeuwen die hier hongering op het stort komen zitten omdat ze te lui zijn om bij hen thuis te werken". De verhalen komen nu als een lawine op ons af. De NAVO misbruikt deze verhalen om haar bombardementen op te drijven. Clinton vraagt 200 miljard dollar extra oorlogskrediet waarvan slechts een klein deeltje naar de vluchtelingen zal gaan. Tot op heden heeft de pers geen enkele stem van

Bosnisch Wijsje

*Terwijl jij van je whiskey nipt, een tor vertrap,
Je stroptas strikt, of kijkt hoe laat het is,
Sterven er mensen.*

*De steden met hun vreemde namen, besloot door kogels
Gaan op in vuur, en zonder het waarom te weten,
Sterven er mensen.*

*In kleine plaatsen - niemand kent ze -
Groot in het roemloos, stil verdwijnen,
Sterven er mensen.*

*Zolang jij je stem uitbrengt op de apostelen der apathie,
Neutraliteit, of hoe je 'Look noemt,
Sterven er mensen.*

*Te ver weg voor, heb uw naaste, uw Slavische broeder lief,
Daar waar zelfs jouw engelen zich niet waagen,
Sterven er mensen.*

*Terwijl de heren op hun sokkels het oneens zijn,
Voedt de geschiedenis - in Kaïns versie - zich met de dode mensen.*

*Terwijl jij naar de wedstrijd kijkt, een bankafschrift inspecteert,
Of voor je kind een slaaptied zingt,
Sterven er mensen.*

*De Tijd, wier scherpe pen, in bloed gedienkt,
De doden van de doders scheidt,
Wijst jou uiteindelijk aan als iemand van de laatste soort.*

Gedicht van Joseph Brodsky

Bosnisch Wijsje wordt Kosovaars Wijsje?

vredes-, vrouwenbewegingen of mensenrechtenorganisaties in Servië laten horen.

Zoals in België elke stem tegen de NAVO en voor de Vrede de mond wordt gesnoerd zo wordt de stem voor Vrede in Servië en Kosovo door de internationale gemeenschap genegeerd.

De Vrouwen in het Zwart komen nog steeds op straat in Belgrado

In november 1995 hadden de Vrouwen in het Zwart hun diepe twijfels over het succes van het Dayton-akkoord. *"Dit akkoord kan geen vrede brengen in een maatschappij waar jarenlang haat, beschuldiging, leugens en manipulaties door de media werden aangewakkerd en zich demonstraties vormden die oorlog, wraak moord eisten Slechts wanneer alle vluchtelingen terug naar huis kunnen en wanneer in alle nieuwe gevormde staten het recht om anders te zijn wordt erkend dan zal er slechts vrede kunnen heersen. De wederzijdse erkenning van de verschillen de Balkanstaten en de opbouw van nieuwe waarden vragen grotere veranderingen en verantwoordelijkheden dan het tekenen van een pompeus vredesakkoord op een VS-vliegtuigmachtbasis".*

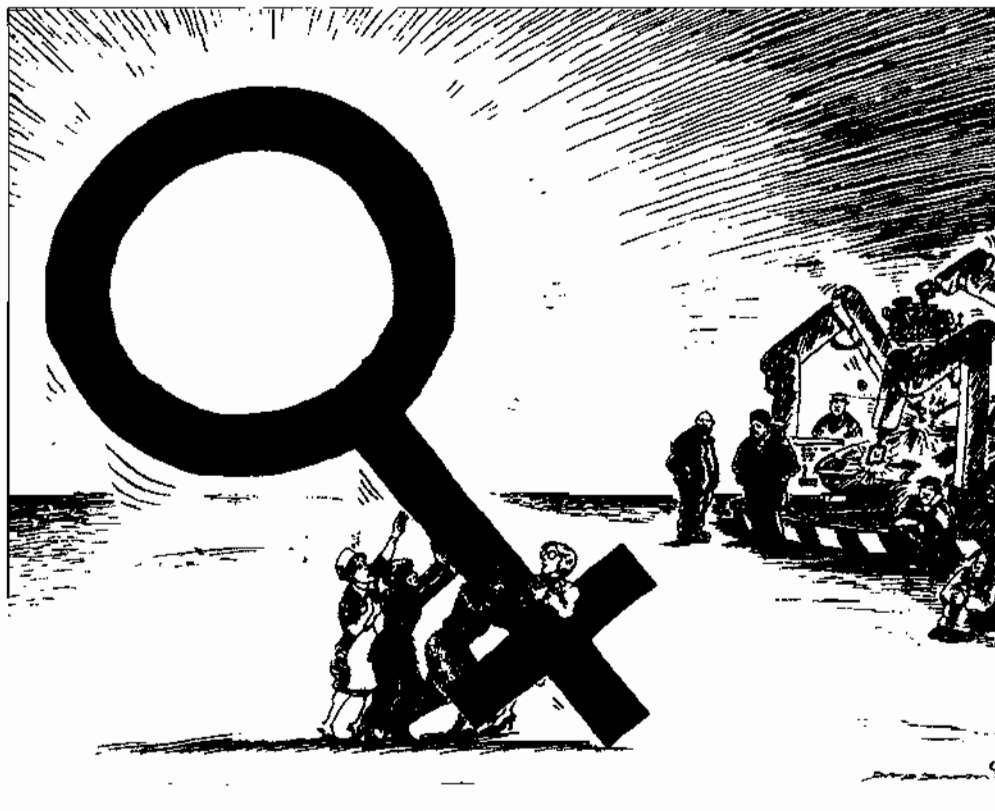
Gehard in de praktijk dat een oorlog nooit vrede brengt en dat alleen een netwerk van burgermaatschappij en niet-gewelddadig verzet de logica van de oorlog kan stoppen hebben zij een nationaal en internationaal netwerk gecreëerd om vrouwen en kinderen van alle etnieën die het slachtoffer geweest zijn van geweld op te vangen en te helpen hun menswaardigheid terug te vinden. Daarnaast publiceren zij boeken en organiseren zij internationale conferenties.

In augustus 1998 getuigen de Vrouwen in het Zwart op een internationale bijeenkomst in Palis (Servië) dat Albanese Kosovaarse vrouwen, kinderen, en oudere mensen gedwongen worden hun huizen te verlaten en in de

bossen ronddoelden, uitgehongerd en vernederd. Meer dan 300 000 Kosovaren leven in totale armoede.

Op deze internationale bijeenkomst riep de vredesbeweging onmiddellijk op tot de stopzetting van de oorlog in Kosovo. Zij vroegen

- dringende humanitaire hulp en vrije toegang tot alle 'displaced persons' in en buiten Kosovo.
- het inrichten van een burgerprotectoraat onder VN-toezicht
- dat de criminelen veroordeeld zouden worden voor het Internationaal Gerechtshof van De Haag
- het organiseren van een internationale conferentie voor Kosovo
- het organiseren van een parallelle VN-ngo vredesconferentie met ac-

tieve participatie van de onafhankelijke vrouwenbewegingen van Kosovo en Servië.

Twee maanden later in oktober 1998 brengt het Victomology Society van Servië een verklaring uit waarin zij de gewelddaden tegenover de Kosovaarse Albanesez streng veroordeeld. Zij kant zich ook tegen de sancties van de internationale gemeenschap tegen de burgers van Servië omdat zij alleen onschuldige slachtoffers treffen en niet degenen die verantwoordelijk zijn voor de wandaden

Zij waarschuwde ook toen geen militaire interventie te gebruiken om het Kosovo probleem op te lossen omdat dit nieuwe slachtoffers zou maken en de interetnische haat en vijandigheid nog meer zou opwakkeren.

Had de internationale gemeenschap naar de stem van de democratische vredes- en vrouwenbewegingen geluisterd dan had misschien de oorlog in Bosnië niet zoveel slachtoffers geëist en hadden Milosevic en zijn milities niet zoveel kwaad kunnen aanrichten.

De logica van het patriarcaat

Het werk van de vrouwenbewegingen gaat in tegen het gebruik van het geweld op mannen en vrouwen omdat hun ervaring op het terrein in de Balkan staten hen heeft geleerd dat oorlog en geweld geen basis leggen voor vrede. Oorlog en geweld zijn volgens hen de logica van het patriarcaat. Het patriarcaat beschouwt het geweld op vrouwen in het gezin als private materie.

Deze ideologie en noties over privé aangelegenheden verrechtvaardigt het geweld in alle andere domeinen van de samenleving. Zo ook het systematisch verkrachten van vrouwen in oorlog als middel om de vijand te vernederen en te demoraliseren. De vertegenwoordigster van European Rights Watch meldde verleden week dat er zeer ernstige aanwijzingen zijn dat nu

ook weer zoals in de oorlog in Bosnië de Kosovaarse Albanese vrouwen systematisch worden verkracht.

Vrouwen als de universele andere gediscrimineerde gender weten dat mannelijk geweld tegen vrouwen model staat voor elk geweld tegen de andere als vijand. Het vijandbeeld, de gediscrimineerde andere in Servië werd door Milosevic gedurende meer dan 10 jaar opgebouwd. Eerst waren het de Slovenen, dan de Kroaten, dan de moslims en nu zijn het de Albanesez en Montenegrijnen. En wie zijn de volgende?

19 april 1999
Marie Jeanne Vanmol

Platform tegen de oorlog in de Balkan

Vreedzame politieke regeling

- Omschakeling naar een volledige niet-militaire aanpak van het conflict;
- België moet constructieve stappen zetten die een diplomatieke en politieke oplossing dichterbij brengen;
- Maatregelen tegen schending van mensen- en volkenrechten, en ongebreidel nationalisme en voor een vreedzame multi-etnische oplossing van conflicten in de Balkan onder auspiciën van de VN en OVSE;
- De internationale gemeenschap moet volop de lokale vredeskrachten, onafhankelijke media e.a. steunen en betrekken bij een politieke oplossing

Stop alle geweld

- Onmiddellijke en onvoorwaardelijke stopzetting van de NAVO-bombardementen;
- Onmiddellijke stopzetting van de etnische zuiveringen;
- Onmiddellijke stopzetting van de terreur van Servische en UCK-milities;
- Onmiddellijke stopzetting van de Belgische betrokkenheid bij de militaire acties.

Solidariteit

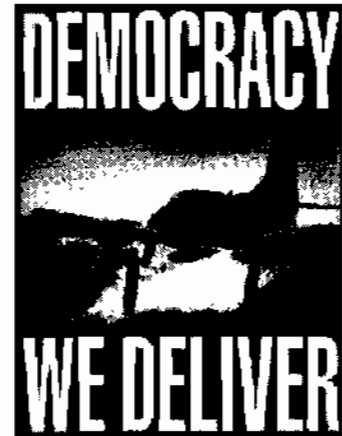
- Opname in ons land van vluchtelingen, deserteurs en gewetensbezwaarden;
- Heroriëntering van de militaire budgetten naar humanitaire hulp voor de oorlogsslachtoffers en hulp voor de socio-economische heropbouw van de regio.

Conflictoplossing dient te kaderen in een cultuur van vrede en zal moeten steunen op een actieve werking rond vredesopvoeding. Een maatschappelijk debat rond de NAVO dringt zicht op.

T-shirts met deze afbeelding en tekst: "To be or Nato be" bij Vrede te koop aan de prijs van 350 fr.

bestellen:

**Vrede, Galgenberg 29, 9000 Gent
tel. 09/ 233 46 88 - Fax 09/ 233 56 78
e-mail: vrede@ngonet.be**

Onderstaande organisaties traden toe tot het Platform Tegen de Oorlog in de Balkan (voorlopige lijst 26 april).

Agalev	Humanistisch Verbond	Protestants Centrum
Alfa	IJzerbedevaartcomitee	Rode Valken
Arktos	Info Jeugd	SCI
Artsen voor Vrede/Medische Vereniging voor Preventie	Instituut voor Marxistische Vorming	SF Federatie voor Progressief Jongerenwerk
Atoomoorlog	Izon Renovatiecollectief	Sfinks Animatie - Sfinks Festival
Baobab Catering cv	Jeugd & Gezondheid	Socialistische Arbeiderspartij (SAP)
Bevrijde Wereld	Jeugdhuis Den Dwarskop Brugge	Socialisme Zonder Grenzen
Boliviacentrum Antwerpen	Jeugdnetwerk	Taallessen Nederlands aan Jonge Migranten, Brussel
Brugse Jongeren tegen Racisme	Jeugd & Vrede	Uilekot
Brusselse Raad voor het Leefmilieu (BRAL)	Jong Agalev	Universitair Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking
Brussels Kosovo-comité	Katholieke Arbeidersjeugd (KAJ)	VAKA/Hand in Hand
Chirojeugd Vlaanderen	Katholieke Jeugdraad	VIA-IJU
Christenen voor het Socialisme	Katholiek Universitair Centrum	Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling (VODO)
Codewes	Kommunistische Partij Vlaanderen	Vluchthuis Leuven
Collectief tegen de Multinationals	KSJ-KSA-VKSJ	Volkshogeschool Brugge
De Vuurbloem	KWIA	Volksuniejongeren
De Madam - Vrouwen- en Lesbocentrum	Loung Tak	Volwassenenwerking Lokeren
European NGO Council on Drugs and development (ENCOD)	Masereelfonds	Voor Moeder Aarde
Europees Bureau voor Gewetensbezwaarden	Mens- en Milieuvriendelijk Ondernemen in Vlaanderen (MEMO)	VRAK-Actie Vredesbelasting Vrede
Elcker-ik	NCOS/11.11.11	Vredeshuis Aalst
Forum voor Vredesactie	Netwerk Vlaanderen	Vrouwen Overleg Komitee
Forum voor Pluralistisch Jeugdwerk	Noord-Zuid Diepenbeek	Werkplaats Theologie en Maatschappij
Fonds voor Ontwikkelingssamenwerking	Nosotros vzw	Wijkgezondheidscentrum't Park
Gastvrij Diepenbeek	Oost-West Centrum	
Haven	Opvang Jongeren in Oost-Europa (Opjono)	
Hei Pasoep	Oudervereniging voor de Moraal	
Het Hinkelspel	Oxfam Solidariteit	
	Oxfam-Wereldwinkels	
	Platform Handicap en Ontwikkelingssamenwerking	

Clinton zet het ABM-verdrag op de tocht

Dat de betrekkingen tussen de VS en Rusland de laatste tijd niet meer zo rooskleurig zijn getuigen hun geschillen met betrekking tot Irak, Iran en het Kosovo-probleem.

Om de zaak nog ingewikkelder te maken toverde VS-staatssecretaris Madeleine Albright nog andere problemen uit haar rode hoed. Tijdens haar bezoek aan Moskou maakte ze aan haar Russische gastheren de dringende wens van Washington bekend voor een herziening van het ABM-verdrag. Dit Anti Ballistic Missile - verdrag dat de VS met de toenmalige Sovjet -Unie in 1972 had gesloten, handelt over de begrenzing van de afweersystemen van de beide supermachten.

Volgens het Pentagon moet de VS zich beschermen tegen de strategische offensieve wapens van de zogenaamde schurkenstaten (rogue states), verwijzend naar Irak, Iran, Lybië en Noord-Korea. Volgens het Ministerie van Buitenlandse Zaken kan de VS dit alleen wanneer ze over een degelijk afweersysteem tegen lange-afstands-raketten beschikt.

Een voornemen dat de in het ABM-verdrag toegelaten grens overschrijdt.

De Clinton-administratie heeft zich voor het Amerikaanse Congres verbonden om in de komende vijf jaar 6,6 miljard \$ te besteden aan de uitbouw en het op punt stellen van een nationaal raketten-afweersysteem. Hierdoor is een aanpassing van het bestaande ABM-verdrag met Rusland nodig. Clinton heeft reeds in een schrijven met Jeltsin zijn voornemens kenbaar gemaakt.

De VS-minister voor landsverdediging William Cohen dreigde er reeds mee dat de VS desnoods eenzijdig het verdrag zou opzeggen mocht Rusland weigeren deze gevraagde aanpassing van het verdrag goed te keuren.

Cohen tracht zijn eis te justifiëren, door te scherpen met het argument dat de veiligheid van de VS bedreigd is door de "schurkenstaten" en dat deze bedreiging alsmat groter wordt. Niet alleen VS-burgers in het buitenland maar de Verenigde Staten zelf worden door het militair potentieel van deze "rogue states" bedreigd. Cohen wil ten opzichte van Rusland de zaak banaliseren door te verklaren: "We willen niet alle operationele raketten van Rusland uit de lucht kunnen schieten, maar het ge-

plande afweersysteem moet ons in staat stellen de "schurkenstaten" in bedwang te houden".

Door deze eis verstikt men de hoop dat de Russische Doema het Start IIe akkoord nog zal goedkeuren. Het doet de spanning tussen beide landen toenemen en is zo goed als zeker de doods-klok voor het ABM-verdrag zelf. Het wekt ook de indruk dat de VS het Start II akkoord heeft opgegeven.

In feite waren er reeds in maart 1997 gesprekken en afspraken tussen Clinton en Jeltsin bij hun topontmoeting in Helsinki. Later werden de afspraken tijdens een ontmoeting in de rand van een Algemene VN-vergadering, door de VS, Rusland, Kazakstan, Wit-Rusland en de Oekraïne verder gepreciseerd. Rusland heeft in 1997 alleen toegestemd om het ABM-verdrag te wijzigen op voorwaarde dat het desbetreffende afweersysteem alleen tegen niet-strategische luchtdoelen zou gebruikt worden, dus niet tegen intercontinentale raketten.

Toen zowel als nu ging het over het Theatre High Altitude Area Defense systeem (THAAD of Theater systeem), dat in opdracht van het Pentagon sedert 1993 ontwikkeld wordt en tot doel heeft raketten te ontplooiën met een reikwijdte tot meer dan 2.900 km. Men veronderstelde dat Rusland dergelijke raketten had.

Zoals de zaken er nu voorstaan wil de VS zich niet langer aan deze beperking houden.

Het in 1972 tussen Nixon en Brezjnev ondertekende ABM-verdrag begrenste de defensieve raketten van de VS en de USSR op twee afweersystemen, met name enkel de bescherming van hoofdsteden en van strategische wapenopslagplaatsen.

De zin en bedoeling van het ABM akkoord was de deur van kwetsbaarheid van de twee supermogendheden zo wijd mogelijk open te houden. Door een sterk verminderde weerbaarheid van beide kampen wilde men het risico van een nucleaire aanval zo miniem mogelijk houden. Die staat die een mogelijke nucleaire aanval zou plegen, moest er aldus rekening mee houden dat zijn slagkracht door een nucleair tegenantwoord tot nul herleid zou worden. De logica van het ABM-verdrag was en is, dat door een geringe bescherming het nucleair wapenarsenaal nutteloos wordt, want gebruik ervan zou een wederzijdse vernieling als resultaat hebben.

In 1974 kwam men overeen een bijkomend protocol te ondertekenen, waarbij men ook het toegelaten aantal raketten zou beperken op 1.000 stuks.

De eerste poging om het ABM-verdrag te omzeilen kon men reeds in 1983-84 vaststellen, met het strategisch verdedigingsinitiatief (SDI^{oo} of Star Wars). Dit was een voornemen van de Reagan-administratie. Kosmische wapensystemen zouden de eigen afweercapaciteit verhogen dank zij "laserkanonnen" die het verdedigingssysteem van de toenmalige USSR uit moesten schakelen, en dat van de VS absoluut waterdicht maken. Een first strike (als eerste een nucleaire aanval uitvoeren) van de VS moest aldus de reactiemogelijkheden van de Sovjet-Unie maximaal uitschakelen. Dit zou betekend hebben dat de pariteit tussen de twee supermachten zou ophouden, en dat de VS zich een ongebreidelde speelruimte zouden verschaffen.

Het SDI bleef uiteindelijk beperkt tot een idee. De kosten van het op punt stellen van een dergelijk wapensysteem waren te hoog voor de VS dat reeds in een moeilijke financiële situatie verkeerde. Bovendien werd er in wetenschappelijke kringen aan de efficiëntie van dit SDI getwijfeld, en zou het concreet uitwerken ervan nog jaren kunnen duren.

Nog in 1997 bij hun ontmoeting in Helsinki bekleemtoonden Jeltsin en Clinton dat het ABM-verdrag de hoeksteen van de strategische stabiliteit vormde.

Wie dit verdrag op de helling zet, weet dat Rusland dan het Start II akkoord niet zal ondertekenen. Elke mogelijke verdere vermindering van de atoomwapensystemen wordt aldus uitgesloten. Wanneer Washington de toegelaten begrenzing van de strategische lange afstandraketten overstijgt, wordt het voor Rusland onmogelijk gemaakt om zijn wapenarsenaal te reduceren.

Men kan zich niet van de indruk ontdoen dat deze VS plannen passen in haar wereldstrategie. Ze wil in onze globaliserende wereld haar hegemonie op economisch en politiek vlak een stevige militaire en politionele onderbouw geven en duldt niet dat haar aanspraak op het wereldleiderschap door wie dan ook in vraag wordt gesteld.

A.U

- o START: Strategic Arms Reduction Talks
- oo Strategic Defense Initiative

De as Turkije - Israël

De arrestatie van Abdullah Öcalan in februari heeft nog maar eens duidelijk gemaakt dat Israël en Turkije, onder het goedkeurende oog van de VS, zeer nauw samenwerken op politiek en militair vlak. Die samenwerking loopt al vrij lang, maar kreeg een formeel karakter met het afsluiten van samenwerkingsakkoorden in 1996. De samenwerking moet een tegenwicht bieden aan 'weerspannige' Arabische staten en de belangen van de VS dienen.

De triangel Turkije, Israël, VS krijgt vorm

De ondertekening van twee defensieakkoorden tussen Israël en Turkije in 1996, was een logisch gevolg van een lang toenaderingsproces, waarbij de VS een belangrijke en stimulerende rol speelden.

In de jaren '70 ontwikkelde de vroegere Israëlische premier Ben Goerion de zogenaamde *periferietheorie*. Volgens deze theorie kon het Midden-Oosten niet louter als een Arabische regio beschouwd worden. Een belangrijk deel van de regio bestond uit andere bevolkingsgroepen zoals Turken, Koerden, Perzen, Joden, Armeniërs en Assyriërs. Om de positie van Israël in het Midden-Oosten te verstevigen was het volgens Ben Goerion noodzakelijk om goede relaties aan te knopen met staten uit de periferie, in de eerste plaats Turkije en Iran. De staatsgreep van 1980 in Turkije en de rol die de VS daarbij speelden, maakten het mogelijk dat de periferietheorie in praktijk werd omgezet.

Turkije van zijn kant, zag een toenadering met Israël wel zitten, om mee te profiteren van de goede Joods-Amerikaanse relaties en om via de Joodse lobby, tegenwicht te bieden aan de sterke Griekse lobby in het Congres. Israël wilde de banden met Turkije dan weer aanhalen, omdat Ankara als moslimland, over contacten beschikte met de Arabische wereld. De Joodse Staat wilde Turkije gebruiken in het kader van zijn verdeel-en-heers politiek waardoor een aantal Arabische landen de Camp David-akkoorden zou vervoegen. Tel Aviv had vooral Jordanië in het achterhoofd.

Het bezoek van premier Turgut Özal aan de VS, midden de jaren '80, zorgde voor een aanzienlijke stimulans van de Turks-Israëlische relaties. Aan de vooravond van zijn bezoek zei Özal aan een Turkse conservatieve krant: "Het is een feit dat de Israëlische lobby definitieve voorbereidingen treft voor de intensivering van de Turks-Israëlische relaties". Volgens de Turkse pers had Özal geheime onderhandelingen lopen met de pro-Israëlische lobby en de Israëlische ambassade, wat zeer negatief werd onthaald in de meeste Arabische landen. Volgens de Turkse krant *Milliyet* handelden de gesprekken over Turkijes toetreding tot de Joods-Amerikaanse strategische samenwerking.

Voor de VS was de toenadering tussen beide landen van groot belang voor de Amerikaanse belangen in de regio. F. Eacle van het Amerikaanse Ministerie van Defensie, onderstreepte dat Turkije en Israël verplicht waren om samen te werken. "De VS hechten veel betekenis aan de samenwerking tussen deze twee landen". De Turkse ambassadeur in Washington zei openlijk: "Het is de bedoeling dat Turkije een schild wordt voor Israël in het Midden-Oosten". De Israëlische Defensie-minister, Ariël Sharon, verklaarde op zijn beurt dat Turkije een belangrijke rol speelde in de "strategische plannen van Israël". Uit documenten die gevonden werden in de Amerikaanse ambassade in Teheran tijdens de islamitische revolutie, bleek dat de Amerikaanse inlichtingendienst CIA, de Turkse geheime dienst MIT en de Israëlische inlichtingendienst MOS-SAD met elkaar in verbinding stonden. Volgens de *International Herald Tribune* zou de Turkse geheime dienst de MOS-SAD voorzien hebben van informatie over politieke activiteiten in de Arabische landen.

De militaire samenwerking

De twee defensieakkoorden van 1996 vormden het voorlopige hoogtepunt van de samenwerking tussen Israël en Turkije. Tien jaar eerder was een dergelijke verbond ondenkbaar, omdat het tot ernstig protest zou zijn gekomen vanuit de Arabische wereld. Maar in de jaren '90 geraakte de Arabische wereld ernstig verdeeld. Jordanië had een vredesakkoord gesloten met Israël, wat voor banbliksems zorgde uit Damas-

cus, de Palestijnen zaten volop in het Oslo-proces en Saudi-Arabië en Koeweit lagen sedert de Golfoorlog behoorlijk in de clinch met Irak. De tijd was rijp voor een akkoord. Landen als Egypte en Jordanië zouden amper een strobreed in de weg leggen en van Saudi-Arabië kon alleen wat zacht protest verwacht worden.

De architecten van het Militaire Samenwerkingsakkoord van februari 1996 en het Militair-Industrieel Samenwerkingsakkoord van april 1996 waren Generaal Bir, adjunct-stafchef van het Turks leger en Majoor Generaal David Ivri, verbonden aan het Israëlische Ministerie van Defensie.

Het militaire samenwerkingsakkoord voorzorg in gezamenlijke oefeningen, de uitwisseling van waarnemers, de toegang van marineschepen tot elkaars havens en het wederzijds gebruik van het luchtruim door militaire vliegtuigen. Al gauw werd het akkoord in praktijk gebracht. Het kwam al tot gezamenlijke marine manoeuvres (Reliant Mermaid) die regelmatig zouden worden herhaald en iedere drie maanden hielden beide landen oefeningen in elkaars luchtruim.

Het tweede akkoord handelde over een hele reeks wederzijdse wapenverkoop en de modernisering van vooral Turkse straalvliegtuigen. Bovendien zouden er gezamenlijke industriële projecten komen op vlak van defensie.

De militaire samenwerking kreeg ten slotte ook een burgerlijk staartje toen beide landen nog in 1996 een Vrijhandelsakkoord afsloten.

Turkijes motivaties

Het akkoord met Israël bood het voordeel dat mogelijke wapenembargo's tegen Turkije omzeild konden worden. Turkije wordt immers regelmatig op de vingers getikt voor zijn aanpak van de Koerdische kwestie, de mensenrechtenschendingen, het dispuut met Griekenland en de bezetting van Noord-Cyprus.

Maar Turkije ziet in de militaire samenwerking vooral een machtig wapen voor zijn politiek ten aanzien van Syrië. Turkije was in de eerste plaats bezorgd

dat een regeling over de bezette Golanhoogte tussen Israël en Syrië zou kunnen leiden tot een verhoogde Syrische militaire aanwezigheid aan de Turkse grens. Een Syrisch-Israëliësch akkoord zou ook kunnen leiden tot een grotere Syrische controle over de activiteiten van de Hizbollah in Zuid-Libanon. Turkije vreesde dat dit voor de VS aanleiding zou zijn om Syrië te verwijderen van de lijst van staten die het terrorisme steunen, terwijl de PKK nog in dat land actief is.

Bovendien kon Israël nuttige militaire inlichtingen verschaffen. Zo gaf Israël de geheime kennis aan Turkije door over het Russische gevechtsvliegtuig MIG-29, een toestel waarover de Syrische luchtmacht beschikt. De informatie over de MIG-29 zou ingevoerd worden in het elektronische systeem van de 54 F-4 gevechtsvliegtuigen, dat door de Israëlische militaire industrie gemoderniseerd zou worden.

De relaties tussen Turkije en Syrië stonden al langer onder spanning. De annexatie van de provincie Hatay door Turkije in 1939 had Syrië nooit verteerd. Het Turkse dammenproject (GAP) op de Tigris en de Eufraat, 40 jaar later, zou de spanningen nog doen oplopen. Toen de Turken in 1990 de loop van de Eufraat afleidden om de reusachtige Atatürk-dam te vullen, kwam de Syrische industrie en landbouw in plotselinge watersnood te zitten. Syrië had bovendien in de winter van 1997 van Noord-Korea Scud-C raketten gekocht, die zowel Israël als Turkije konden bereiken. De aanwezigheid van de PKK in Syrië was de druppel die de emmer deed overlopen.

Eind september 1998 begon Ankara met het ontplooiën van een 10.000 manschappen sterke troepenmacht aan de Syrische grens. Er werd ook luchtsteun voorzien door RF-5 en F-16-gevechtsvliegtuigen in stelling te brengen. De Turkse pers werd massaal gemobiliseerd. Het populaire dagblad *Hürriyet* sprak regelrechte oorlogstaal. "Het leger is klaar voor een interventie tegen Syrië", zo verklaarde de directeur van het blad, E. Özkök. Zijn collega sprak over "het straffen en vernietigen van de Syrische microbe". De nieuwe baas van het Turkse leger, Generaal Kivrikgözü, zei dat "Turkije in een niet-verklaarde staat van oorlog met Syrië leeft". Uiteindelijk zou Syrië zwichten. In de Turkse stad Adana, tekenden beide landen een akkoord, waarbij Syrië beloofde alle PKK-activiteiten te verbieden en Öcalan het land uit te zetten, wat ook prompt gebeurde. Later zou blijken dat Turkije meer werk zou maken van een betere watervoorziening naar Syrië, wellicht als geschenk voor de Syrische medewerking. Maar hoe dan ook had Syrië weinig keuze. Het land was absoluut niet opgewassen tegen de Turkse overmacht en

voelde zich bovendien in de tang genomen door de militaire alliantie tussen Turkije en Israël.

Gedurende de hele affaire Öcalan zou duidelijk worden dat de inlichtingendiensten van de VS, Turkije en Israël, respectievelijk CIA, MIT en MOSSAD, nauw met elkaar samenwerkten. Zo zei Öcalan in januari 1999: "Alleen kan de MIT me nooit krijgen. Ze hebben de hulp ingeroepen van andere inlichtingendiensten. Er zijn MIT-agenten die samenwerken met de Amerikaanse inlichtingendienst CIA, maar ik word vooral gevolgd door de Israëlische inlichtingendienst MOSSAD." De inlichtingen die de Amerikanen bezorgden zouden in elk geval als pasmunt dienen voor het gebruik van de vliegtuigbases in Turkije voor de Amerikaanse operaties tegen Irak. De Turkse premier Bülent Ecevit was immers bijzonder nerveus over deze operaties.

Israëls motivaties

Onder premier Peres, zag de Israëlische regering Turkije vooral als brug voor toenadering tot de moslimwereld, hoewel Ankara een strikte scheiding tussen moskee en staat nastreefde. Die politiek werd ook gevolgd door de conservatieve regering Netanyahu, die Turkije in de zomer van 1998 vroeg een meer actieve rol te spelen in het vredesproces in het Midden-Oosten. Maar Netanyahu, kon niet nalaten ook te wijzen op de storende rol van Syrië in vredesgesprekken met de Arabische wereld. Zoals Turkije zich kopzorgen maakt over de PKK, deed Israël dat voor de Syrische steun aan de Hizbollah, die actief is in het door Israël bezette Zuid-Libanon. Samen met Turkije kon Syrië onder druk worden gezet om die steun te laten vallen.

De samenwerking tussen Israël en Turkije deed Netanyahu dromen van een breed militair pact in de regio. Op de *New Atlantic Initiative Conference* in Tel Aviv, zei hij, dat de groeiende militaire banden tussen Israël en Turkije konden dienen voor een "as van een toekomstige regionale defensiestructuur". Daarin zouden bij voorkeur ook landen als Jordanië en Egypte een plaats moeten krijgen. Daarmee zag Israël in Turkije de ideale partner om verder de onenigheid in het Arabische kamp aan te wakkeren.

Een andere bezorgdheid van Israël, was Iran, dat volgens inlichtingendiensten de capaciteit bezat om chemische wapens en ballistische raketten aan te maken. Voor Iran was dit een mogelijk antwoord op de Joodse nucleaire dreiging. Opnieuw kon Ankara in stelling worden gebracht. Turkije beschikt immers over een gemeenschappelijke grens met Iran, wat aan de Israëlische luchtmacht de mogelijkheid biedt om inlichtingen te verzamelen over

Teheran.

Tot slot legde de militaire samenwerking ook geen windeieren voor de Israëlische defensie-industrie. Sinds de militaire alliantie in voege is getreden kon de *Israeli Aircraft Industry* rekenen op een aantal interessante contracten, zoals de modernisering van 48 Turkse F-5-vliegtuigen (70 miljoen dollar) en 54 Phantom F-4-vliegtuigen (630 miljoen dollar). Bovendien leidde het akkoord tot een intensievere samenwerking tussen de Turkse en Israëlische defensie-industrie, onder meer voor de gezamenlijke aanmaak van een nieuw type grond-lucht-raketten waarbij het Israëlische bedrijf Raphael, dat reeds de Popeye-raketten produceerde, betrokken zou worden.

Amerikaanse belangen

Voor Washington kaderde het akkoord tussen Israël en Turkije in het verstevigen van de Amerikaanse belangen in de regio en was het gericht tegen landen als Syrië, Iran en Irak. De VS hebben dan ook niet nagelaten hun volle gewicht te gebruiken om de alliantie mogelijk te maken. In 1998 werd een belangrijk deel van het akkoord uitgevoerd, toen de VS, Israël en Turkije met Jordanië als waarnemer, gezamenlijk manoeuvres hielden in de Middellandse Zee, onder de naam *Reliant Mermaid 1*. Hoewel de VS benadrukten dat de manoeuvres niet tegen derde landen waren gericht en Amerikaanse woordvoerders spraken over een "humanitaire zoek- en hulpoperatie", was duidelijk dat dit wel degelijk de achterliggende bedoeling was van de gezamenlijke oefeningen. De Israëlische Minister van defensie, Yitzhak Mordechai, zei dat er ook een "veiligheidsaspect" verbonden was aan de manoeuvres die dienden om "Israëls capaciteiten om zichzelf te verdedigen tegen dreigingen in de regio te verhogen". Alan Makovsky, de Turkije-specialist van het invloedrijke *Washington Institute*, sprak van een "zware symbolische boodschap". Makovsky schreef in een rapport, dat de Turks-Israëliësch alliantie in het belang was van Washington en dat ze een "drukkingsmiddel" vormde tegen Syrië.

Voor de VS-regering was de alliantie tevens een middel om wapens voor Turkije via Israël te transfereren, waardoor niet langer meer gewacht moest worden op de goedkeuring van het Amerikaanse Congres. Dat Congres had in het verleden, onder druk van de pro-Griekse lobby, al enkele wapenexporten tegengehouden, op grond van mensenrechtenschendingen. Israëlische woordvoerders zeiden in het Pentagon dan ook dat ze wilden optreden als "Turkijes advocaat".

Ludo De Brabander

Colombia... "Het gedoemde Paradijs"

De beroemde Colombiaanse nobelprijswinnaar Gabriel Garcia Marquez verhaalt in een van zijn allegorische sprookjes het lot van de bewoners van het paradijs die omkomen van hongersnood en ellende.

Dit kan symbool staan voor wat er met de mensen in zijn vaderland gebeurt. In een van de meest paradijselijke streken ter wereld leeft er een volk dat door een hel gaat van miserie.

Als het Latijns-Amerikaanse land Colombia bij ons in het nieuws komt is het meestal t.g.v. catastrofes (aardbevingen, overstromingen, grondverschuivingen) of grove schendingen van de mensenrechten (massamoorden, aanslagen, politieke moorden).

Mijn vrouw en ikzelf hebben gedurende een jaar in Cartagena, een van de mooiste oude steden van Colombia, gewoond en er een klein gezondheidsproject uitgewerkt.

In deze bijdrage willen we onze ervaringen plaatsen in het algemeen kader van het land en zijn geschiedenis, van de sociaal-economische situatie en tegen de achtergrond van het grootste probleem waarmee de Colombianen worden geconfronteerd: het geweld of "La Violencia".

Colombia wordt op dit ogenblik als een der meest gewelddadige en onveiligste landen ter wereld geklasseerd. Geweld is er in alle lagen van de bevolking en alle aspecten van het leven doorgedrongen (in de families, op school, op straat, in het verkeer, op het platteland, in de steden...) en maakt dat geen enkele burger er zich veilig kan voelen. Eerst enkele algemene (geografische en etnologische) gegevens. Colombia is het meest noordelijk gelegen land van Zuid-Amerika en grenst aan Panama, Venezuela, Brazilië, Peru en Ecuador. Het behoort tot de grote Latijns-Amerikaanse A.B.C. staten: Argentinië, Brasilië, Colombia. De evenaar loopt door het zuiden van het land. Het grenst aan twee oceanen (Stille Oceaan en Atlantische Oceaan) en wordt door het Andesgebergte van Noord naar Zuid middendoor gedeeld. Hierdoor heeft Colombia zeer verschillende klimaat- en ecologische zones: het Caraïbisch-kustgebied, golvend heuvelland, hooggebergte en het uitgestrekte tropisch regenwoud.

De oppervlakte is 1.150.000km² (grosso modo de oppervlakte van Frankrijk, Duitsland en Benelux samen) met een bevolking van ongeveer 36 miljoen inwoners (30 per km²). De bevolking is zeer jong (meer dan de helft is jonger dan 25), etnisch erg verscheiden, leeft nu overwegend in steden (80%), en is zeer onregelmatig verdeeld (in het tropisch regenwoud dat de helft van het land beslaat leven maar enkele honderdduizenden mensen).

Colombia is een land met grote natuurlijke rijkdommen: pe-

troleum, mineralen (o.a. goud, zilver...) edelstenen (smaragd, turkoois...), enorme landbouw- en veeteeltmogelijkheden, koffie (de beste van de wereld), bananen, tropisch fruit, bloemen...en bezit een brede waaier van toeristische troeven: de Caraïbische kust, het prachtige binnenland, het tropisch oerwoud, het hooggebergte.

Het is daarenboven berucht voor de productie en handel van cocaïne, heroïne en andere drugs.

De samenstelling van de bevolking is multi-cultureel en multi-raciaal: 48% Mestiezen (blank en indio), 20% Mulatten (blank en zwart), 20% Creolen (blanke afstammelingen, meestal van de Spanjaarden), 10% Zwarten (afkomstig van slaven, o.a. Palanqueros) en 2% Indianen (nog enkele afstammelingen van de Tairona-, Sinu-, Muisca-Indianen...)

In theorie zouden wij hier een ideale "multi-culturele" sa-

menleving kunnen terugvinden - de regering en de toeristische folders stellen dit steeds zo voor - maar in de praktijk ligt dit wel helemaal anders. Colombia heeft een erg sociaal-onrechtvaardige samenleving die gebaseerd is op racistische vooroordelen. Het komt er op neer dat hoe blanker je huid is, hoe hoger je staat op de sociale ladder en met hoe meer misprijzen je neerblijkt op je donkere medemens.

Het is een erg gescheiden kastesysteem waarin

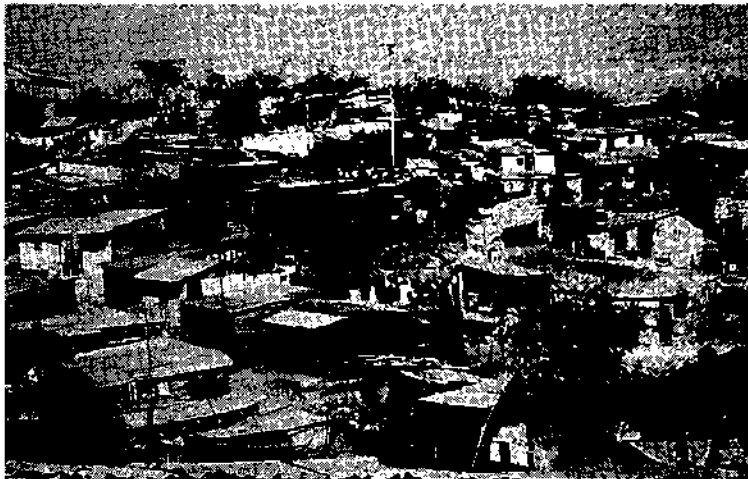
iedereen zijn plaats kent en waaruit praktisch niemand kan ontsnappen. In Colombia moet je een lange tong hebben om de kont te likken van wie boven je staat en sterke voeten om iedereen onder jou steeds terug op zijn plaats te trappen.

Deze sociale onrechtvaardigheid is een van de belangrijkste oorzaken van de "Violencia". Er bestaan vijf z.g. "sociale lagen": zeer rijk (2%), rijk (3%), midden (15%), arm (30%) en zeer arm (50%). In tegenstelling tot Europa bestaat er hier dus haast geen middenklasse en de helft van de bevolking lijdt dagelijks honger.

Het kan niet anders dan dat wij de weerslag van zoveel verschillende achtergronden weervinden in het cultureel klimaat van de kunst en de samenleving. Deze mengeling is uitermate boeiend. We vinden er elementen van de oorspronkelijke indiaanse cultuur, waarvan we hier en daar een heropleving en herwaardering zien, enerzijds in de verfijnde kunst van de goud- en edelmetaalbewerking en anderzijds in hun ecologische benadering van de natuur en hun spirituele traditionele waarden.

Daarnaast vinden we natuurlijk veel Spaanse en vnl. Andaluzische elementen (vnl. het "machismo" en een infantiele vorm van geloofsbeleving met overdadige religieuze symboliek die wij vijftig jaar geleden ook in Vlaanderen gekend hebben).

De Afrikaanse elementen vinden we vnl. terug in de overwegend "zwarte" departementen van de Caraïbische en

Pacifische kuststreken. Hier is de Afrikaanse "levenskunst" (genieten, zingen, dansen) volop te smaken. Door een groot deel van de "weldenkende" Colombiaanse samenleving wordt dit afgedaan als achterlijk, lui en onbetrouwbaar.

De cultuuruitingen van gans Latijns-Amerika (literatuur, beeldende kunst, muziek, dans en theater) baden allemaal in de typische sfeer van magisch-realisme met als belangrijke protagonisten de schrijvers en dichters Gabriel Garcia Marquez, Laura Esquivel, Isabel Allende, Mario Vargas Llosa, Pablo Neruda, de toneelauteurs Miguel Torres en Santiago Garcia, de schilders Fernando Botero, Antonio Velasquez...

Voor ons, nuchtere westerlingen, komt veel in deze samenleving over als onecht, als kitsch en naïverij (kledij, versieringen, feestjes, missverkiezingen, eten, woningen). Je moet maar eens met een lokale stadsautobus meerijden in Cartagena om te zien, te horen, te voelen en te ruiken wat deze kitsch betekent.

Voor vluchtige bezoekers lijkt dit alles heel sympathiek, maar het verbergt grote problemen van armoede, sociale onrechtvaardigheid en geweld.

Wij werden vanuit twee verschillende invalshoeken met deze sociale problemen geconfronteerd. Op de eerste plaats hebben we van zeer dichtbij het project "Straatkinderen van Cartagena - Hogar de Oscar" gevolgd. Wij gaven

begeleiders en opvoeders steun en opleiding voor de behandeling van de talloze medische problemen van deze kinderen: ondervoeding, huidinfecties, snijwonden en problemen in verband met het druggebruik (de lijm of "pega" is voor de meeste straatkinderen een laatste toevlucht en een echt statussymbool).

Voor een moderne samenleving, zoals de Colombiaanse regering zichzelf graag bestempelt, is het een schande dat in elk van haar steden honderden kinderen vanaf vijf, zes jaar, als zwerfkatten worden opgejaagd en moeten trachten te overleven. Het fenomeen "Gamines" of "Desechables" (letterlijk wegwerpkinderen) is een aanklacht tegen de hypocrisie en de onverschilligheid van de bezittende klasse en de verschillende regeringen in gans Latijns-Amerika, maar voornamelijk in Colombia, waar de samenleving sowieso op machtsvertoon en tomeloos geweld is gebaseerd. Deze kinderen worden beschouwd als ongedierte en zijn vaak het slachtoffer van brutale moorden die cynisch "limpieza social" of "sociale opkuis" worden genoemd.

Een andere groep mensen waar we gedurende een jaar intens mee hebben samengeleefd zijn de "Desplazados", de binnenlandse vluchtelingen voor de burgeroorlog en het geweld in de bergen en op het platteland. Het aantal "Desplazados" rond de grote steden van Colombia wordt op ongeveer een miljoen geschat. Voor Cartagena bedraagt dit tussen de zestig en de tachtig duizend. Gedurende het voorbije jaar hebben wij in de wijk "Nelson Mandela" basis-gezondheidszorgen onderwezen aan een vijftigtal erg gemotiveerde vrouwen. Al de mensen van deze wijk, ongeveer veertigduizend, troepen samen op een stort waar vroeger industrieel en ander afval werden gedumpt en waar in onvoorstelbare omstandigheden honderden gezinnen trachten te overleven. Vaak zijn dit alleenstaande vrouwen met vier of vijf kinderen waarvan de man is vermoord, in de guerrilla of in de gevangenis is verdwenen. Vele mannen laten in deze machomaatschappij ook hun kruist achter om op te trekken met een nieuw jong geitje...Honger,

diarree, huidbesmettingen, ongedierte, rattenbeten... zijn voor de kinderen van deze wijk het voorwerp van hun dagelijkse strijd voor het bestaan in zijn meest letterlijke zin.

Na de opleiding hebben we aan vierenveertig mensen een officieel erkend diploma kunnen uitreiken van basisgezondheidswerker, waarmee ze in hun wijk, waar er nooit een dokter komt, voor hun familie en hun omgeving een veilige baken zijn temidden van deze zee van ellende.

Ook dit verschijnsel van "Desplazados" is een aanfluiting van de meest fundamentele mensenrechten.

De uitwassen van sociale onrechtvaardigheid zijn het gevolg van machtsmisbruik, corruptie, uitbuiting en onderdrukking. Om dit een klein beetje te kunnen begrijpen is enig historisch overzicht van het land nodig.

Gewoonlijk begint voor ons de geschiedschrijving van Colombia en gans Latijns-Amerika met de ontdekking van de "Nieuwe Wereld" door Cristobal Colombus. Nochtans is de geschiedenis van dit continent veel ouder en hebben er

voordien machtige en rijke culturen bestaan, waarvan de Maya-, de Azteken- en de inca-culturen de meest bekende zijn. De pre-Colombiaanse, maar ook koloniale en post-koloniale geschiedenis, is meesterlijk beschreven in de boeken van de Uruguayaanse schrijver-historicus Eduardo Galeano o.a. "De Kroniek van het Vuur" en "De Open Aders van Latijns-Amerika". Het is één lange kroniek van bloed en tranen.

De Spaanse conquistadores hebben in Colombia zo goed als de ganse oorspronkelijke indiaanse bevolking uitgeroeid of tot het ontoegankelijke regenwoud of het hooggebergte verdreven.

Om hun nieuwe rijk uit te bouwen werd een onophoudelijke stroom slaven van West- en Centraal-Afrika ingevoerd.

De levensverwachting van deze zwarte slaven bij aankomst in hun nieuwe vaderland bedroeg gemiddeld tien maanden. Van deze slavenhandel zijn vooral Engelse en Nederlandse maatschappijen en regeringen schatrijk geworden.

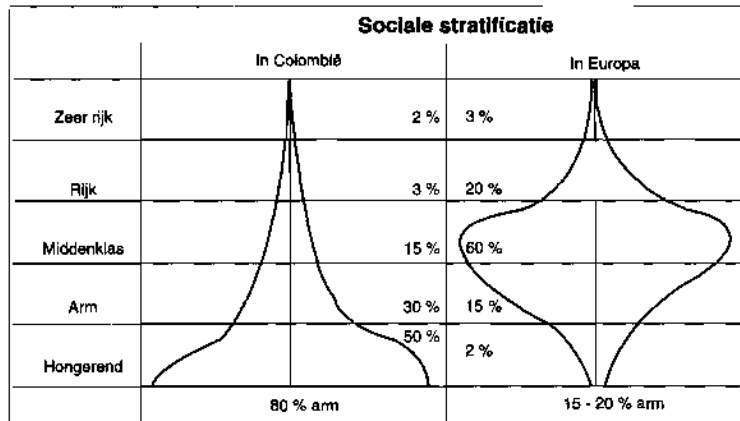
Het is maar sedert de onafhankelijkheidsoorlogen van o.a. Simon Bolivar dat het land niet meer schatplichtig was aan Spanje. Colombia vormde oorspronkelijk, samen met Venezuela, Ecuador, Panama en Bolivia, de provincie "Nieuw Granada".

Na de onafhankelijkheid in 1830 is Colombia zelfstandig geworden, maar heeft er zich geen sterk centraal gezag ontwikkeld. Kleine onafhankelijke baronieën van grootgrondbezitters bleven over het ganse grondgebied bestaan en spelen tot op de dag van vandaag een heel belangrijke rol. Jarenlang hebben deze baronieën elkaar bekampt en belet dat het centrale gezag er echt invloed kreeg. Tot nu toe blijven de verschillende departementen nog erg autonoom en is er geen vlotte spoor- of wegverbinding tussen de grote steden en belangrijke handelscentra van het land.

Uit de oudste heersende klasse is de conservatieve partij ontstaan. Ze haalde haar macht voornamelijk uit de traditionele en nieuwe Spaanse adellijke kasten en stoelde op de invloed en het repressieapparaat van de katholieke kerk.

Als reactie hierop ontstond de Liberale partij, die niet voortkwam uit de verdrukte en uitgebuite bevolking maar, zich spiegeland aan de Franse Revolutie, wel de ideeën van de Verlichting en het anti-clericalisme aanhing.

In tegenstelling tot Europa heeft dit geen revolutie van "Vrijheid, Gelijkheid en Broederlijkheid" ingeluid, maar is in-

Boeken in Vrede

bibliotheeknieuwsbrief

driemaandelijks tijdschrift bibliotheek Jan Verwest

Vrede vzw Galgenberg 29 9000 Gent

tel 09 233 46 88 fax 09.233.56.78 e-mail vrede@ngonet.be

web: www.democratisch-links.be/vrede

mei 99 3de jaargang nr 1

afgiftekantoor Gent X

v.u. Georges Sprnet F.Bernierstraat 29 1060 Brussel

Ten geleide

In deze nieuwsbrieven willen we u enkele recent verschenen boeken voorstellen, die u ook in de bibliotheek Jan Verwest kan vinden. De boeken van de bibliotheek staan allemaal op computer, en kunnen worden uitgeleend, artikels en tijdschriften kunnen worden geraadpleegd...

Bezocht u al onze website:

www.democratisch-links.be/vrede ?

Via het bibliotheek-computernet (cocos) van de NGO's kunnen we nakijken of collega's van andere documentatiecentra over voor u interessante informatie beschikken.

Kom gerust even binnen we helpen graag vinden wat u zoekt.

open elke dag van 13u15 tot 17u15

en op afspraak

Galgenberg 29 (buurt Rozemarijnbrug)

Bankier voor de armen

Naar een wereld zonder armoede

In dit boek geeft de auteur ons met enthousiasme een beschrijving van wat we als zijn levenswerk kunnen beschouwen. Hij vertelt ons hoe zijn denkproces bij het aanschouwen van de armoede in het dorp Jobra in Bangladesh hem aanzette om voor de miserabele levensomstandigheden van de plattelandbewoners een oplossing te vinden. Na enig zoeken en experimenteren stichtte hij de Grameenbank in 1976.

Het experiment van deze bank had als resultaat dat ze door haar werking een concrete bijdrage leverde die toeliet de leefomstandigheden van de plattelands-

bevolking in vele ontwikkelingslanden te verbeteren. Waardoor deze arme bevolkingsgroep de mogelijkheid geboden werd zich te onttrekken aan de greep van de lokale geldleners die hen geld leende aan woekerinteressen. Leningen die ze niet kunnen afbetalen waardoor hun leven nog uitzichtlozer wordt

Interessant in de werkmethode van de Grameenbank is dat ze zich vooral op de vrouw richt, niet op de vrouw als individu maar in groepsverband, waardoor de bank een veel breder en dieper draagvlak krijgt. Zo biedt men de mogelijkheid aan de vrouw een zekere economische zelfstandigheid in het gezin te verwerven, waardoor ze een autonome bijdrage kan leveren om het gezinsleven een bredere sociale dimensie te geven. Het is verheugend vast te stellen dat men met deze werkwijze de rol en het belang van de vrouw erkent in het maatschappelijk economisch gebeuren.

Deze gunstige ontwikkeling biedt aan de vrouw meer autoriteit om voor haar gezin, haar kinderen, nieuwe horizonten te openen.

De stichter van de Grameenbank lijkt me het succes van zijn systeem uitsluitend toe te schrijven aan drie factoren, met name door de toegankelijkheid te verschaffen tot het microkrediet, de inzet van de betrokken arme voor zijn voorgenomen zelfstandige economische activiteit en door de begeleiding van de Grameenbank-medewerkers.

We mogen toch niet uit het oog verliezen dat het hier om kleinschalige projecten gaat, dat deze op korte termijn weliswaar in de meeste gevallen positieve resultaten tot stand brengen, maar ze blijven zeer kwetsbaar en kunnen verdwijnen door tegenslagen van allerlei aard, of door het verdringen op de lokale markt door importproducten..

Muhammad Yunus is voorstander van de vrije markt, spreekt zich uit voor de afschaffing en afbouw van de

rol van de staat in het productiegebeuren. Hij is van mening en voorstander dat het privaat initiatief de enige en juiste acteur is in het economisch proces.

Terwijl we nog meer dan vroeger kunnen vaststellen dat het precies deze zo geprezen vrije markt is die in de huidige globaliserende economie verantwoordelijk is voor de steeds maar groter wordende kloof tussen rijk en arm, die verantwoordelijk is voor de economische en financiële crisissen die vooral de arme ontwikkelingslanden treffen. Juist de mensen waarvoor de Grameenbank zich inzet worden geconfronteerd met agressieve uitwassen van deze vrijmarkteconomie.

Daar verschil ik van mening met de stelling van de auteur. Persoonlijk ben ik de mening toegedaan dat het de rol van de staat als goed beheerder en waker over het economisch gebeuren is zijn gezag te verbeteren en te verstevigen. Dit om de lokale markt als afzet voor de inheemse producten te beschermen tegen de concurrentie van de importproducten die er aan dumpingprijzen worden aangeboden. Zo scheidt ze gunstige vooruitzettingen om de lokale productie leefbaar te houden en verzekert ze de economische basis van de plattelandsbevolking.

Hierdoor waarborgt ze dat de mensen die dank zij de Grameenbank een startkapitaal voor een zelfstandige activiteit hebben gekregen kunnen overleven.

Wat in het boek ontbreekt is dat Grameen zijn activiteiten niet plaatst als een onderdeel van, of een bijdrage tot een bredere ontvoogdingsstrijd die alle facetten van het maatschappelijk leven omvat. Men herleidt alles naar mijn mening te gemakkelijk tot de redenering dat het volstaat een microkrediet te verstrekken en de goede individuele inzet te hebben.

Dit wil natuurlijk ook niet zeggen dat we de werking van de Grameenbank niet naar waarde schatten.

Het boek zou aan waarde gewonnen hebben moest de auteur en stichter van de bank ons de werking van zijn instelling kritischer beschreven hebben.

Het boek kwam me al teveel over als een lofzang over het gepresterde werk, het is menselijk wanneer we weten met welke volharding Yunus Muhammad zich voor zijn levenswerk inzet.

Al bij al was het interessant en leerrijk om lezen. Het heeft me een betere kijk op deze bank voor de armen gegeven. Zij levert in vele ontwikkelingslanden en regio's met economische moeilijkheden een belangrijke bijdrage tot beter leefklimaat.

Antoine Uytterhaerghe

Bankier voor de armen. Naar een wereld zonder armoede. Muhammad Yunus met Alan Jolis. Element uitgevers -1999 - 348 blz.

De rol van de media in de multiculturele samenleving

Deze publicatie werd uitgegeven door Vubpress en is de eerste in een nieuwe reeks « Media en Maatschappij », die ontstaan is naar aanleiding van het 15de Vlaams Congres voor Communicatiewetenschap dat georganiseerd werd door het « Centrum voor mediasociologie » van de VUB in samenwerking met de Secties Communicatiewetenschappen van de Universiteit Gent en de Katholieke universiteit van Leuven. Het bevat studies over de invloed van de media op waarden en normen, in het bijzonder met betrekking tot de beeldvorming over andere culturen en etnische minderheden, waarbij de bestudeerde thema's en doelgroepen even divers zijn als de nationaliteit van de hier vertegenwoordigde onderzoekers.

Philip Schlesinger leverde een bijzonder informatieve bijdrage omtrent het verwarde mediabeleid van de Europese Unie, die zich enerzijds bedreigd voelt door de Amerikaanse mediagiganten en zich opwerpt als beschermer van de « Europese identiteit », en anderzijds dankzij recente digitale innovaties onbeperkte voordelen ziet voor de enorm gediversifieerde Europese markt. Verder zijn er ook onderhoudende studies over o.a. de invloed van Westerse popcultuur op rijke jongelui in Bangalore, het verschil tussen een Vlaamse en een Australische soap, racistische stereotypen in Zuidafrikaanse films en hiphop- en grafficultuur in Brussel. Thematisch komt zowel de groeiende invloed van de mediamagnaten als het alomtegenwoordige concept « globalisering » aan bod, met inbegrip van controversiële begrippen als « natie », « identiteit » en « cultuur »; de artikels die zich toespitsen op de Belgische situatie bevestigen enkele verontrustende tendenzen: zo blijkt dat in België (volgens een in 1997 door de Europese Commissie gepubliceerde studie het meest racistische land van Europa), de media nog steeds teveel onder politieke invloed staan en weinig aandacht hebben voor een constructieve beeldvorming ten aanzien van de multiculturele samenleving. Bovendien blijkt dat de migrantengemeenschap systematisch genegeerd wordt en enkel onder de aandacht komt door sensationele en tendentieuze berichtgeving die negatieve stereotypen bevestigt, wat vooral ook geldt voor de vele goedkope Amerikaanse drama- en amusementsreeksen, die vooral aangekocht worden door commerciële zenders. Wanneer men op zoek gaat naar de oorzaken van het racisme blijkt de rol van de media in België in ieder geval niet vrijblijvend, met uitzondering van de fel belaagde openbare omroep die in deze problematiek als een van de weinige een multiculturele deontologie hanteert.

Peter Staelens

De rol van de media in de multiculturele samenleving, onder redactie van Els Schelfhout en Hans Verstraeten. VUBPRESS, 1998

De hemel op aarde? De gelovige burger in een multiculturele democratie

In dit boek wordt opnieuw de vraag gesteld naar de verhouding tussen Kerk en Staat en naar de plaats van de gelovige in de moderne maatschappij. Aan de hand van bijdragen van auteurs met uiteenlopende levensbeschouwing worden een aantal thema's belicht zoals de juridische verankering van godsdienstvrijheid in de Europese Unie, de waarde van geloofstradities in de 21ste eeuw en de manier waarop moslims omgaan met vrijheidsrechten als grondbeginsel van de Westerse staat.

Peter Staelens

De hemel op aarde? De gelovige burger in een multiculturele democratie. Davidsfonds Leuven/Pax Christi Vlaanderen, 1998

Operatie Mossad.

Dit boek bevat gegevens over de eerste acties van de Mossad bij de oprichting van Israël die als basis dienden voor verdere uitbouw van deze dienst.

De opbouw van één van de belangrijkste inlichtingsdiensten ter wereld, haar uitgebreide infiltraties binnen andere economische en inlichtingsdiensten zoals CIA, Duitse, Engelse en Franse geheime diensten komen hier ruim aan bod.

Het is een goed leesbare bundel die een reeks gebeurtenissen doet herontdekken via interviews met agenten die bij het werk van de geheime dienst betrokken waren.

Het opvolgen van alles wat betrekking kan hebben op de toestand van het Midden Oosten vormt de meest gekende doelstelling van de organisatie maar de ganse opbouw van het Dimona reactor project en de uitbouw van Israël als atoommacht vinden we evenzeer terug. Ook vliegtuigkapingen (de interventie in Entebbe) naast gegevens over de moord op vermeende vrijheidsstrijders in andere landen, acties in verband met een eventuele band met de politiek van de PLO kan de lezer volgen doorheen de zeventien hoofdstukken van het boek.

De meest recente gegevens over de werking van de dienst onder Netanyahu die zijn verantwoordelijkheid ontduikt bij mislukkingen, zijn belangrijke basisgegevens bij het raadplegen van andere literatuur in verband met de buitenlandse politiek van Israël.

Wie informatie zoekt over de wissel tussen narcotica en wapenleveringen tijdens de Reagan-periode kan in dit boek terecht.

Hoe verschillende groepen binnen de Mossad een machtsspel spelen blijkt uit gegevens van degenen die op pensioen zijn of de dienst verlieten.

De visies zijn gewijzigd en de jongste gebeurtenissen hierrond vormen de afronding van het werk. Voor mij een degelijke basis om beter te volgen hoe de internationale geheime diensten zich organiseren.

De opbouw van het werk via interviews dwingt om sprongen te maken in de tijd maar ik heb alle lof voor de soepele verteltrant en voor de grondige personenlijst achteraan het boek.

Een warme aanrader voor allen die onze teksten in Vrede lezen en die de achtergrond verder willen verkennen

J.P. Everaert

Operatie Mossad. Het Spectrum in 1999, 408p

Democratie en feminisme

Dit boek publiceert de verslagen van een colloquium waar democratie en feminisme tegen elkaar worden afgewogen. Vrouwen werden tot voor 50 jaar uitgesloten van het stemkiesrecht.

In 1998 vierde België zijn 50ste verjaardag van het universeel stemrecht. In 1948 kregen vrouwen in België algemeen stemrecht.

Het colloquium was een gelegenheid om het democratisch gehalte van de instellingen door te lichten. In het begin berustte de parlementaire democratie op de uitsluiting van 99% van de bevolking. Van dit elitaire clubje werden ook de vrouwen uitgesloten. De weg naar veralgemeend stemkiesrecht is uitsluitend een mannelijke verovering. D vrouwen blijven uitgesloten. Hoe vertaald zich dat in het politieke discours? Welke argumenten worden gebruikt om het kiesrecht voor vrouwen af te dwingen? Is de uitsluiting van het algemeen kiesrecht algemeen? Was de macht van de vrouwen niet groter tijdens het Ancien Régime dan onder de democratische regimes. Opdat vrouwen legitiem deel zouden uitmaken van de politieke besluitvorming moeten er strategieën uitgewerkt worden.

Dit boek is van een hoog wetenschappelijk niveau. Uit verschillende disciplines wordt de het stemrecht van vrouwen benaderd.

De aanwezigheid van vrouwen in politieke partijen, het Belgisch beleid en de werking van overheidsinstellingen t. a. v. gelijke kansen voor vrouwen worden aan feminisistische kritiek onderworpen.

Wat mij vooral aansprak was de bijdrage van Jo De Leeuw die zich de vraag stelt of de genderanalyse niet sowieso ook de democratie in vraag stelt. Een democratie die gevangen zit in de binaire logica van masculiene dualiteiten zoals natuur/ cultuur, mannelijk/ vrouwelijk, politiek/ privé... Een feministische kritiek van de democratie zou kunnen betekenen precies die dualiteit te overstijgen, uit de gevangenis van de identiteit naar meer veelvuldigheid en diversiteit. Een kritiek op een democratie die nog sterk verankert zit in het patriarcaat?

MJ Vanmol

La démocratie à l'épreuve du féminisme. Université des femmes. Actes du Colloque , Bruxelles 13-14 mars 1998

Het terugdringen van de staat en de vermenging van de macht in de wereldeconomie

Het is een zeer goed leesbaar boek over het machtsspel dat zich meer en meer voltrekt in het globaal economisch proces van de zo geprezen liberale vrije markt.

De auteur, professor in de politiek en internationale studies aan de Warwick universiteit, Susan Strange, biedt ons nieuwe en en meer verstaanbare concepten aan over de politieke en economische machten, die aantonen en verklaren wie de wereldeconomie leidt.

In haar boek onderzoekt ze enkele van de niet-gouvernementele autoriteiten, gaande van de maffia, de grote beleggingsfondsen tot de internationale bureaucratische organisaties die hun macht op de rug van de staatsautoriteit en hun legitieme regeringen vergroten.

Zo schetst de auteur ons in de diverse hoofdstukken een duidelijk beeld over het aftakelen, de opkomst van nieuwe machtsstructuren, de beperking van de politiek, de productie en het politieke toneel, het streven van bepaalde groepen via hun staat naar hegemonie.

In het tweede gedeelte van het boek beschrijft ze zeer duidelijk hoe deze krachten van de duisternis zeer merkbaar zijn in het economisch wereldgebeuren. Ze zijn de autoritaire macht achter de staat, de telecoms en de controle over de elektronische communicatie, de georganiseerde misdaad en maffia in de economie, de verzekeringsbusiness, de rol van de zes grote beleggingsfondsen, het ontstaan van kartels en het privé-protectionisme. De auteur beschrijft ook zeer goed de rol van de internationale organisaties en de econocraten die buiten iedere democratische controle van de burger opereren.

Het boek is een zeer goede aangever, het verwijst naar beloftevolle nieuwe richtingen ovr toekomstige

ontwikkelingen en onderzoek over het economisch gebeuren en zijn implicaties, de rol van de staat en de internationale politiek.

Antoine Uytterhaeghe

Susan Strange. The Retreat of the State. The Diffusion of Power in the World Economy. Cambridge University Press 1997.

Country of my skull

In dit indrukwekkende boek brengt Antjie Krog - gevierde Zuidafrikaanse dichteres en radiojournaliste - verslag uit over haar ervaringen binnen de Waarheids- en Verzoeningscommissie in Zuid-Afrika, die vanaf april '96 zich tot taak had gesteld om de gruwelijkheden van het Apartheidsregime aan de kaak te stellen en een morele basis te formuleren voor het nieuwe Zuid-Afrika. Twintigduizend verklaringen van slachtoffers en achtduizend aanvragen voor amnestie vanwege daders passeerden de revue, zodat het geen verwondering wekt dat het grootste deel van dit boek bepaald wordt door schrijnende getuigenissen over moord, foltering, ontvoering en terreur. Antjie Krog beperkt zich echter niet tot een gruwelijke opsomming, maar onderzoekt o.a ook de theoretische complexiteit van de schuldvraag, de soms bizarre verhouding tussen daders en slachtoffers, en de mate waarin blanke Zuid-Afrikaners collectief verantwoordelijk zijn voor het misdadige apartheidregime. Verder schrijft ze vrijuit over de emotionele impact waaraan journalisten en commissieleden onderhevig zijn door de confrontatie met zoveel gruwel, de onwaar-schijnlijk delicate verhoudingen binnen de commissie en de verborgen stoorzenders die haar werking bedreigen.

Die verscheidenheid aan historische, politieke, psychologische, morele en persoonlijke invalshoeken maken van Country Of My Skull in ieder geval een razend interessant document.

Peter Staelens

Antjie Krog, Country of my skull. Random House South Africa. - ISBN 0 958 41951 5

samenstelling: M.J. Vanmol
redactieraad: R. Hubo, W. De Raes,
L. De Brabander, G. Spriet, P. Staelens
A. Uytterhaeghe

legendeel mede de oorzaak geweest van een afschuwelijke burgeroorlog, die haast een ganse eeuw Colombia heeft ondergedompeld in een zee van barbaars geweld.

Gabriel Garcia Marquez heeft deze periode meesterlijk beschreven in haar volle gruwelijke absurditeit in "Honderd Jaar Eenzaamheid".

Dit "Twee-Partijensstelsel" was en is in feite een "Een-Partijensstelsel" met twee gezichten.

De burgeroorlog is geen oorlog geweest van Liberalen tegen Conservatieven, maar wel van arme Conservatieven tegen arme Liberalen, terwijl de machtigen en rijken van beide partijen deze oorlog in stand hielden en ervan profiteerden met een onvoorstelbaar cynisme.

Grote westerse "Democratieën" als Engeland en de Verenigde Staten hebben van deze toestand steeds handig kunnen gebruik maken om hun wapen- en andere handel-tjes te laten floreren. Zo werd in 1903 de provincie Panama onafhankelijk met de heftigste steun van de Verenigde Staten, waardoor ze nog steeds het strategische Panama-kanaal blijven controleren.

Kort na de tweede wereldoorlog was er uit de rangen van de Liberale partij een progressieve advocaat, Jorge Eliecer Gaitan, opgestaan. Hij was een charismatische figuur die met een vooruitstrevend programma van "Nationaal Solidarisme" naar de gunst van de kiezer dong in de verkiezingen van 1948. Hij was zeer populair en vormde, door de brede aanhang die hij had bij landarbeiders, werklie-den en kleine middenstanders, een bedreiging voor

de echte machthebbers van het land. Nog tijdens de verkiezingscampagne werd hij door een onbekende huurmoordenaar doodgeschoten. Dit stortte het land in een nieuwe chaos van tomeloos geweld. Deze periode wordt trouwens "La Violencia" genoemd. De Conservatieve en Liberale machthebbers zijn de oorzaak geweest van een ongeziene gewelddadigheid die meer dan driehonderdduizend doden kostte en miljoenen mensen deed vluchten van het platteland naar de grote steden.

Uiteindelijk werd in 1958 tussen de twee grote partijen een pact gesloten, "El Frente Nacional", dat gedurende meer dan twintig jaar alle macht en middelen afwisselend aan één van de beide partijen toekende. Een nooit geziene periode van machtsmisbruik, corruptie en uitbuiting, was en is daarvan nog steeds het gevolg.

Nooit is er een andere partij in geslaagd deze machtsbastions te doorbreken. Telkens opnieuw werden en worden bewegingen die dit proberen op een brutale manier met moord, folteringen, ontvoeringen... uitgeroeid.

Uit deze chaos zijn dan verschillende gewapende groeperingen ontstaan. Aan de "linkerkant" het marxistisch-stalinistische FARC (Gewapend Revolutionair Front), het pro-cubaanse ELN (Nationaal bevrijdingsleger) en het maoïstische EPL (Volksbevrijdingsleger) en aan de "rechterzijde" de Auto Defensas Unidas, de verschillende paramilitaire doodseskaders en de Sicarios (georganiseerde huurmoordenaars).

De sterkte van de linkse groeperingen wordt op ongeveer twintig tot vijfentwintig duizend gewapende en goedge-trainde strijders geraamd. Ze hebben ongeveer veertig procent van het ganse grondgebied (vooral het platteland en de moeilijk toegankelijke berg- en oerwoudstreken) onder

controle en treden meer en meer gecoördineerd op. Zij richten hun aanvallen vooral op kwetsbare economische doelwitten zoals oliepijpleidingen, hoogspanningsmasten, belangrijke wegen en havens...

De getalsterkte van de rechtse paramilitaire groepen is moeilijker te schatten maar ligt waarschijnlijk tussen de vijf à tienduizend. Zij zijn zwaar bewapend, dikwijls met geavanceerd (Amerikaans) militair materiaal en kunnen rekenen op logistieke en andere steun van het leger, of delen ervan.

Voor hun gruwelijke acties tegen dorpen die verdacht worden van sympathie met de guerrilla worden ze soms zelfs vervoerd met onherkenbaar gemaakte legerhelikopters.

De vuile opdrachten voor grootgrondbezitters, multinationale ondernemingen of corrupte politiekers die het leger zelf niet aankan of niet aandurft, worden vaak door deze gemaskerde criminelen uitgevoerd.

In elk geval worden zij haast nooit gevat en nog veel minder gestraft. De straffeloosheid voor zware misdaden is trou-

wens een van de andere grote redenen dat men in Colombië niet van een rechtsstaat kan spreken. Al deze gewapende groepen menen dat door het uitroeien van het corrupte en machteloze centrale gezag een nieuwe linkse of rechtse dictatuur zal kunnen worden opgebouwd. Om dit doel te bereiken gebruiken beide groepen dezelfde tactieken van moord, ontvoering, foltering, waarvan onschuldige burgers vaak de voornaamste slachtof-

"Wegwerpkinderen in de straten van het paradijselijke Cartagena"

fers zijn.

Uit onze ervaring kunnen wij echter getuigen dat de barbaarsheid en pathologische wreedheid het grootst is bij de gevreesde doodseskaders.

Zij kunnen nog steeds op veel aanhang en steun van de stadsbevolking rekenen. Door de regering en in de media wordt de guerrilla nog steeds als de grote misdadiger en schuldige voor alle miserie aangewezen. Voor velen verdedigen de paramilitairen de "democratie" en het gezag en worden hun acties als het enige alternatief voor de chaos gezien.

Zo hebben wij tot onze grote consternatie in Cartagena een fel toegejuichte optocht meegemaakt van honderden kinderen, waarvan velen zeker nog geen tien jaar oud waren. Zij paradeerden in krijgshaftige militaire uniformpjes en waren geschminkt, niet zoals je op die leeftijd zou verwachten als clown of Mickey Mouse, maar als Amerikaanse paratroopers en marines... Een afschuwelijk beeld en een zware hypothese op de toekomst van dit land! Als dit reeds aan kinderen wordt ingepompt, hoe kan je dan hopen dat er daar ooit vrede en verzoening komt?

Om deze vreselijke toestand nog ingewikkelder te maken zijn er nog andere gewetenloze spelers zich in het gewapend conflict komen moeien: de internationale drugsmafia en de narco-trafikanten. De drugkartels van Medellin en Cali beschikken over zoveel geld, macht en middelen dat zij de politiek van het land - zelfs de presidentsverkiezingen - naar hun hand kunnen zetten).

Hierbovenop komen dan nog de Amerikaanse anti-drug (D.E.A) en andere geheime inlichtingendiensten zich mengen.

Het drugprobleem in Colombia is in feite een vals probleem; niet dat het geen probleem zou zijn... integendeel Het grote probleem ligt echter op de eerste plaats in de Verenigde

Staten. Het is daar en ook in andere "ontwikkelde" landen, dat drugs gebruikt en verkocht worden tegen fabelachtige winsten. Men spreekt steeds van de Colombiaanse of andere Latijns-Amerikaanse drugsbaronnen, maar de drugsmaffia is internationaal en de echte baronnen leven in de Verenigde Staten en Europa. Met het "zwarte" drugsgeld en de hulp van de banken zetten deze laatste, "witte" hotel- en sjeke kledingsketens op. Met dit geld dirigeren zij de kunsthandel en de wapentrafië en controleren zij de grote sport- en ontspanningsevenementen.

Zolang er vraag is naar drugs en de hele drugshandel in de illegaliteit en het criminele milieu blijft zal de gewetenloze maffia blijven bestaan en zullen de kleine boeren in gans Latijns-Amerika gedoemd blijven om honger te lijden of verder coca te verplanten.

De Mexicaanse schrijver Carlos Fuentes en vele anderen stellen als oplossing voor, voor dit probleem, het universeel legaliseren van alle drugs. Het einde van de "drooglegging" in 1933 betekende immers ook het einde van het illegaal alcohol stoken.

Al deze vormen van geweld hebben geleid tot de huidige waanzinnige toestand van een land waar minder dan vijf procent van de inwoners alle macht, rijkdom en invloed bezit, waar vijftig procent van de bevolking onder de armoede- en hongergrenzen leeft, waar dagelijks vijfenzeventig moorden en minstens vijf ontvoeringen plaats hebben (op dit ogenblik zijn er meer dan vierhonderd mensen gegijzeld). Elke maand worden er meer dan tien dorpen of gemeenschappen uitgemoord of verdreven en blijven er honderden families berooid en getraumatiseerd toestromen in de overvolle steden.

Hoe moet of kan het nu verder met dit land?

Het is duidelijk dat het land en zijn bevolking in een impasse zijn verzeild geraakt. Niemand kan er zich, ondanks de mooie leuzen en de geestdriftige commentaren in de media, goed en veilig voelen.

Een commentator van een van de grote tijdschriften schreef onlangs: "We leven in een land waar de armen niet kunnen eten, de middenklasse niet kan kopen en de rijken niet kunnen slapen."

De economie draait vierkant (investeringen blijven weg), het platteland is leeg gelopen (veel basisproducten zoals melk, groenten, fruit en vlees moeten worden ingevoerd en zijn dus duur), het toerisme bestaat haast niet meer, het leger is machteloos, het gerecht uitgekocht, de politiek corrupt en de bevolking hongerend en murw geslagen.

Zoals in elk inhumane regime moeten ook hier mensen urenlang in de rij staan om aan allerlei noodzakelijke documenten te geraken; anders krijgt men geen toelating om naar een dokter te gaan, zijn kind in te schrijven in een school, een aansluiting voor telefoon, water of elektriciteit te bekomen; zelfs voor vuilniszakken moet men uren in de brandende zon gaan staan...tenzij je de juiste politiekent kent aan wie je met je stemmetje een riante job en inkomen hebt verzekerd. Heel het politieke systeem draait rond deze extreme vorm van cliëntelisme en corruptie. Er bestaat dan ook geen vorm van echt protest...het is de gelatenheid en de stilte van een kerkhof!

Colombia is een land dat model kan staan om aan te tonen hoe uitgehold en rot een democratie kan zijn.

Op dit ogenblik zijn er pogingen om vredesgesprekken op gang te trekken tussen de regering en de verschillende gewapende groeperingen, maar de wonden die er geslagen zijn, zijn zo diep dat er aan geen enkele kant een greintje vertrouwen bestaat. Iedereen probeert nog steeds zijn machts- en invloedssfeer uit te breiden om zoveel mogelijk het laken naar zijn kant toe te trekken. Dagelijks zijn er nog nieuwe aanslagen, ontvoeringen en massamoorden die vele gewone burgers doen wanhopen.

Bij geen enkele van de strijdende partijen is er echte interesse voor vrede en verzoening. Hun enige streven is de totale macht, ook al gaat dit ten koste van de volledige ondergang van het land en zijn bevolking...inderdaad een verdoemde toestand!

Het is dan ook utopisch snelle en duurzame oplossingen van deze vredesbesprekingen te verwachten.

Bij de bevolking groeit er een brederwordende beweging die al dat geweld en onrecht grondig beu is, die zich afkeert van de corrupte en onbetrouwbare regeringspartijen en zich de "civiele maatschappij" noemt.

Tijdens de verkiezingen van april 1998 drukten meer dan tien miljoen kiezers expliciet hun wil voor een engagement voor de vrede uit in het "Mandato por la Paz" waarbij ze van de nieuwe regering eisten om van de vredesbesprekingen een eerste prioriteit te maken. Vele intellectuelen, kunstenaars, journalisten, mensenrechtenorganisaties, vredesactivisten en de basiskerken, trachten zich in te zetten voor "El Cambio" (de verandering); maar tot op de dag van vandaag worden steeds opnieuw charismatische en invloedrijke mensen van deze beweging ontvoerd of vermoord. Iedereen die zich in dit land voor mensenrechten, vrede of sociale rechtvaardigheid durft inzetten tekent hiermee nog steeds zijn doodsvonnis...en van het "Mandato por la Paz" is er nog niets concreets terecht gekomen.

Wij zien voor Colombia geen oplossing. In elk geval zullen er vanuit Europa en nog veel minder vanuit de Nieuwe Wereldorde van de Verenigde Staten oplossingen kunnen worden opgedrongen.

Wij zouden onze Colombiaanse ervaringen willen besluiten met een tekst van William Ospina, een van de weinige moedige Colombiaanse commentatoren:

"Ik droom van een land waar "ontwikkeling" betekent, ontwikkeling voor allen, ook voor de armsten en naamlozen, van een land waar de industrie evenzeer ten dienste staat van de ondernemers, de werknemers als de consumenten".

"Ik droom van een land dat bewust is van de rijkdom van zijn natuur en de verscheidenheid van zijn bewoners, waar men rekening houdt met de laatste en armste van zijn kinderen als men het over economie heeft, waar het niet meer mogelijk is dat kinderen in portalen en parken moeten slapen en overleven van wat ze uit de vuilnisbakken langs de straten kunnen vissen".

"Ik droom van een land met mooie dorpen en steden waar de welstellenden de trots en de rust hebben te weten dat ook alle anderen een waardevol en waardig bestaan kunnen leiden, waar iedereen beseft dat hij de andere nodig heeft en dat het daarom nodig is om banden van vriendschap en wederzijds respect te smeden, in plaats van minachting, onbegrip of jaloezie en naijver".

"Ik droom ervan dat in mijn land de Indio niet enkel fier kan zijn Indiaan te zijn, maar dat wij allen, na de vergissingen van de Europese beschaving te hebben ingezien, met respect zijn diepe wijsheid en harmonie met de natuur en de kosmos leren waarderen, begrijpen en in ons leven inbouwen".

"Ik droom ervan dat onze kunstenaars, musici en dansers, onze schrijvers, toneelspelers en dichters, onze schilders en vertellers, niet meer worden voorgesteld als pittoreske en marginale figuren, maar als vertegenwoordigers van een fiere natie, in al hun scheppingen en tradities".

"Laten we dromen, hopen en blijven geloven in deze utopie."

Ook wij, die zovele mooie en waardevolle mensen hebben ontmoet in de straten en op de vuilnisbelt van deze prachtige stad Cartagena, delen deze verre droom.

Mich Van Opstal

Jospin: kampioen in privatiseren

Op twee jaar tijd is premier Jospin erin geslaagd staatsbedrijven te verkopen ter waarde van 113 miljard FF. Daarmee zet hij niet enkel de koers verder van z'n rechtse voorgangers, hij overtreft ze als een groot kampioen Chirac (70 miljard FF), Balladur (107 miljard FF) en Juppé (25 miljard FF)

Sinds de sociaal-democraten in Frankrijk aan de macht zijn, juni 1997, is het aandeel in de tewerkstelling van de industriële publieke sector gehalveerd tot 5% (zonder de post meegerekend). Dit door de verkoop of gedeeltelijke verkoop van verzekeringsmaatschappijen, het staalmonopolie, Aerospatiale, France Télécom, Air France en andere industrieën zoals de wapenindustrie. Op de beurs was het enthousiasme groot. Aandeelhouders zagen de waarde van France Télécom stijgen met 150%. Nu is Jospin in de running om beter te doen dan z'n Britse conservatieve collega's die op 17 jaar tijd 145 miljard dollar privatiseerden.

Jospin is geen geïsoleerd geval. Alle sociaal-democraten die in 13 van de 15 landen van de EU in de regering zeten beschouwen privatiseren als een snelle en gemakkelijke oplossing. Vlug wat geld in het laatje, de problemen komen later wel. Het is opvallend dat de twee meest 'linkse' regeringen in Europa het voortouw nemen in de privatiseringen. Over een periode van 5 jaar (1993-1998) neemt Italië de kop met 90,2 miljard dollar en Frankrijk is mooi tweede met 57 miljard dollar.

Bedrag aan privaisteringen tussen '93-'98	miljard dollar
Italië	90,2
Frankrijk	57,0
Spanje	45,0
Duitsland	37,3
Verenigd Koninkrijk	35,8
Zweden	19,8
Nederland	17,4
Portugal	16,5
Denemarken	9,1
Oostenrijk	8,5
Belgie	7,7
Finland	5,6
Zwitserland	5,0
Griekenland	3,7
Noorwegen	2,7
Totaal	361,3

Electrabel maakte bekend dat het resultaat van 1998 heel goed meeviel, 34 miljard winst. Dit zal natuurlijk ten goede komen van de gebruikers, een prijsdaling enkel voor de grote gebruikers natuurlijk.

Jemen: acht maal meer militaire hulp van Amerika!

Sedert 1992 zijn er in Jemen honderd ontvoeringen gebeurd, waarvan 42 vorig jaar. Deze tragedie maakt nog eens duidelijk hoe zwak de macht is van de regering van het land over het volk. President, Ali Abdallah Saleh, die aan de macht is sedert 1978 gaat door als een sterk figuur. Maar, wanneer hij z'n opdrachten kan uitvoeren, dan is dit meer het resultaat van tactische allianties met de opstandige partijen van het land dan dat dit het resultaat zou zijn van z'n eigen kracht.

Daaronder bevinden zich de volksstammen, vooral invloedrijk in het noorden, die gehoorzamen aan hun traditionele wetten en enkel maar de autoriteit van de staat erkennen wanneer dit in hun voordeel is. Vaak beschikken ze over hun eigen milities.

Sinds verschillende maanden bevechten de volksstammen de veiligheidstroepen, niet zonder succes trouwens. Sedert juni 1998 hebben ze 19 maal oliepijpleidingen gesaboteerd, waar Jemen 40% van haar olie-inkomsten van krijgt.

De meest achtergestelde gebieden van het land staan voor een groot deel buiten de wet, in die zin dat ze hun zaken zelf regelen zonder zich zorgen te maken over de staat en haar wetgeving - wat ook niet wil zeggen dat deze zones uitgeleverd zijn aan de anarchie: de burgers moeten zich gedragen naar de regels die tot stand gebracht zijn via gewoonte, de stammenwet en de islam. De staat, die op z'n eigen kost geleerd heeft hoeveel het riskeert om tussen te komen in stammenwisten, waakt er voor om zo weinig mogelijk tussen te komen. Op individueel vlak verwachten de Jemenieten geen enkele bescherming van de staat. Uit de kracht van de eeuwenoude traditie gaat de veiligheid van het individu terug op het individu zelf en zijn familie. Volgens de minister van binnenlandse zaken, zijn er ongeveer 50 miljoen vuurwapens in particulier bezit - dit is meer dan 3 per persoon. Op een markt die vrij bekend is, gesitueerd in de omgeving van Sana'a, kan men zich zelfs een rakettenwerper en een gebindeerde auto aanschaffen. Volgens bronnen die zich situeren in de omgeving van de regering zouden de recente ontvoeringen het werk zijn van de djihad, en niet van stammenbandieten, wat het tragische onderwerp van de ontvoeringen zou verklaren.

Israël kwam in het nieuws in februari 1996 toen het een defensie-akkoord afsloot met Turkije. Daarna volgde nog een tweede akkoord in augustus 1996. Het gevolg was dat ook de wapenhandel tussen beide landen behoorlijk op dreuf kwam. Israël is nu betrokken partij bij nagenoeg alle belangrijke Turkse defensieprojecten:

- modernisering van de F-4 door *Israel Aircraft Industries*; contract getekend door Premier Necmettin Erbakan op 6 december 1996. (632 miljoen \$)
- 200 Popey I raketten voor F-4's en F-16's
- akkoord voor de co-productie van Popey II met het Israëlische bedrijf *Rafael*. (500 miljoen \$)
- gezamenlijke productie van Delilah lange afstands raketten (500 km) als tegenzet voor de geplande levering van S-300 raketten door Rusland aan Cyprus.
- 'upgrading' van 48 F-5's (80 miljoen \$)
- de modernisering van M-60 tanks door het bedrijf, *Israeli Military Industries (IMI)*

Verder dingt Israël mee rond een aantal andere wapencontracten:

- het 4,5 miljard \$-project voor minstens 800 gevechtspantervoertuigen met Merkava III-tanks (zie onder Frankrijk)
- vliegtuigproject met Phalcon model (AWACS - 800 miljoen \$)
- modernisering van F-5 vliegtuigen (80 miljoen \$) die evenwel nu aan Frankrijk zou worden toegekend (zie onder Frankrijk)
- productie van lichte wapens ter vervanging van de G-3 lichte wapens gebruikt door de infanterie (zie onder Frankrijk)
- Israël probeert ook UAV's (Unmanned Aerial Vehicles) te slijten
- Israël met IAI heeft een samenwerkingsproject afgesloten voor het installeren van vliegtuigelektronica; indien het 3,5 miljard \$-helikopterproject zou toegewezen worden aan het Russische bedrijf KAMOV (KA-50-helikopter) of aan het eveneens moedingerende Agusta A-129 model.

In december 1997 was er ook een driedaagse ontmoeting tussen de defensie-ministers van beide landen met op de agenda: gezamenlijke militaire oefeningen, andere defensieprojecten en onderhandelingen over wapenverkoop ter waarde van 1 miljard \$.

(zie artikel: de as Turkije-Israël)

Verkiezingen in Turkije: gitzwarte zondag

Van de arrestatie van PKK-leider Abdullah Öcalan hebben twee partijen geprofiteerd. De Partij van Democratisch Links (DSP) van premier Bülent Ecevit, die het gebeuren van Öcalan op zijn palmares heeft geschreven en vooral de fascistische partij MHP (Partij van de Nationalistische Actie), van wijlen Hitlerbewonderaar Alparslan Türkeş, die met een ruk de tweede partij van het land geworden is. Logisch in een klimaat van opgehitst nationalisme.

We schreven het al in ons vorig nummer (zie Vrede nr 336) de MHP was de meeste onderschatte zwarte schaduw op de parlements- en gemeenteraadsverkiezingen van zondag 18 april. Deze zuiver fascistische partij, die bij ons bekend staat via de militie 'Grijze Wolven', heeft als geen ander geprofiteerd van het extreem-nationalistisch klimaat waaraan regering, leger en pers zich de afgelopen maanden hebben bezondigd. Dat nam onrustwekkende proporties aan toen het leger in september 1998 Syrië zwaar onder druk zette om Abdullah Öcalan uit te leveren. Dit ging gepaard met ongemeen harde oorlogstaal ("we zullen de Syrische insecten vernietigen", e.d.), o.m. op de officiële staats-tv TRT, die bij ons op de kabel zit.

Toen Öcalan in Rome zat, werd door de regering Yılmaz en de pers, het pad geëffend voor een emotionele boycotcampagne tegen Italië, opnieuw ondersteund door nationalistische peptalk in de pers. De Turkse bevolking kreeg tenslotte dagenlang triomfbeeldjes te zien van een vernederde PKK-leider na diens arrestatie door Turkse en Israëlische geheime diensten.

De MHP zal wellicht vooral de vorige premier, Mesut Yılmaz, dankbaar zijn. Die heeft, weliswaar in opdracht van het leger, de hele campagne tegen Öcalan op poleis gezet en de pers daarbij ingeschakeld. Het werd een kiescampagne voor MHP. Die zag meteen al na Öcalans aankomst in Rome, zijn aanhang in de peilingen verdubbelen tot 15 procent. Yılmaz was niet lang genoeg premier om eveneens de vruchten er van te plukken. Bülent Ecevit, leider van de DSP, nationalist en Koerdenhater, nam de fakkel

over en profiteerde van het noeste werk van zijn voorganger.

Nu de kaarten zijn geschud, zal Ecevit wellicht niet anders kunnen dan een regering vormen met de MHP, eventueel met een derde partner, de ANAP, die vierde is geëindigd. De Fazilet Partij (FP), de islamitische Partij van de Deugd, die als derde uit de stembusgang kwam, is immers gebrandmerkt door het leger en zal sowieso binnenkort verboden worden.

In elk geval is het belangrijkste resultaat van de verkiezingen, een gepolariseerde samenleving, waarbij een politieke oplossing van de Koerdische kwestie verder af staat dan ooit. Extreem-rechts zal het kiesresultaat aangrijpen om alles wat progressief of kritisch is, nog harder aan

één taal, het Turks (art. 3) en één ideologie, het nationalisme van Atatürk (art. 2). Het leger controleert via de Nationale Veiligheidsraad (MGK) en de speciale rechtbanken van de staatsveiligheid (en uiteraard het grondwettelijk Hof) het politieke landschap, door de partijen die 'buiten de grondwet' vallen telkens te verbieden. Dit was meermaals het geval voor partijen die de Koerdische zaak verdedigden, als voor linkse of islamitische partijen.

Ten tweede was al maanden voor de verkiezingen duidelijk dat Turkije een heel eind van de democratie verwijderd is. Neem nu de pro-Koerdische legale Turkse partij HADEP (Democratische Volkspartij). Vural Savas, de Turkse procureur-generaal heeft een aanklacht ingediend die moet leiden tot een verbod van HADEP. Gedurende de hele kiescampagne werd HADEP, op last van het leger, doodgezwegen in de Turkse pers.

Plakploegen werden systematisch gearresteerd. Voorzitter Murat Bozlak is de laatste twee jaar nog geen 3 maanden op vrije voeten geweest. Ongeveer 5.000 HADEP-leden zijn gearresteerd, enkelen overleefden het niet. In het Zuid-Oosten dreigt het leger met het platbranden van de woningen indien zou blijken dat er massaal op HADEP wordt gestemd. Overal worden

kantoren gesloten en ledenbestanden in beslag genomen. Komt daar nog bij dat van de ongeveer 5 miljoen Koerdische vluchtelingen, weinigen zijn geregistreerd, zodat ze niet konden deelnemen aan de verkiezingen. Als HADEP amper 5 procent haalt, ligt hier de oorzaak. Het potentieel van deze partij ligt evenwel veel hoger, wellicht genoeg om boven de ondemocratische kiesdrempel van 10 procent te geraken.

Trouwens, wat zijn verkiezingen waard als in een deel van het land sedert jaren de noodtoestand heerst, waarbij het opperste gezag bij het leger rust.

De huidige verkozenen kunnen in elk geval, net als hun voorgangers, rekenen op een mooi loon (legaal en illegaal). Voor de rest zullen het opnieuw schertsfiguren zijn in een schijnvertoning van het nationale marionettentheater.

Ludo De Brabander

Foto Carla Van Os.

"De fascistische partij MHP telt zeer veel leden bij de Turkse contra-guerrilla"

te pakken, daarbij geholpen door de Ülkücü (idealisten)-stoottroepen. Het leger is maar wat blij dat het in zijn opzet is geslaagd, namelijk een verlies van de Faziletpartij (FP). Van extreem-rechts heeft het leger nooit een punt gemaakt. Integendeel. De MHP beschikt in het leger over een zeer grote aanhang en bepaalde onderdelen van de contra-guerrilla in Turks-Koerdistan recrutereren nageenog uitsluitend bij extreem-rechts.

Semi-dictatuur Turkije

Is het kiesresultaat een gevolg van een democratisch proces? Neen. Eerst en vooral is er de al jarenlange campagne van het leger tegen oppositiepartijen, die niet in de lijn liggen van de officiële staatsideologie. Volgens de Turkse grondwet - door de militairen opgesteld na de staatsgreep van 1980 - is elke onderdaan een Turk (art. 66), is er slechts

Iran - lokale verkiezingen - 3/3/99

In Iran behaalden de progressieve krachten bij de lokale verkiezingen een indrukwekkende overwinning. Dit succes steunt de hervormingsgezinde president Khatami in zijn strijd tegen de sterk conservatieve clerus en hun leider Ayatollah. Het is tevens een duidelijke oproep van de bevolking voor economische, sociale en politieke veranderingen. In alle grote steden hebben de hervormingsgezinden gewonnen. Op bepaalde plaatsen was de overwinning zo groot dat geen enkele conservatieve kandidaat verkozen werd, dit was zo in de hoofdstad Teheran ooit de bakermat van de Iraanse revolutie.

De verkiezingen betekenen ook een grote overwinning voor de vrouwen die ondanks hun geringe vertegenwoordiging qua verkiezingskandidaten toch veel verkozenen tellen. In vier steden veroverden ze zelfs alle zetels.

Dit bevestigt dat de vrouwen een hervormingsgezinde factor van betekenis zijn die hun politieke rechten opeisen.

Hoewel de geestelijken nog altijd het leger, de geheime dienst, de justitie, de administratie en een groot deel van de pers controleert wijzen de opeenvolgende overwinningen op een mentaliteitswijziging die langzaam maar zeker de macht van de clerus aantast.

Deze verkiezingen worden tevens beschouwd als een voorbereiding op de belangrijke parlamentsverkiezingen van volgend jaar. Sommige analisten voorspellen dat de conservatieven hun controle over het parlement zullen verliezen wat Khatami's macht aanzienlijk zou versterken. Hierdoor kan hij fiscale en politieke bevoegdheden i.v.m. scholing, huisvesting en wegenwerken doorsluizen naar de lokale raden. Wat het gezag en de economische macht van de clerus nog verder zal ondermijnen.

Algerije - Presidentsverkiezingen - 16/4/99

De Algerijnse verkiezingen zijn uitgemond in een overwinning voor Bouteflika die als enige kandidaat overbleef. De overige zes kandidaten hadden zich reeds woensdag uit de verkiezingsstrijd teruggetrokken. Ze beschuldigden de huidige president Zéroual en het leger van grootscheepse fraude ten voordele van Bouteflika. Militairen, politieagenten en douanebeambten konden reeds maandag in speciale bureaus gaan stemmen waar men vermoedde dat er massaal fraude gepleegd werd.

Bouteflika profileerde zich als de kandidaat van de partijen van de huidige regeringscoalitie d.i. de RND, de voormalige eenheidspartij FLN en de gematigd Islamitische partij MSP.

Bouteflika kreeg 73.79 % van het aantal stemmen achter zich bij een opkomst van 60.25 %. Hierdoor zal de verwachte tweede verkiezingsronde niet doorgaan.

Maar de zes uitgetreden presidentskandidaten erkennen de wettigheid van de verkiezingen en de uitkomst niet en riepen hun aanhangers op om vreedzame demonstraties te organiseren. Deze ontaardden echter in regelrechte confrontaties met de ordediensten. Er wordt gevreesd dat de burgeroorlog die, reeds 70.000 doden eiste, weer in alle hevigheid zal losbarsten.

Nigeria 27/02/1999

De presidentsverkiezingen van 27 februari in Nigeria moesten de overgang inluiden van een militaire dictatuur naar een burgerlijk democratisch regime. Olusegun Obasanjo, een generaal, die het land leidde tussen 1976 en 1979, won de verkiezingen met 62,8% tegen 37,2% voor de andere kandidaat, Olu Falae.

In de wereldpers werd deze verkiezing omschreven als een belangrijke stap naar het instellen van een democratisch regime in Nigeria. Nigeria is echter nog steeds geen democratie en de toekomst is heel onzeker.

Onder het oog van buitenlandse observatoren is enorme kiesfraude toch kunnen doorgaan. Volgens de gepubliceerde cijfers zou er bijvoorbeeld in de staat Bayelsa 122% deelname aan de verkiezingen zijn geweest. In één regio in Abuja werden 46 individuele kiezers genoteerd die naar het lokale kiesbureau kwamen. Het gepubliceerde resultaat van deze verkiezingen was 1 371 stemmen voor Obasanjo en 65 voor Falae.

De enorme olie-inkomsten hebben de basis gelegd voor een verspreide corruptie. Sinds het begin van de jaren '70 hebben Nigeriaanse leiders persoonlijke fortuinen van in totaal 217 miljard dollar verzameld op buitenlandse rekeningen.

Obasanjo heeft 30 miljoen dollar gespendeerd enkel en alleen om de nominatie te verkrijgen van de People's Democratic Party voor de verkiezingen. Niemand heeft zich de vraag gesteld waar een gepensioneerd generaal, die beweerde dat z'n boerderij failliet was, dit bedrag gevonden heeft. De Lagos Guardian schreeft dat Obasanjo's partij 45 miljoen dollar heeft gespendeerd in de 10 dagen dat het toegestaan was om campagne te voeren.

Het jaarlijks inkomen voor Nigeria's bevolking van ongeveer 120 miljoen mensen is gedaald van 1.000 dollar per persoon begin de jaren '80 tot 230 dollar. Officieel leeft zestig procent van de bevolking in armoede. Inflatie bedraagt 16% en men verwacht een stijging tot 20% voor het einde van het jaar. De elektriciteitsvoorziening is dikwijls niet aanwezig. Zelfs op de officiële opening van het wereldkampioenschap voetbal voor de jeugd werd de speech van generaal Abubakar onderbroken door stroompannes. Terwijl generatoren ervoor zorgden dat TV-beelden van de wedstrijden via satelliet naar de rest van de wereld konden vertrekken, waren de meeste Nigerianen niet in staat om de wedstrijden te zien wegens gebrek aan elektriciteit.

In deze situatie heeft de elektriciteitsmaatschappij, NEPA, in februari aangekondigd om de prijzen met 100% te verhogen.

Finland 21/03/1999

Tijdens de parlamentsverkiezingen in Finland heeft de vijfpartijcoalitie stand gehouden. De sociaal-democratische SDP van premier Lipponen verloor weliswaar fors terrein, maar blijft de grootste fractie in het parlement. De zittende 'regenboogcoalitie' van SDP, Conservatieven, Groenen, de Linkse Alliantie en de Zweedse Volkspartij houdt haar meerderheid in het parlement met 139 zetels van de 200 tegen 145 zetels in 1995.

De SPD verloor 5,4 %, vergeleken met 1995, en komt uit op 22,9%. De conservatieven wonnen 3,1% en stegen naar 21%. De belofte van de regering om de werkloosheid

drastisch te verlagen zijn niet echter niet gerealiseerd. Dit verklaart voor een groot deel het verlies van de sociaal-democratie. De werkloosheid bedroeg in 1998 nog altijd 11,4%. De opkomst voor de verkiezingen lag ook beduidend lager dan in 1995. Toen kwam 71,8% van de bevolking stemmen, nu was dit slechts 65,2%, een historisch diepte-record

El Salvador 7/03/1999

Francisco Flores, de extreem-rechtse kandidaat van de conservatieve Arena-partij, heeft bij de presidentsverkiezingen in El Salvador reeds tijdens de eerste ronde 52% van de stemmen gehaald. Het waren de tweede verkiezingen sinds het einde van de burgeroorlog. De Arena-partij is sedert 1989 aan de macht. Flores wordt de opvolger van zijn partijgenoot Armando Calderon. 1998 was een zwart jaar voor El Salvador. Vooral de orkaan Mitch richtte eind oktober zware schade aan. Een groot deel van de koffie-oogst werd vernietigd, nadat de opbrengsten uit de koffie-export al met 31% gedaald was wegens de lage koffieprijs op de internationale markt.

Het FMLN behaalde slechts 29% van de stemmen. In 1997 was de spanning nochtans groot toen het FMLN 34,3% behaalde in de parlementsverkiezingen en Arena 35,4%. Het FMLN is echter sedertdien naar rechts opgeschoven. Ze bepleitte de vrijmarktoplossing voor de economische problemen in het land en toonde zich een voorstander van nauwere samenwerking met de privé-sector. Het gebrek aan een alternatief werd ook duidelijk in de opkomst. Slechts 40% van de 2,2 miljoen stemgerechtigde Salvadoranen daagde op. Dit is vast en zeker het resultaat dat alle zeven de kandidaten geen concreet economisch en politiek programma naar voor schoven. Ondertussen blijft de armoede en de criminaliteit oplopen.

Estland 7/03/1999

De derde parlementsverkiezingen in Estland sedert de onafhankelijkheid in 1991 zullen leiden tot coalitie van drie centrumrechtse partijen. Samen haalden ze 53 van de 101 zetels binnen. De alliantie bestaat uit de Hervormingspartij (15,9% en 18 zetels), de Unie voor het Vaderland (16% en 18 zetels) en de Gematigden (15,2% en 17 zetels). De grootste partij is de linkse Centruumpartij van oud-premier Savisaar die 23,4% van de stemmen en 28 zetels behaalde. De coalitiepartij van de zittende conservatieve premier Siiman kreeg slechts 7% tegen ruim 30 procent in 1995. Het is mogelijk dat de coalitiepartij zal toetreden tot de coalitie om de krappe meerderheid te verstevigen. Estland wordt de laatste jaren gekenmerkt door een neoliberal beleid dat de onderhandelingen over toetreding tot de Europese Unie moest bewerkstelligen. De huidige partijen hebben duidelijk gemaakt de huidige politiek te willen verderzetten, met enkele kleine nuances tussen de verschillende partijen. Dit bemoeilijkt natuurlijk de keuze voor de kiezer en resulteerde in een heel lage opkomst van slechts 55,8% van de stemgerechtigden. In 1995 lag de opkomst nog op 68%.

uitslagen en commentaar:
Bart Vandersteene en Luke Vanderbeke

NAGELS MET KOPPEN

■ **PERS:** De verkoop van de dagbladen loopt in Frankrijk lichtjes terug. Dit blijkt uit een opiniepeiling die werd uitgevoerd door Upsor bij 19.789 personen, een staal dat 47 miljoen Fransen boven de 15 jaar vertegenwoordigt. De verspreiding ziet er voor de nationale kranten als volgt uit: (in duizenden lezers) L'Equipe (sportblad) 2.522; Le Monde 2.030; Le Parisien Aujourd'hui 1.983; Libération 964; les Echos 754; France Soir 674; La Tribune 468; l'Humanité 355; Le Croix 320.

Sommige regionale kranten, o.m. Ouest-Franc - 2.599, hebben een hogere oplage dan de nationale pers.

■ **RECLAMEMARKT IN VLAANDEREN 1998:** Hierbij vindt u het procentueel aandeel van de verschillende media in de reclamebudgetten:

televisie: 44,8%, kranten 14,7%, magazines 15,9%, affichage 8,8%, radio 8,4%, huis aan huis bladen 6,3% en bioscoop 1,2%.

■ TV-RECLAME IN VLAANDEREN

V.M.M.: 74% R.V.T.M.: 4%

V.T.U.: 20% VAR: 2%

V.M.M.: Vlaamse Media Maatschappij (VTM en Kanaal 2)

R.V.T.M.: regionale zenders

V.A.R.: regie van V.R.T.

■ **BELGISCHE FACTUUR VOOR KOSOVO:** Vier maanden para's is goed voor 490 miljoen Belgische deelname aan de OVSE-vredesmacht en de F-16's kosten 670 miljoen.

de noodopvang van 1.200 vluchtelingen in België kost 350 miljoen. Twee opvangdorpen in het Albanese Durres 520 miljoen.

Volgens Minister van Begroting Van Rompuy was de 670 miljoen voor de inzet van de F-16's al voorzien in de begroting. Voor de 1360 resterende miljoenen zoekt hij compensaties.

Sindsdien zijn er nieuwe engagementen in de oorlog vanwege België over een groter aantal F-16's.

■ **WAPENFABRIKANTEN.** Op 13 april verklaarde Trent Scott, voorzitter van de Republikeinse meerderheid in de Amerikaanse senaat, dat het conflict in de Balkan - de niet-verklaarde oorlog - aan de V.S. reeds 80 tot 100 miljoen dollar per dag kostte. Raytheon Co, de fabrikant van de Tomhawk-kruisraketten, die in Joegoslavië, Kosovo inclus, dood en vernieling zaaien, verwacht dit jaar extrawinst door vervangingsorders van het ministerie van defensie.

Een Tomahawk-raket, waarvan er reeds honderden afgevuurd werden, kost namelijk bijna één miljoen dollar per stuk.

Daniel Burham, de topman van Raytheon (in 1996 nr8 op de wereldranglijst van de wapenproducenten) wijst er op dat het Pentagon een bijkomende tussenkomst heeft gevraagd aan het Congres voor het uitvoeren van bijkomende aanpassingen aan 324 Tomahawk-raketten. En er volgen nog van dit soort zaken, verklaarde Burnham.

Tevens wees hij erop dat zijn firma door de oorlog in Joegoslavië dit jaar met 2,5 tot 3 procent extra zal groeien.

Het aandeel van Raytheon bereikte vorige week op de beurs van New York zijn hoogst gekende score.

Raytheon maakt ook de Harm-lucht-grondraketten (7,1 miljoen frank per stuk), de lucht-lucht Amraan raket (13,9 miljoen per stuk), de laser-geleide "slimme" Pavervay-bom en het lucht-anti-tankwapen Maverick.

Het zogezegde onzichtbare vliegtuig, de F-117A, waarvan er een-tje in Joegoslavië werd neergehaald, kost 42,6 miljoen dollar. Ondertussen werd ook de komst van de Amerikaanse B-2 Spirit aangekondigd die het "stratofierisch" bedrag kost van 2,3 miljard dollar, d.i. zowat 84 miljard Belgische frank.

Daar tegenover staat het Bruto Binnenlands Product van Albanië met 2,5 miljard dollar of... de prijs van één B-2 Spirit met zijn bommen.

Veelzeggend is één zin uit het artikel van de economische medewerker Jan Bohets in "De Standaard": "vooral de olie- en gassector van Albanië kan voor buitenlandse belangen aantrekkelijk zijn".

Het congres beslist om de militaire uitgaven te verhogen

Na de koude oorlog was er een tendens in de NAVO-landen om het budget voor defensie te verlagen. De jongste jaren zien we echter dat er een tegenovergestelde beweging aan het groeien is. Binnen de NAVO wil men de militaire budgetten de hoogte in jagen wat ons duwt in de richting van een nieuwe bewapeningswedloop. De NAVO rechtvaardigt deze nieuwe wending door zich een offensieve rol als internationale politieagent toe te eigenen en zodoende haar eigen statuten en het internationaal recht niet na te leven.

Deze ontwikkeling zal onvermijdelijk ten koste gaan van allerlei sociale voorzieningen en andere noodzakelijke investeringen. Dit blijkt al uit wat er in de Verenigde Staten aan het gebeuren is.

Juist voor de start van de lentevakantie hebben zowel de Amerikaanse Senaat als de Kamer hun respectievelijke versies van hun begroting, die beslist over de algemene uitgaven van de verschillende administraties, voor het jaar 2000 aangepast. Hoewel beide versies kleine verschillen vertonen, willen ze beide het budget van het Pentagon met 8 miljard dollar verhogen ten koste van uitgaven voor andere federale programma's

De "Balanced Budget" wet van 1997 (BBA) legt de uitgavegrenzen van de totale geldsom, waarover de president en het Congres mogen beslissen en wat men elk jaar mag uitgeven, vast. Bijkomend begrenst de BBA de totale militaire uitgaven tegenover de niet-militaire uitgaven en worden scheidingmuren gecreëerd tussen beide. Tot dit jaar kon elke vermindering van de militaire of niet-militaire uitgaven enkel gebruikt worden om het begrotingstekort te reduceren waardoor het overschot niet kon worden doorgesluisd naar de

andere departementen. Hierdoor konden de parlementsleden die de militaire uitgaven wilden verhogen dit niet doen door de uitgaven voor andere federale programma's te verlagen.

Dit jaar vervallen de scheidingmuren en daardoor kan de BBA enkel nog de hoogte van de totale begroting bepalen. Het wordt nu mogelijk om geldsommen tussen niet-militaire en militaire programma's te verwisselen. Vorig jaar beslisten het Congres en de regering om toch 23 miljard dollar meer uit te geven voor het fiscaal jaar '99, waarvan 8,3 miljard bestemd is voor militaire uitgaven. Men deed dit door de extra uitgaven als noodzakelijk af te spiegelen en zo de begrenzing van de

dollar. Dit is ongeveer 8 miljard meer dan wat de regering voor het fiscaal jaar 2000 vroeg en 17 miljard meer dan gepland was door de BBA voor het fiscaal jaar 2000.

Om deze verhoging te bewerkstelligen heeft de kamer een voorstel ingediend om de uitgaven voor gemeenschaps- en regionale ontwikkelingsprogramma's, die de lokale overheden in staat stellen om de economische ontwikkeling en jobcreatie te promoten, met 19% te verlagen. De versie van de Senaat is nog radicaler en wil deze ontwikkelingsprogramma's met 42% verlagen.

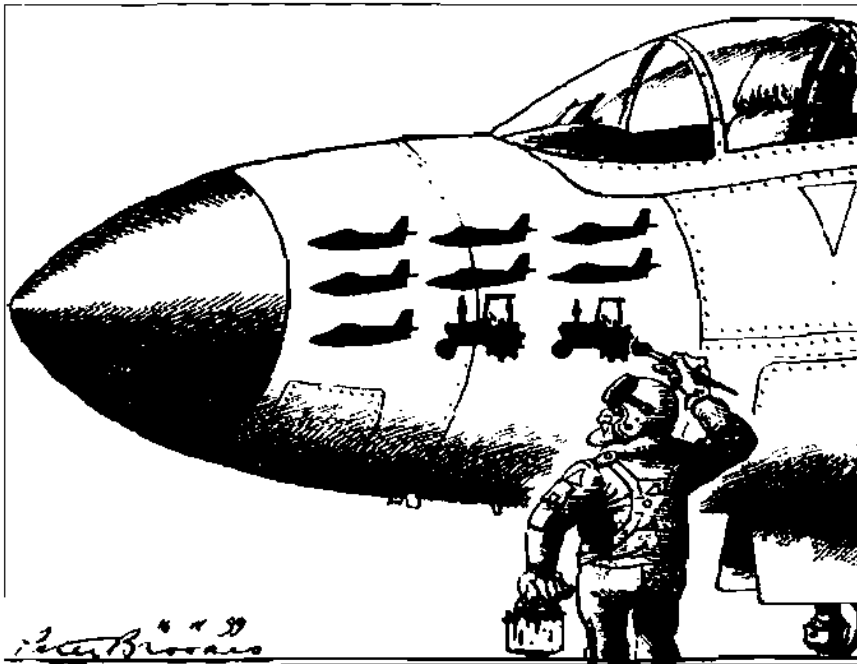
Zowel de Senaat als de Kamer willen de fondsen voor handel en huisvesting met 32% verlagen. Deze kredieten ondersteunen kleine ondernemingen en het federaal huisvestingsprogramma (FHA).

Het meest opmerkelijk is het voorstel van de Senaat om het budget voor de Internationale Betrekkingen met 4,9 miljard dollar te verlagen tot 12,5 miljard dollar. Dit betekent een daling van 28%. De Kamer wil hier zelfs verder in gaan en het budget verminderen tot 36%. Deze verminderingen zijn nog hallucaner als je een vergelijking maakt met het verleden. In 1990

bedroegen de uitgaven voor de Internationale Betrekkingen nog 18,6 miljard dollar, rekening houdend met de inflatie zou dit vandaag overeen komen met een bedrag van 23,2 miljard dollar.

Het is duidelijk dat de prioriteit van het Congres gaat naar wapens ten koste van jobcreatie en sociale voorzieningen voor minder begoeden, oorlogsvoering in plaats van internationale diplomatie.

Luke Vanderbeke
Bron: Chris Hellman in: Weekly
Defence Monitor van 8 april '99

BBA te omzeilen. Dit extra geld werd dan gehaald uit het begrotingsoverschot van het fiscaal jaar 1998

Dit jaar komen de begrotingsresoluties overeen met de vastgelegde norm door de BBA en daarom moet men, om de militaire uitgaven te verhogen, de uitgaven voor andere federale programma's verlagen.

Beide begrotingsresoluties verhogen de militaire uitgaven met 16 miljard dollar boven de begrenzing van het jaar 1998 tot op een hoogte van 289 miljard

Het Belgisch defensiedebat: "Leve de NAVO"

In 'alle stilte' werd in België bijna twee jaar lang een defensiedebat gehouden. Wie het twee delen tellende rapport grondig doorneemt en vooral de conclusies aandachtig leest, begrijpt dat het debat een ode is geworden aan de NAVO en andere multilaterale defensie-entiteiten, onder verbloemen als internationale 'opdrachten' en 'verantwoordelijkheden'. Belangrijkste consequentie van dit alles: het defensiebudget moet fors de hoogte in. Gezien het strakke begrotingsbeleid betekent dit snoeien op andere posten.

Het debat was gespreid over 26 vergaderingen van de *Commissie voor de Landsverdediging* dat begon op 15 april 1997. Het eindverslag werd voorgesteld op 29 januari 1999.

Vertegenwoordigers van allerlei organisaties kregen de gelegenheid om hun standpunt uit de doeken te doen, inclusief enkele woordvoerders van de vredesbeweging. Maar in het besluit van de Commissie is van de inbreng van deze laatsten weinig te merken. Hierna een kort overzicht van de conclusies.

In de inleiding wordt meteen de toon gezet: de gewijzigde internationale situatie na de val van de muur maakt dat "nieuwe vormen van operationele inzet" en dus een degelijke "herstructurering" van het leger noodzakelijk zijn. Terloops wordt opgemerkt dat ons leger een "identiteitscrisis doormaakt" en "om te voorkomen dat het gedemotiveerd en vervreemd geraakt, moet vanuit de samenleving een duidelijke visie op de rol en de opdrachten van het leger geformuleerd worden."

Volgens het rapport moet ons defensie- en veiligheidsbeleid gezien worden in een Europees (WEU) en transatlantisch (NAVO) kader, waarbij "gemeenschappelijke besluitvorming en solidariteit" voorop staan. Voorts droomt de commissie van een Europees leger. De teur is duidelijk: veiligheid is volgens de commissieleden nagenoeg uitsluitend het domein van militairen.

Volgens de commissie heeft ons leger twee hoofdopdrachten. Voor beide geldt de inschakeling in multilateraal (vooral militair) verband:

1. Defensie en veiligheid: hoeksteen blijft de bijstandsverplichting ingeval de veiligheid van één van de leden in gevaar komt. Nieuw is wat

men noemt, "de bevordering van de veiligheid en de stabiliteit in een ruimere context". Het gaat hier in hoofdzaak over operaties in het kader van "vredeshandhaving, crisisbeheer of conflictvoorkoming". Bovendien staat er een wat mysterieuze zinshede "(...) signalen te geven in het kader van het buitenlands beleid en te beantwoorden aan specifieke vragen van andere landen".

2. Onder de titel 'vredeshandhaving' staat ongeveer de samenvatting van de nieuwe strategie van de NAVO: "België moet kunnen deelnemen aan opdrachten die niet zijn opgenomen in artikel V, zoals crisisbeheer en de vredeshandhaving buiten het NAVO-grondgebied (...)", aldus het rapport, dat ook opdrachten vernoemt in VN of OVSE-verband. Vooral 'crisisbeheer' lijkt ons een delicaat begrip, dat afhankelijk is voor interpretatie. We verwijzen naar de NAVO-bombardementen op Joegoslavië zonder VN-mandaat.

Militarisering van de veiligheid

Het rapport neemt duidelijk de militarisering van het veiligheidsbeleid als prioriteit. Wellicht is het logisch dat een Commissie Landsverdediging daar het accent op legt, maar de commissie kon ook landsverdediging kaderen in een bredere opvatting van veiligheid. Dat is duidelijk niet gebeurd, of beter, er is in de conclusies geen rekening gehouden met de inbreng van de vredesorganisaties.

Wat is er wel gebeurd? Het belangrijkste gegeven is dat de commissie vindt dat het Belgisch leger dringend dient te worden gemoderniseerd. Er zijn meer middelen nodig en de capaciteiten dienen te worden verhoogd, geheel conform met wat de NAVO en andere multilaterale defensie-entiteiten (zoals WEU) vragen:

- "Het aantal personeelsleden (...) moet overeenstemmen met de engagementen die België binnen de NAVO is aangegaan"
- "Het materieel moet worden aangekocht om de opdrachten opgenomen in Artikel V (van de NAVO, LDB) (collectieve verdediging) te vervullen." Het moet bovendien

compatibel zijn met het materieel van de andere lidstaten van de NAVO en de WEU

- Idem voor onderzoek en ontwikkeling. Er moet een langetermijnplan komen voor landsverdediging op vlak van onderzoek en ontwikkeling van wapensystemen en -programma's, "opdat ons land als volwaardig lid deel kan hebben aan het *Organisme Conjoint de Coopération en matière de l'Armement (OCCAR)* - dat later het Europees Bewapeningsagentschap moet worden." Tussen haakjes, dat onderdeel van de conclusies is nagenoeg een volledige overname van de bekommernissen van de defensie-industrie, vertegenwoordigd door Ph. De Buck, afgevaardigd beheerder van Fabrimetal.

Tenslotte, het belangrijkste: de budgettaire repercussies. Opnieuw de knieval voor de NAVO. Door de bevrozing van het jaarlijks defensiebudget op 98 miljard frank (een gevolg van een beslissing van 1993), zou defensie in reële cijfers 25 miljard fr minder hebben gekregen. Bovendien zitten we verhoudingsgewijs met overdreven personeelskosten. Beide problemen moeten worden rechtgetrokken. Om "gelooftwaardig" te blijven voor de NAVO, wordt er "aan herinnerd dat het Atlantische Bondgenootschap heeft voorgesteld dat België gedurende verschillende jaren zijn begroting in reële cijfers jaarlijks met ongeveer 3 procent verhoogt." Men formuleert het in bedekte termen, maar er lijkt een consensus te bestaan over een jaarlijkse verhoging van het defensiebudget met enkele miljarden. De kosten van de Belgische bijdrage aan de oorlog tegen Joegoslavië en de nood aan modern oorlogsmateriaal, komen in dat opzicht goed van pas, als extra argument voor een dergelijke verhoging. De nieuwe vrijgemaakte middelen moeten in de eerste plaats gaan naar de modernisering van het materieel en moeten ook de Belgische deelname aan het Europese bewapeningsagentschap mogelijk maken.

Tot slot, het verslag werd eenparig goedgekeurd met 9 stemmen voor en 4 onthoudingen. Er is nog werk aan de winkel.

Ludo De Brabander

Jasenovac, waar bedrijfsmatig vermoord werd

Op 4 maart '99 begon te Zagreb het proces tegen Dinko Sakic. Deze oud-oustachi was commandant van het vernietigingskamp te Jasenovac. Hij werd door Argentinië uitgeleverd, waar hij naartoe vluchtte op het einde van de oorlog. Hij riskeert een gevangenisstraf van twintig jaar, wat een maximale straf is in Kroatië.

Het laatste verweer van de oorlogsmisdadigers is zich onwel voelen, als ze op het punt staan berecht te worden. Het hospitaal wordt dan mogelijk hun laatste toevluchtsoord, wat een bekend scenario is.

Het proces tegen Dinko Sakic voor misdaden tegen de mensheid, kende ook zo'n scenario. Deze criminele folteraar is 77 jaar en van Argentijnse nationaliteit en dit sinds zijn vlucht naar dit gastland, dat hem toen met open armen ontving!

Dit proces gaat terug naar een héél pijnlijke periode, waarin de verantwoordelijkheid van de Kroaten in de holocaust enorm is. Sinds '91 werd dit land onafhankelijk. Het heeft nooit openlijk de misdaden van de Oustachi veroordeeld. Zagreb, de hoofdplaats van Kroatië, heeft altijd veel geduld geoeffend en dit tot verleden jaar. Toen werd de uitlevering geëist van Dinko Sakic en zijn echtgenote Nada. Deze werd van dezelfde misdaden beschuldigd als haar man. Op 1 februari werd ze vrijgelaten, wat niet in dank werd aanvaard door Milorad Pupovac, vertegenwoordiger van de Serviërs in Kroatië. In deze context zal het gerecht in Zagreb recht moeten spreken, dus in een bedenkelijke atmosfeer.

De modelnazi

Op 21-jarige leeftijd kreeg Dinko Sakic in december '42 het bevel over het concentratiekamp van Jasenovac. Deze plaats bevindt zich op 120 km ten zuiden van Zagreb. Het beheer over de vrouwen en kinderen werd toevertrouwd aan zijn echtgenote Nada. Als parel aan de kroon van alle Kroatische concentratiekampen, werd Jasenovac na de oorlog het Auschwitz van Kroatië genoemd. Meer nog, het rivaliseerde in zieke-

lijke ingenieuze wreedheden naar het hogergenoemde beruchte nazimodel. In '42 werd Jasenovac gebouwd door gedeporteerden, die ook werkten aan het consolideren van de rivieren Trebiza en Lonja en aan de bevoeiingswerken van de aanpalende velden. De Oustachi lieten het toen helemaal inrichten met wachttorens en versterkingen, eigen aan nazikampen. Al vlug werd Jasenovac definitief het oord der verdelging. De nog valide gevangenen werkten in de fabrieken, zoals een steenbakkerij, zagerij, bloemmolen en schrijnwerkerij. Anderzijds was daar ook het kerkhof met zijn berucht crematorium, het meer, de tunnels en de rivier Sava.

Orthodoxe Serviërs, joden, zigeuners, communisten, Bosnische islamieten en Kroatische opposanten werden er geëxploiteerd en gemarteld. Vrouwen werden eerst verkracht, vooraleer men ze de dood in joeg en de kinderen werden vergiftigd.

De Oustachi stelden er zich niet mee tevreden om hun nazimeesters te imiteren. Ze vonden nieuwe foltertechnieken uit zoals een stamper om schedels in te slaan, handschoenen "versierd" met een scheermes om hun slachtoffers de keel over te snijden of op een bestiale wijze hun ingewanden eruit te halen! Onvoorstelbaar!

Ze vereeuwigden hun barbaarsheid door ze te fotograferen. Soldaten staan op het punt een gevangene te onthoofden met .. een zaag! De folteraars staan er lachend bij!!

Dagelijks arriveerden er een 3 à 4-duizend nieuwe gevangenen. Ze vervingen de afgeslachten van de vorige dag.

Het fichenstelsel

Die steekkaarten bevestigen de aanwezigheid van duizenden, die "slechts" drie jaar gevangenschap kenden. Men vergat echter melding te maken van de snelle terechtstellingen van gevangenen, die bij hun aankomst onmiddellijk vermoord werden. Hun lijken werden ofwel verast in het crematorium, ofwel dienden ze als brandstof voor de steenbakkerij.

Ook de "tewerkgestelden" stierven van ellende, door honger en dorst met daarbij een onmenselijke behandeling en ziekten. In '45 werd door een Kroatische onderzoekscommissie bevestigd, dat er tussen de 500 à 600-duizend mensen werden omgebracht. Overlevenden spreken van wel 700-duizend! Dinko Sakic vluchtte uit Jasenovac in oktober '44, want hij wachtte niet op de komst van de Joegoslavische partizanen, die onder de leiding van Tito, het concentratiekamp innamen en het vernietigden door het in brand te steken.

Het proces tegen Dinko Sakic, oorlogsmisdadiger van het ergste alibi, zal ons onomstotelijk vertellen of de vlammen die het concentratiekamp Jasenovac verteerden, ook de herinnering eraan hebben uitgewist...

René Van Nerum.
Naar Gael Chollet

VRAGENDE KINDEROGEN

*Geen geborgenheid meer
niets dan alleen maar
angst en vertwijfeling
de dag zien groeien
onder het voortdurend geschrei
van onschuldige wezens
smekend om gerechtigheid
met steeds weer diezelfde
betrachting:*

*Wanneer brengen mensen
op deze aarde een
boodschap van ware vrede?*

Jozef Vandromme

PR. LASURE

50 jaar NAVO is genoeg

Washington D.C., 4 april 1949

"(...) De Partijen bij dit Verdrag zijn vastbesloten om de vrijheid, het gemeenschappelijk erfdeel en de beschaving van hun volken, welke zijn gegrondvest op de beginselen van democratie, persoonlijke vrijheid en rechtsorde, veilig te stellen. Zij zullen zich beijveren de stabiliteit en de welvaart in het Noord-Atlantisch gebied te bevorderen. Zij zijn besloten haar krachten te verenigen voor de gemeenschappelijke verdediging en voor het behoud van vrede en veilig" De Partijen komen overeen dat een gewapende aanval tegen een of meer van haar in Europa of Noord-Amerika als een aanval tegen haar allen zal worden beschouwd ; zij komen bijgevolg overeen dat (...) ieder van haar de aangevallen partij zal bijstaan in de uitoefening van het recht tot individuele of collectieve zelfverdediging". (uittreksel uit Verdragtekst NAVO)

Het Warschaupact werd pas in 1955 opgericht nadat West-Duitsland was toegetreten tot de NAVO.

Bescherming economisch systeem

De crisis van het kapitalisme, die zich o.m. uit door overproductie en afzetproblemen, verscherpt de bestaande binnenlandse en internationale maatschappelijke verhoudingen. Wij ontdekken dat door deregulering, werkloosheid, bestaansonzekerheid, verarming, uitsluiting, overuitbuiting van de derde wereld, privatiseringen. We zien dat ook aan de concentratie van rijkdom, aan de gunsten en het vrij spel voor transnationale ondernemingen, aan de totale vrijheid voor speculatief en investeringskapitaal. De militaire structuur van de NAVO moet een garantie vormen voor de hegemonie van het westers kapitalisme over de hele wereld.

Sedert de wederinvoering van het kapitalisme in het voormalige 'Oostblok' en de implosie van het Warschaupact moet de economische verovering van Midden- en Oost-Europa, en van de ex-Sovjetunie ondersteund worden door militaire middelen die de nieuwe stabiliteit dienen te garanderen: de toekomst van de NAVO ligt in haar uitbreiding,

heet het dan. Ook de andere bijkomende structuren als Partnership for Peace, de NAVO-Rusland Raad, de aparte overeenkomsten met verschillende landen uit het Middellandse-Zeegebied, vormen de waarborg dat deze landen in de Atlantische invloedssfeer worden verankerd. Formele meerpartijdemocratie en vrije markt, zeg maar kapitalisme, worden verheven tot absolute wereldnormen. De NAVO-involed gaat op die manier tot in de derde wereld, waar belangrijke grondstoffenreserves te vinden zijn.

Suprematie van de V.S.

Zoals bij de oprichting is ook vandaag de verdere bestaansreden van de NAVO te vinden in de betrachting om Europa en Noord-Amerika economisch, politiek aan mekaar te binden onder een militaire paraplu. De NAVO moet vandaag voor de V.S. ook dienen om de krachtsverhoudingen in de westerse wereld van na WOII te bestendigen in de post-koude-oorlogtijd: de suprematie van de Verenigde Staten. Zeker de grotere lidstaten hebben onderling tegenstrijdige belangen, maar in het verdedigen en verspreiden van de "vrije markt" vormen ze een hecht bondgenootschap onder leiding van de V.S..

De militair-technische vertaling van deze suprematie concretiseert zich in het feit dat in de NAVO informatie- en communicatiekanalen - centrale elementen in moderne oorlogsvoering - Amerikaans zijn, dat de technische normen door de Noord-Amerikaanse wapenindustrie bepaald worden, en dat de kleinere lidstaten onder druk worden gezet om een minimum budgetgroei aan te houden, in de eerste plaats bedoeld om materieel aan te kopen. De V.S. wil haar technologische superioriteit absoluut behouden en verder door-drukken.

Er gaat van het bondgenootschap een druk en een logica uit voor constante vernieuwing en modernisering van de bewapening. Een kwalitatieve bewapeningwedloop als het ware. Vandaar ook opnieuw de pleidooien in ons land om het defensiebudget te verhogen. (De NAVO vraagt 3% verhoging).

Voor het Militair-Industrieel Complex vormen de nieuwe lidstaten een gigantische afzetmarkt door een totale omschakeling van hun bewapening naar NAVO-normen. Het Duitse DASA krijgt het contract om MIG's compatibel te

maken met Westerse technologie, in afwachting van volledige vernieuwing van het oorlogsmateriaal. De militaire uitgaven van de (huidige en toekomstige) nieuwe lidstaten zullen fors worden opgetrokken en zullen willens nillens de sociale budgetten aanvreten, en dat precies in landen waar de invoering van het kapitalisme een ware sociale ravage heeft veroorzaakt.

Nucleaire afdreiging

De NAVO wil ten allen prijze haar absolute superioriteit behouden. De nucleaire afschrikking blijft de hoeksteen, ook tegen "vijanden" die zelf niet over atoomwapens beschikken. Het NAVO-hoofdkwartier blijft zich het recht toeëigenen om als eerste het atoomwapen te gebruiken, om mogelijke aanvallen met biologische of chemische wapens tegen te gaan. Stel u even een atoombombardement voor van een chemische installatie. Dergelijke politiek vormt een stimulans voor anderen om ook zelf naar atoomwapens te streven. Bovendien moet elke NAVO-lidstaat een nucleaire taak op zich kunnen nemen, zodat Washington resoluut weigert om de feitelijk gedenucleariseerde kandidaat-lidstaten via een verdrag ook officieel te denucleariseren. "Er bestaan geen twee soorten lidstaten", stelt VS-president Clinton. Dit alles ondanks het feit dat het Hooggerechtshof van Den Haag het atoomwapen illegaal verklaarde, en ieder land verplicht is om atoomontwapeningsgesprekken aan te vatten.

Interventionisme

De NAVO definieerde zichzelf als een territoriaal verdedigingsverbond. Vandaag moeten we de vraag stellen wie het NAVO-gebied bedreigt? Ook voor de NAVO-strategen is de vijand niet meer zo nauwkeurig te omschrijven zoals voorheen. NAVO-secretaris Willy Claes ontdekte toentertijd het islamitisch gevaar dat hij als kwaadaardiger omschreef dan communistisch Moskou. Vandaag wil de minister van buitenlandse zaken van de V.S., Madeleine Albright, optreden tegen nucleaire spreiding, internationaal terrorisme, drugshandel en de zogenaamde schurkenstaten (waarmee men o.m. Noord-Korea bedoelt, Libié, Irak, Iran). Hieruit volgt dat het verdedigingsconcept wordt omgevormd naar een strate-

gie om dàar op te treden waar de westerse belangen op het spel staan. De statutaire beperking (in overeenstemming met het internationaal recht) tot verdediging van het grondgebied moet dus worden doorbroken. In de plaats komt collectieve verdediging en veiligheidsuitbreiding tot voorbij de grenzen: de out-of-area-opdrachten. Onder het mom van vredesoperaties wordt de publieke opinie klaargestoomd om deze fundamentele wijziging in de militaire strategie te aanvaarden, of zelfs heftig voor te staan. Selectief interventionisme dus op basis van de westerse economische en politieke belangen.

Zelfmandatering

Zolang de Verenigde Naties slaafs volgden wat Washington voorschreef (cfr Golfoorlog) beschouwde men dit internationaal orgaan als interessant. Vandaag wil Washington dat de NAVO de handen volledig vrij krijgt. "Het kant loch niet dat NAVO-optreden be-

paald of gestremd wordt door diplomatieke onenigheid of politieke discussies in de VN-Veilighedsraad", aldus Madeleine Albright.

Op een bepaald ogenblik slaagde de NAVO erin zichzelf als gewapende arm van de OVSE (Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa) op te stellen. Vandaag wil men dat de OVSE een politieke dekking geeft aan het politieke en militaire optreden van de NAVO. De NAVO wordt zelf een directe factor op het politieke veld (ten koste van VN en OVSE) met Amerikaanse superonderhandelaars (cfr Holbrooke in Kosovo), die dan zelfstandig inschatten of er militair zal worden opgetreden, waar dan de strategie van luchtaanvalen de algemene regel wordt.

Europees leger

Er is in het kader van de NAVO een bepaalde beweging aan de gang om de Europese landen een belangrijkere rol toe te kennen. De mogelijke uitbouw van een Europese pijler - uitvoering van NAVO-opdrachten zonder deelname van Amerikaanse troepen - zal binnen de NAVO de afhankelijkheid ten op-

**GIVE
PEACE
A
CHANGE**

zichte van de Noord-Amerikaanse logistiek en communicatiemiddelen niet fundamenteel wijzigen.

Concentraties en fusies binnen de Europese bewapeningsindustrie staan op de agenda, voornamelijk in de luchtvaart en de rakettenconstructie. Een eventueel Europees leger (met Franse en Britse atoombommen?) dat zich op de strategie van interventie baseert om de "Europese waarden en belangen te verdedigen" (dixit Maastricht) is koek van hetzelfde deeg en dus geen alternatief. Een dergelijk leger zou bovendien ten dienste staan van de supermacht Europa, die op haar beurt gedomineerd wordt door een economisch, politiek en militair sterk Duitsland.

De militaire veiligheid in Europa moet kunnen worden opgebouwd via bilaterale en multilaterale niet-aanvalsverdragen, via maatregelen van wederzijds vertrouwen en respect voor het zelfbeschikkingsrecht (ook op economisch vlak)

De veiligheid moet gerealiseerd worden door samenwerking op basis van respect voor de soevereiniteit van de

naties, en niet door economische wingewesten te creëren en militaire structuren te ontwikkelen.

Een pan-Europese structuur, gebaseerd op internationaal recht, moet het kader kunnen vormen waarin algemeen een strategie van defensieve defensie wordt aangenomen, met een zo laag mogelijk bewapeningsniveau. Daarvoor zullen we de huidige krachtsverhoudingen moeten wijzigen in functie van het realiseren van de economische, politieke en sociale rechten voor de grote meerderheid van de bevolking.

De NAVO moet weg 50 jaar is genoeg. België uit de NAVO, de NAVO uit België. Geen Europees interventieleger. Belgisch legerbudget moet omlaag.

Vrede v.z.w.

Grootmacht of geen grootmacht?

Bik Coolsaet, professor aan de RUG en voormalig cabinedirecteur van de toenmalige defensie-minister Coens en minister van buitenlandse zaken Claes, over Kosovo in het weekblad Knack.

"De poging om de NAVO permanente carte blanche te geven om buiten haar rechtsgebied op te treden en onafhankelijk van de Verenigde Naties, is ten dele geneutraliseerd door de afspraak (binnen de NAVO) dat elke operatie op zijn eigen rechtsgrond zal worden getoetst en dit in gemeenschappelijk overleg (...) Elke dag opnieuw blijkt hoe beperkt de armsgang is waarover de Verenigde Staten nog beschikken. En wat doet een grootmacht die geen grootmacht meer is? Zij gaat unilateraal trachten te doen wat zij multilateraal niet meer kan waarmaken. Het Amerikaanse unilateralisme dat de afgelopen jaren almaar sterker is geworden, illustreert helemaal niet de status van een "hypermogendheid", zoals de Fransen denken, maar de klassieke zwanzang van een grootmacht in verval."

Warlady Albright

In Oostende werd op initiatief van Vrede vzw en het Rodenbachfonds op 16 april j.l. betoogd tijdens de openingsplechtigheid van de tentoonstelling "Brooching it diplomatically: a tribute to Madeleine K. Albright" in het PMMK. Reden voor het protest was en is de medeplichtigheid van Albright in de eindeloze bommcampagne van de NAVO. De aanwezigen vonden deze hommage een bewijs van slechte smaak, van het onrechtstreeks steunen en het rechtvaardigen van

Foto: Luke Vanderbeke

de NAVO strategie en dit uitgerekend op het ogenblik dat VS-president Clinton verklaarde dat de bombardementen nog "maanden kunnen duren". Wat rechtstreeks zal resulteren in nog meer burgerslachtoffers en nog meer leed. Onder de aanwezigen waren naast vredesorganisaties ook een aantal politici van VU, SP en Agalev. Daniël Verleye van de SP eiste ondermeer "een rechtstreekse aanklacht tegen alle betrokkenen van deze genocide"

Europese paarsmars in Straatsburg

Op 4 april organiseerden Franse en Duitse vredesorganisaties een internationale manifestatie in Straatsburg gericht tegen de NATO en haar militaire expansiepolitiek.

Een Belgische delegatie waaronder leden van Vrede vzw vervoegden de 10.000 mensen die een Europa willen van vrede en solidariteit en niet van oorlog en haat. (zie ook foto's op de omslag)

Foto: M.J. Vanmol

Wit-Rusland: de NAVO oostwaarts afremmen ...

Hoe tien jaar ongeremd kapitalisme in Rusland hebben huisgehouden wordt stilaan voor de hele wereld duidelijk. De Republiek Wit-Rusland koos voor een andere weg.

Wit-Ruslands "eigen weg"

Wit-Rusland behoorde tot de gewezen Sovjet-republieken, die bij het uiteenvallen van de Sovjet-Unie in 1991 hun zelfstandigheid uitriepen. In de toenmalige chaotische omstandigheden waren het net als in andere gewezen Sovjet-republieken een reeks "hervormingen" op gang gebracht met privatiseringen, afbouw van collectieve landbouwbedrijven, enz. Dat viel bij de Wit-Russen niet in de smaak, en na enkele roerige jaren werd een tot dan toe weinig bekend man, Alexander Loekasjenko, met een ware aardverschuiving van 81% van de stemmen tot president verkozen. Hij had in 1991 als enige Wit-Russische parlements lid tegen de opheffing van de Sovjet-Unie (de "overeenkomst van Belaya Vedja") gestemd, en zijn kiesprogramma was eenvoudig:

1. stop de privatiseringen,
2. verbied de verkoop van landbouwgronden, en
3. bereid een unie met Rusland voor.

Deze derde eis leidde hij af uit een recent referendum, waarbij een groot deel van de bevolking er vóór gestemd had dat Wit-Rusland een unie met Rusland zou aangaan.

Westen steunt oppositie

Na die volksraadpleging was de oppositie o.l.v. het "Wit-Russisch Volksfront" razend, en er was al even wanhopige inmenging vanwege de westerse raadgevers, die voor steun aan de uitbouw van een kapitalistische markteconomie te Minsk bijeen waren. Ook de - toen overrompelde en opgesplitste - CP nam een tijdlang aan het verzet tegen Loekasjenko deel.

Na de verkiezingen bleef Loekasjenko vasthouden aan zijn beleid en omdat hij in het parlement geen meerderheid kon vinden, nam hij het initiatief tot een volksraadpleging voor een nieuwe grondwet met méér macht voor de president, en waarbij o.a. het recht op vrije aan- en verkoop van grond opgeheven werd. De grondwet werd door 70% van de kiezers goedgekeurd, en later met 110 tegen 70 stemmen in het parlement aanvaard. De 60 leden van het vroegere parlement, - tegenstanders van

Loekasjenko - hebben verklaard dat zij alléén het wettige Wit-Russische parlement zijn, gesteund door het Westen dat nog steeds het "oude" parlement erkent.

Dat alles heeft Loekasjenko niet belet zijn positie in Wit-Rusland te versterken, en hij wijst de EU-besluiten als onwettige inmenging af. Aan de verkiezingen in 1996 nam het "Wit-Russisch Volksfront" geen deel. Het was steeds actief stakingen en demonstraties aan het organiseren, en "Volksfront"-leider Paznjak werd aangehouden, maar vluchtte en vond asiel in de VSA.

Economische groei

Anders dan bij de grote oosterbuur Rusland - waar de economie op elk gebied de dieperik in gleed - slaagde Wit-Rusland erin een economische groei te verwezenlijken. In dat land was geen sprake van schoktherapieën, en lonen en pensioenen werden tijdig uitbetaald. Er waren uiteraard schaarste-toestanden, en bepaalde goederen werden op de rantsoenlijsten gezet, zodat de ergste zwartemarkt-uitwassen voorkomen werden.

De belofte van een unie met Rusland werd ingehouden via het plechtig afsluiten - met kerkelijke zegen - van een verdrag tussen Loekasjenko en Jeltsin. In het begin leek het erop dat het verdrag weinig concreet inhield, en dat Jeltsin er slechts mee instemde om aan het sterke "unie"-gevoel van de Russen tegemoet te komen. Maar het verdrag is tamelijk volledig en strikt uitgewerkt op gebieden als handel, douane, veiligheid e.a.

Gevolgen Russische crisis

De economische ineenstorting van Rusland in augustus 1998 trof ook Wit-Rusland, o.m. omdat een aanzienlijk deel van zijn uitvoer voor Rusland bestemd is. Dat maakte dan ook een strenger economisch beleid nodig, maar de regering gaf niet toe aan de goedkope geldschietters van het Internationaal Muntfonds (IMF). David Phillips, vertegenwoordiger van de Wereldbank te Minsk, ging in augustus 1998 voor twee weken met vakantie naar huis maar kwam niet meer terug. Bij zijn vertrek zei hij tegen journalisten dat de hoofdoorzaak van zijn vertrek lag in de geringe kansen dat Wit-Rusland de economische hervormingen zou doorvoeren die in een juni-memorandum afgesproken waren.

Phillips wees er wel op, dat er positieve neigingen waren in Wit-Ruslands economie, zoals een aanzienlijke toename van het bruto binnenlands product, in de industrie en wel niet het minst in de industriebouw. Hij voorzag echter dat die groei niet kon voortgezet worden zonder "diepgaande structuurveranderingen en grote buitenlandse investeringen".

Daar is de Wereldbank weer

In februari 1999 bezocht alweer een IMF-afvaardiging Wit-Rusland met een aanbod van nieuwe leningen. Natuurlijk onder voorwaarden, namelijk dat de economie met privatiseringen een monetaristische koers opgelegd zou worden.

Op een persconferentie te Minsk stelde de Wit-Russische financieelminister Nikolaj Korbut dat hij "erg pessimistisch" was "omtrent de vraag of Wit-Rusland op economische steun van het IMF een beroep zou kunnen doen". Volgens hem had de economische koers van Wit-Rusland zijn juistheid en degelijkheid al bewezen, in tegenstelling tot de koers die het IMF eiste.

Van verschillende kanten komen er signalen dat de toestand in Wit-Rusland - ondanks de moeilijkheden die de kapitalistische crisis van buitenaf meebracht - stabiel wordt, en dat president en regering wel eens versterkt uit de volgende verkiezingen zouden kunnen uitkomen.

Dreigen met geweld...

Een deel van de Wit-Russische oppositie zit in de Litouwse hoofdstad Vilnius (de Litouwse president, een VS-burger, was tijdens de oorlog in Wit-Rusland onder SS-bevel in het zogenaamde "2de Litouwse regiment" actief). Die oppositie verspreidt racistische, primair anti-Russische "nationalistische" propaganda en heeft het over "gewapend verzet" tegen de "Russische bezetters". Hoewel volstrekt onbetekenend in Wit-Rusland zelf, vinden dergelijke groepen in het Westen actieve "vrienden", die hen altijd op het geschikte ogenblik - allicht als het ooit tot een NAVO-oorlog tegen Rusland komt? - zullen kunnen inzetten. In 1916 had de Duitse bezetter overigens nét hetzelfde uitgehaald, toen hij de eerste zogenaamd "onafhankelijke" Wit-Russische staat oprichtte...

Yvan Grosjean (28 maart 1999)

Afscheid van Jeanneke

Toespraak van Bob Paulus op de begrafenis van Joanna Provost 14.04.1999

Nauwelijks enkele weken geleden zaten we samen en hoopte iedereen nog op genezing of beterschap. Onze gezinnen kennen elkaar sinds 35 jaar of langer. We kenden elkaar uit het verenigingsleven en ook als goede burens. We zagen de kinderen opgroeien en volwassen worden. We luisterden vaak samen naar de boeiende voordrachten van Bob Claessens of gingen met hem op bezoek naar musea. We stapten op in dezelfde protestmarsen tegen allerlei toestanden, die ook vandaag weer de oorzaak zijn van haat en vernieling. We spanden ons in voor het onthaal van Chileense politieke vluchtelingen, alweer 25 jaar geleden. Onder de aanwezigen hier zijn er velen die voor dezelfde waarden opkwamen: anderen hebben ons ook reeds verlaten. André en Jeanneke zijn een begrip in brede kring.

Er waren ook de kleine, dagelijkse dingen, zo vanzelfsprekend, dat je er achteloos aan voorbijgaat. De ontelbare keren dat we toevallig op hetzelfde moment de wagen uit de garage reden, of op hetzelfde tijdstip thuiskwamen. Soms bleef het bij een haastige groet; dikwijls werd het een babbel, over de gebeurtenissen, over een geplande reis, over de kinderen. Jeanneke was heel fier op haar dochter en kleindochter. Als het ging om gebruikelijke kleine diensten onder burens, kon Jeanneke dat vragen alsof het een uitzonderlijke gunst gold en ze bedankte al uitvoerig vooraf. En nadien was er steeds een kleine attentie. Er ging zoveel menselijke warmte van haar uit. Verontwaardiging over onrecht, enthousiasme voor wat haar nauw aan het hart lag. Vrede, de vredesbeweging, het levenswerk van André, daarvoor waren haar inzet en wervende activiteit onuitputtelijk.

Ze was een strijdbare en moedige vrouw. Hadden zij en André elkaar niet leren kennen in het verzet, in de strijd tegen een fascistische bezetter? En hoe hard waren die jaren na de oorlog, als het gezin in moeilijke omstandigheden een toekomst moest opbouwen? Hun politiek engagement in de KP vergde ook zeer veel van hen, terwijl ze intussen, als zelfstandigen, hard moesten werken en al vroeg op weg gingen naar de uithoeken van het land. Altijd stond Jeanneke onvoorwaardelijk naast André. Voor hen gelden de woorden van Gabriel Péri, gefusilleerd door de nazi's, woorden die Aragon vastlegde in het bekende vers: *et s'il était à refaire, je referais ce chemin.*

Jaren later zou Jeanneke nog een nieuwe loopbaan beginnen als bediende in een Oostendse bank. Al vlug won ze het vertrouwen en de sympathie van directie en collega's door haar bekwaamheid en loyaliteit. Ze werd bestuurslid van de vriendenkring der gepensioneerden van die instelling.

De laatste tijd is de hardste geweest. Een aantal jaren geleden, na een ernstige chirurgische ingreep, waren er de geruststellende woorden van de artsen. Ondanks de momenten van twijfel waren het toch goede jaren, met stijgende hoop. Tot allerlei onrustwekkende tekenen zich voordeden. Het werd een maandenlange periode met de slopende stress van angst en hoop. "Hou me niet voor de gek met kwalen waarvan niemand de naam durft noemen" zo richtte de dichter Eddy Van Vleit zich tot de dood.

We zullen niet licht vergeten hoe Jeanneke de laatste weken doorbracht. Hoe ze duidelijk liet blijken dat ze geen illusies meer koesterde.

Mais il est bien court le temps des cerises
Où l'on s'en va deux cueillir en rêvant des
pendants d'oreille

Cerises d'amour aux robes pareilles,
tombant sous la feuille en gouttes de sang
Mais il est bien court le temps des cerises
Pendants de corail qu'on cueille en rêvant.

J.B. Clément - 1871

Hoe haar bekommernis vooral uitging naar wie ze zou achterlaten. Hoe ze zich verontschuldigde om het leed dat ze haar geliefden daarmee deed: "ik kan er niets aan doen, ik heb mijn best gedaan". Deze moed en generositeit hebben ons zeer diep getroffen.

Voor dit leed en dit verdriet zijn geen woorden. Toch proberen wij het, ook al beseffen we dat er voor ieder gesproken woord duizend andere ongezegd blijven. We sluiten de rangen, we delen in het verdriet, het is ons enig verweer tegen het onherstelbare, samen met de herinnering. De herinnering, niet alleen aan alles wat voorbij is, aan wat we samen deelden, maar als een verinnerlijking van de afwezigheid in ons.

Jeanneke, het is een koosnaam en een strijdnaam, zo zullen we haar blijven gedenken.

Toespraak Jan Olsen, Vrede Oostende

Wie was het weer die beweerde dat de filosofen op allerlei wijze een uitleg aan de wereld geven, maar dat we nood hebben aan mensen, die hem willen veranderen? Zo iemand was Jeanneke. Daarmee was ze begonnen in de strijd van het Verzet tegen het nazisme, waar ze haar man, André, partner in een legendarisch huwelijk leerde kennen.

Het Aalst van Adolf Daens en Louis Paul Boon heeft een reeks mensen het land ingezonden. Aan mekaar gebonden gingen Jeanneke en André hier de strijd aan van David tegen Goliath.

Onder wat beiden vanaf 1945, na Hiroshima en Nagasaki, is bijgebleven is de wetenschap uit het vredes spel: oorlog brengt nooit vrede bij! Vandaag dubbel actueel.

Beiden waren de Oostendse vertaling van de toenmalige Wereldvredesraad, waarbij eerst de BUVV, later "Vrede", schuil ging. Jeanneke en haar man, in binnen- en buitenland bekend, gaven een uitzonderlijke stuwning aan de Oostendse afdeling, waaruit in de jaren '50 het tijdschrift "Vrede" ontstond. In al die jaren schonk ze zowel wijze raad als haar logistieke steun, m.a.w. was er bijvoorbeeld een barbecue geweest dan stonden de De Smets daar de volgende morgen voor de opruimdienst. Hun trots was in de actie: een geslaagde vergadering en in hun persoonlijk leven dochter en kleindochter. Jeanneke leerden we meer dan veertig jaar geleden kennen, tijdens een van die geschenkenbeurzen in het toenmalige achtuurnhuis. Ze was meer dan een verkoopster, het ging hem om een gesprek. Haar eerlijkheid was aan te zien, haar vriendschap een van de pijlers in het dagelijkse leven. Bijna tot het einde was ze gastvrouw voor ons bestuur. Ze kon de verdraagzaamheid en het pluralisme waarmaken met de medewerkers van een andere levensbeschouwing. Dank zij haar en haar man nam Oostende een bijzonder plaats in in Vrede-nationaal. Ze was een voor naam iemand zoals ze hier de laatste dagen in dit funerarium opgebaard lag. Onvergetelijk.

Toespraak Georges Spriet, Vrede vzw

Jeanneke heb ik voor het eerst bewust ontmoet, via Linde, toen in het KUC in Gent, ergens midden de jaren '80, een solidariteitsgebeuren plaats greep met El Salvador. Venanzio van het FMLN was door Vrede uitgenodigd. Jeanneke was die blonde fiere vrouw, al wat ouder, die er voor zorgde dat iedereen z'n stek en plek vond op die solidariteitsactiviteit.

Later, toen ik op Vrede ben komen werken, heb ik haar beter leren kennen. Ik kwam gaandeweg te weet dat niet iedereen altijd even goed om kon met haar stijl: recht voor de raap, zeggen wat ze dacht. Duidelijkheid. Haar zaak verdedigen met hand en tand. Veeleisend voor anderen, maar zoals ik ervaren, veeleisend voor zichzelf en consequent in haar engagement. En dat is denk ik, een van de elementen waarop mijn vriendschap met Jeanneke stoelde. Die duidelijkheid.

Ach, ik denk dat zij met mijn doen en laten af en toe wel wat moeite heeft gehad; met mijn behoedzaamheid vooral in het omgaan met persoonlijke meningsverschillen, of politieke, in onze vredesbeweging. Jeanneke was veel directer.

Zij maakte zich ook bezorgd over de georganiseerde chaos in en rond mijn bureau. - zij niet alleen trouwens, neem ik aan -. Toch vertrouwde ze erop dat ik niet zou verzuipen. Jeanneke was stipt, sterk gesteld op orde en netheid, de puntjes op de i. Dat maakte van haar zo'n goede administrator, of moet ik administratrice zeggen. In die tien jaar heb ik mij niet moeten bekommeren, eigenlijk, om het dagelijks financieel beheer. Dat deed Jeanneke, en meer dan bijzonder goed. ik kon gerust zijn. Ook dat was een punt van onze vriendschap dat wederzijds vertrouwen.

Ik denk dat onze vriendschap ook stoelde op het waarderen van mekaar inzet. Jeanneke kwam niet zomaar "helpen" -dat geldt trouwens voor alle vrijwilligers die bij Vrede actief zijn-. Nee, het concrete werk was een deel van haar bijdrage in het ondersteunen, rechthouden, uitbouwen van de vredesbeweging. Wat kon ze zich ergeren aan de oppervlakkigheid, de halve waarheden, de flagrante fouten en leugens in de berichtgeving van radio, tv of geschreven pers. Wat kon ze kwaad zijn over

het ongefundeerde primaire anti-communisme dat in onze samenleving heerst. Wat kon ze opstandig zijn tegen de dominantie van bepaalde groepen, tegen macht die de kloof tussen arm en rijk bestendigt en vergroot. Wat kon ze zich storen aan de arrogantie van de militaire machtsontplooiingen, en de valse verantwoording die machtshebbers daarvoor gaven.

Jeanneke was een echte vredesmilitante.

Ze was gekend en werd gewaardeerd in brede kringen, zoals bijvoorbeeld bij Vaka-groepen destijds. Maar ook buiten Vlaanderen. Telkens ik de laatste jaren op internationaal vlak mensen van de Wereldvredesraad ontmoette, vroeg men mij naar André en naar Jeanne. Dan pas besepte ik hoe belangrijk hun bijdrage is in de strijd voor vrede. Vredesmilitanten uit Portugal, uit Zwitserland, uit Duitsland, Cuba, India, en zeker uit Frankrijk. Weze het uit het noorden hier, uit Dunkerque, Rijsel, of uit Parijs, uit St Etienne of Lyon, allemaal kenden ze haar. Vrede uit België was gekend door zijn acties en wil tot brede samenwerking, en dat hing zeker samen met het werk van André en van Jeanneke.

De buitenwereld zal Jeanneke vooral blijven herinneren als de kameraad van André: samen delen ze een jarenlange actieve inzet. De steun ook, en toeverlaat van André; zijn trouwe levensgezellin. Ik wil bij het heengaan van Jeanneke dan ook André veel, veel sterkte toewensen.

Maar een kant van Jeanneke die ik bijzonder heb weten te waarderen is haar menselijke warmte. Zo was ze bijvoorbeeld altijd nieuwsgierig hoe het met m'n kinderen ging, hoe Cathu het stelde. Ze was zelf, denk ik, een sterk aanwezige moeder en - de tijd dat ik ze gekend heb - vooral grootmoeder.

Toen ik haar de laatste keer in het ziekenhuis bezocht, vrijdag 2 april, heeft ze eigenlijk toen al afscheid van me genomen. Ze zei: "Ge - en ze bedoelde ook meteen Vrede - gaat de grootmoeder verliezen, maar ge wint de kleindochter".

We zullen haar blijven herinneren als een consequent militant voor de vrede, en een zeer goede vriend.

Camping Groeneveld

Is een kleinschalig kampeerterrain, zeer rustig gelegen in een bosrijke omgeving in de schilderachtige Leiestreek.

Naast 100 ruime standplaatsen voor tenten, caravans en mobilhomes zijn er eveneens 5 trekkershutten te huur, elk uitgerust voor 4 personen.

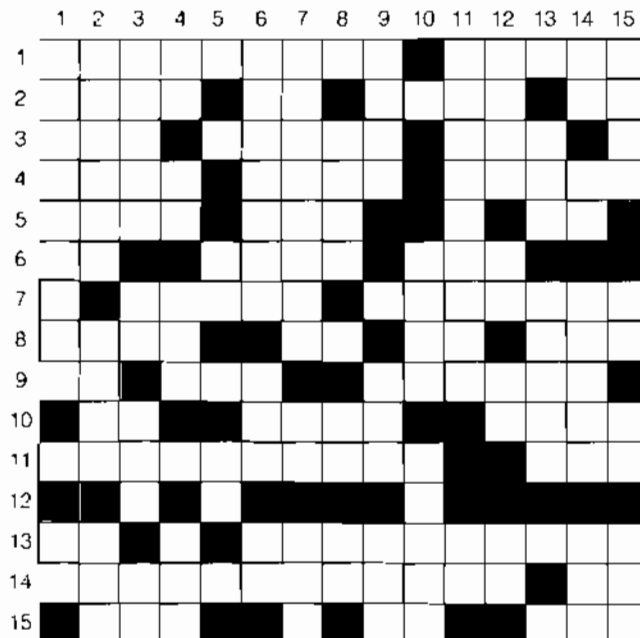
Groeneveld is voorzien van een net en modern sanitair, een speelplein, visvijver, jeu-de-boules veld en een gezellig café. Ook de wandelaar is er welkom.

De mooie omgeving biedt talloze mogelijkheden voor uitstappen en fietstochten naar o.a. boeiende musea (Vlaamse expressionisten in Deurle, Latem en Deinze) en historische kastelen (Ooidonck, Laarne).

Camping Groeneveld is een initiatief van Volkstoerisme v.z.w.

Info en Reservaties: Groeneveld, Groenevelddreef te Bachte-Maria-Lerne (Deinze) Tel. 09/ 380 10 14 - Fax 09/ 380 17 60

"RETRO-KRUISWOORDRAADSEL" - NUMMER 2 (= Gebaseerd op de inhoud van nummer 336)

HORIZONTAAL

1) In de Netevallei ging hij overal meisjes en vrouwen kussen - Eenheid van de schaalverdeling van thermometers. 2) Rijstbrandewijn - Twee verschillende klinkers - Solozang - Muzieknoot. 3) Vervoermiddel - Het afstaan van iets dat iemand dierbaar is - Modegek. 4) Reigerachtige waadvogel - Uitdrukking van gedachten en gevoelens door woorden - Hardvochtig 5) Trots - Vlaktemaat - Chinese afstandsmaat. 6) Hij - Chinees gewicht - Waals kuuroord. 7) Familielid - Zij verlangen naar onafhankelijkheid. 8) Binnenwater - Muzieknoot - Symbool voor natuurlijke logaritme - Grootvader. 9) Eventueel (afkorting) - Onbepaald voornaamwoord - Europees oorlogsgebied. 10) Loofboom - Oost-Vlaams dorp - Gezamenlijke geschriften van het Brahmanisme. 11) 8 maart 1999 (Internationale...) - Zelfkant. (12) . . . (13) Klein kind - Chileense zanger en dichter (Voor- en familienaam). (14) In het Midden-Oosten naar nieuwe hoogten - Snee. (15) Met dat kledingstuk kleedt een vrouw zich het vrouwelijkst - Omgekeerd voorzetsel - Frisse groente

VERTICAAL

1) Het streven van ieder rechtgeaard en vredelievend mens - Bezittelijk voornaamwoord. 2) Aziatisch schiereiland - Wild zwijn - Vervoermiddel. 3) Onzin - Voorzetsel - Rekening - Italiaanse rivier. 4) Laatste kwartier (afkorting) - Senior (afkorting) - Behoeftig - Scheepsvloer. 5) Tennaam (afkorting) - Persoonlijk voornaamwoord. 6) Iraakse rivier - Ontkenning - Volkswagen (afkorting). 7) Schilderij van een gebeurtenis - Voorzetsel - Loofboom; 8) Nobel - Neodymium (symbool) - Muziekbegrip. 9) Eigenaardige - Pagegaa - Reken (anagram van het synoniem) 10) Aileenzang - uitgestrekt. 11) Ook vernietigingsmiddelen - Griekse letter. 12) Ongewoon - Sled - Oud Verbond (afkorting) - Twee verschillende medeklinkers. 13) Reken - Gehoorgestoorden 14) Reeds - Kippenproduct - Korte versregel die in het distichon op de lagere volgt - Hoenderachtige moerasvogel. 15) Handeling - Achter - Zilver (symbool) - Pappegaa

Beschrijvingsblad

Michel Billiau, Werviksesteenweg 431, 7780 Komen

BETOOGING

EENHEID

Tegen fascisme
Geen verrechtsing

Samenkomst: 14.00 u. Stuivenbergplein (tram 12)
Einde: Dageraadplaats (Zurenborg)
met toespraken en optredens

EXTREM RECHTS
NIE. BIDDANKT!

LATEN WE DE BEVRIJDING HERDENKEN NU HET NOG KAN!

8 MEI 1999

LATEN WE DE BEVRIJDING HERDENKEN
NU HET NOG KAN!

HET 8-MEI COLLECTIEF ROEPT OP:
**EENHEID TEGEN FASCISME
GEEN VERRECHTSING**

BETOOGING

ZATERDAG 8 MEI 1999

Samenkomst: 14u. Stuivenbergplein (tram 12)

Einde: Dageraadplaats (Zurenborg), met
toespraken en optreden

- Omdat arbeid een recht is en werkloosheid een voedingsbodem voor fascisme, omdat wezenlijke sociale noden vervuld moeten worden, daarom:
Strijd tegen de werkloosheid!
Schepping van zinvolle jobs en sociale diensten!
- Omdat een samenleving pas echt rechtvaardig is wanneer iedereen dezelfde rechten en plichten heeft, omdat gelijke sociale rechten noodzakelijk zijn in de strijd tegen elke vorm van uitsluiting, daarom:
Algemeen stemrecht voor iedereen!
- Omdat verarming en achtergestelde buurten leiden tot onverdraagzaamheid en ontevredenheid, omdat iedereen recht heeft op een volwaardige huisvesting in een gezellige buurt, daarom:
Leefbare wijken zonder racisme en uitsluiting!
- Omdat elke toegeving aan extreem rechts een gevaar is voor de democratie, omdat het extreem rechtse gedachtegoed steeds meer ingang vindt in de politiek, daarom:
Geen samenwerking met het Vlaams Blok!

v.v. E. Steffens, Fruithoflaan 104, Antwerpen

Dialogogavonden

Gent

Dinsdag 18 mei 1999 om 20 uur

Mensen vluchten niet zomaar...

Inleiding door

- **Mon Rosseel**, auteur & acteur
- **Nik Vanderscheuren**, vakgroep niet-westers recht UG

Moderator:

Marie-Jeanne Vanmol (Vrede)

in Vrede, Galgenberg 29, 9000 Gent

Organisatie: Masereelfonds Vrede Regio Gent

Oostende

Vrijdag 28 mei 1999 om 20 uur

Vluchten doe je niet zomaar...

Inleiding door

- **Ann Goetgehebeur** van Jakoeboe (Oostende comité)
  - **Marie-Jeanne Vanmol** van Vrede vzw
- In den Anklap, Lefvingestraat 85, Oostende
Organisatie: Vredesbeweging Regio Oostende

Klerenbeurs

van 5 juni tot en met 12 juni

in Galgenberg 29

9000 Gent

Het 8 MEI KOMITEE in samenwerking met Stad Gent, Het Vredeshuis en de Confederatie der Oudstrijders Vereniging heeft de eer en het buitengewoon genoegen U hierbij uit te nodigen op de komende 8 MEI PLECHTIGHEID.

ZATERDAG 8 MEI 1999
HERDENKINGSPLECHTIGHEID
om 10 uur

9.45 uur:

Verzameling vóór het Oorlogsmonument der slachtoffers van beide oorlogen in het Zuidpark te Gent (Jules de Bruyckerdreef).

10.00 uur:

- Begroeting door Dhr. **Jozef FACK**, voorzitter
- Toespraak door Dhr. **Gilbert TEMMERMAN** - Minister van State
- Voordracht door Mej **Micky MERTENS**
- Bloemenhulde met naamafroeping van de deelnemende groeperingen door Dhr. Jean-Pierre GOOSSENS.
- TE VELDE, VADERLANDSLIED en muzikale begeleiding door de **GENTSE POLITIEHARMONIE**

Enkel vlaggen van patriottische verenigingen zijn toegelaten.
Na de plechtigheid ontvangst op de Kantienberg, Gent

Criminalisering van sociale actie...

Sociale acties brengen maatschappelijke thema's onder de aandacht die door de bestaande politieke structuren dkwijls stiefmoederlijk behandeld worden. Ze forceren een politiek debat. Een debat dat ertoe zou moeten leiden dat de schenders van het algemeen belang vervolgd worden. Niet zij die de huidige onrechtmatige verdeling van middelen aanklagen. Toch worden er steeds meer pogingen ondernomen om stilzwingend sociale bewegingen te controleren. De ruimte voor sociale actie wordt ingeperkt.

De groeiende intimidatie en criminalisering van actiegroepen wijst op een reële politieke en juridische evolutie. De verschillende initiatieven die sociale actie belemmeren vertonen een verontrustende samenhang: wetgevende initiatieven zoals het wetsontwerp op criminale organisaties, hervormingen van de politiediensten, de praktijken van de inlichtingsdienst,... bieden allerhande mogelijkheden om actiegroepen te vervolgen, intimideren en controleren. De praktijk wijst uit dat die mogelijkheden, samen met verschillende oude wetten die voor de gelegenheid van onder het stof worden gehaald, steeds spitsvondiger worden gebruikt tegen sociale bewegingen;

Een greep uit de bedreigingen...

Juridische en politionele ontwikkelingen

Artikel 342

Eind 1997 was de overheid een wetsontwerp aan het uitwerken om de mafia en drugkartels harder te kunnen aanpakken. Toen alles bijna in kannen en kruiken was bleek dat dankzij artikel 342 bijna iedereen die acties ondernam die 'schadelijk konden zijn voor openbare overheden of bedrijven', kon gevisieerd worden. De brede definitie van de term 'criminele organisatie' liet alle ruimte open voor vervolging en intimidatie van sociale bewegingen. Uiteindelijk werden, na protest van vakbonden, allerhande ongebonden organisaties en een aantal politici, de scherpe kantjes van het wetsontwerp weggevlind, maar het gevaar van misbruiken blijft.

Wet Franchimont

Een belangrijk element in deze wet is de regelgeving rond opsporingsactiviteiten en proactieve recherche, in de praktijk gaat dit gepaard met telefoontap, plaatsen van camera's, infiltratie... wanneer er een vermoeden tot misdrijf is.

De wetgeving op de staatsveiligheid

Ze zet de bestaande situatie op papier, zonder een duidelijk onderscheid tussen criminaliteit en sociale en politieke actie. Dit maakt groeperingen die bezig zijn met sociale, maatschappijkritische actie bijzonder kwetsbaar. Politiek extremisme wordt gevisieerd; een opsomming leert dat racistische, nationalistische, anarchistische en andere 'extremistische' activiteiten als staatsgevaarlijk worden beschouwd.

De wetgeving op classificatie van informatie

De wet op classificatie van informatie (zeg maar de wet op staatsgeheim) wordt momenteel besproken. Deze wet zal vooral het garen, 'leken' en publiceren van informatie bemoeilijken. Het wordt hiermee o.a. voor de regering mogelijk documenten geheim te verklaren en op die manier te ontkennen aan een maatschappelijk debat.

Optreden van politiediensten

Sommige politieambtenaren zien hun taak eerder als de bewaker van de gevestigde orde, die door iedere publieke meningsuiting bedreigd wordt.

Eenhedspolitie

De politiehervorming zorgt ervoor dat voor controle op politiemisbruiken je niet meer bij een "andere" politiedienst terecht kan, en omdat de positie van de het comité P eerder zwakker zal worden.

Criminalisering van sociale actie: ten dienst van financiële belangen...

Onze grondrechten van vrije meningsuiting en vereniging zijn vaak in conflict met het recht op eigendom of met de openbare orde. Het recht op eigendom wordt omstandig beschermd en zeer uitgebreid geïnterpreteerd. Elk mogelijk zakelijk belang dat aangetast zou kunnen worden, b.v. cliënteel dat verontrust wordt, kan een reden zijn om het recht op sociale actie te beperken. Openbare ordehandhaving wordt daar vaak als een verlengstuk van gezien. Het komt vaak neer op het handhaven van de stilte en het ongestoord uitoefenen van zakelijke belangen. Dat een individu meer is dan een verzameling privé belangen en kan opkomen voor een algemeen belang, wordt moeilijk aanvaard.

Schadeclaims

Steeds meer bedrijven grijpen bij protest tegen hun beleid naar juridische middelen om actievoerders het zwijgen op te leggen. Intimidatie en civielrechtelijke vervolging op initiatief van ondernemingen is een zwaar onderschat probleem. Er komen tegenwoordig veel gevallen voor van dagvaarding van activisten, er worden soms miljoenen geëist. Zelfs al worden dergelijke eisen meestal niet toegewezen, het is een zeer efficiënte manier om mensen de daver op het lijf te jagen en monddood te maken.

Kortgedingen

Bedrijven die geconfronteerd worden met stakingen stappen steeds vaker naar de rechter om in kortgeding een verbod op staking te bekomen, met dwangsommen die elke verbeelding te boven gaan.

Algemene tendenzen

b.v. Multilateraal Akkoord voor Investerings

Ook op internationaal vlak zijn rechten van burgers meer en meer ondergeschikt aan economische belangen. Dit veruitlijkt zich in o.m. internationale vrijhandelsakkoorden. De onderhandelingen over het MAI zijn daar een recent voorbeeld van.

Maar we blijven niet bij de pakken zitten:

Het wordt steeds belangrijker een maatschappelijk weefsel uit te bouwen dat weerstand kan bieden aan deze bedreigingen. Het meldpunt 'Recht op Actie' wil hier een rol in spelen. Het meldpunt brengt een dertigtal bedreigde en solitaire organisaties samen onder een platform tegen criminalisering van sociale actie. Van hieruit worden de meldingen die binnen komen op verschillende manieren bekend gemaakt en aangeklaagd

Pol Pataer
Liga voor Mensenrechten

TE ZOT...

Uit een studie uitgevoerd in de V.S. is gebleken dat een volwassene op drie niet in staat is de landen op te noemen die tijdens de tweede wereldoorlog tegen de Amerikanen gevochten hebben, 67 % van de ondervraagden kent evenmin de partij of de volksvertegenwoordiger uit hun staat, 40% kon evenmin de naam van de vice-president opnoemen, 75 % weet niets over de tijdsduur van een mandaat van senator en 40% weet evenmin dat de republikeinen de meerderheid hebben in het Congres.

Het is onverstandig en zelfs dom om oorlog te voeren. In de tijd van von Clausewitz kon je nog hopen op een overwinning, dus zette je mensen in, je verloor er tienduizend, maar je won. Nu zet je tienduizende mensen en je wint niet. Daarom is het offeren van duizenden mensenlevens afschuwelijk en absurd. Oorlog is een terminale ziekte. Intellectuelen hebben de plicht om te zeggen dat oorlog onmogelijk is. Ik ben erg blij dat ik pacifist ben.

(Umberto Eco, Italiaanse filosoof in "Standaard-Magazine")

Met wat meer afstand zullen we wellicht fouten en tekortkomingen in de westerse aanpak van de Joegoslavische kwestie kunnen aantonen. De verleiding bij velen is intussen groot om voor een analyse terug te vallen op de verouderde, simplistische schema's, en van de NAVO een "imperialistisch bondgenootschap" te maken. Ze gaan voorbij aan de vaststelling dat de alliantie zich met de grootste tegenzin in de huidige crisis heeft geëngageerd. Velen die de NAVO nu met de vinger wijzen, zouden er als de kippen bij zijn geweest om het bondgenootschap "passiviteit" aan te smeren als het niets had ondernomen tegen de etnische zuiveringen en de destabilisatie die voor de eerste, nog symbolische bombardementen al volop aan de gang waren.

(Axel Buyse in De Standaard van 1 april)

Waarom is de NAVO zo slecht voorbereid met deze oorlog begonnen? Ik wil nog begrijpen dat de generaals zich met de militaire aspecten hebben bezig gehouden, maar toch niet de politici. Hoe ver reikt de bekwaamheid van een Clinton, een Blair, als zij een open conflict riskeren met iemand die in Bosnië heeft ge-

toond waartoe hij in staat is, zonder strategie om zijn slachtoffers te beschermen? De lange weken van onderhandelingen hebben Milosevic de kans geboden genoeg divisies naar Kosovo te sturen om daar de totale chaos te veroorzaken. Dat wist men toch, dat de Kosovaren omringd waren door een tot de tanden bewapende moordmachine? Welnu, waarom begint men dan te schieten zonder te weten hoe men deze mensen kon beschermen? Kan iemand mij dat eens uitleggen?

(Luc Van der Kelen in Het Laatste Nieuws van 1 april)

De helft van de inwoners moet rond komen met een inkomen onder het levensminimum. Laat ons uit de crisis treden met onze eigen middelen en zo goed als het gaat. Dan zal er van zelf verbetering komen is de wijze raad van de Indonesische president Bachaddin Juzef Habibe tijdens een toespraak op 1 maart in Djakarta.

Meer dan 10 jaar bouwt Frankrijk aan z'n paradepaardje, het met kernenergie aangedreven vliegdekschip Général De Gaulle. De kostprijs wordt geraamd op 120 miljard frank. De Franse luchtmacht kocht diverse AWAC-vliegtuigen die bij het op stapel zetten van het vliegdekschip nog niet ontworpen waren. Nu stelt men vast dat bij slechte weersomstandigheden deze vliegtuigen niet veilig zullen kunnen landen. En zo kwam men tot de "eenvoudige" oplossing om het dek met vier meter te verlengen. Wat dit gaat kosten werd niet bekend gemaakt.

De Republikeinse fundamentalist Pat Robinson, die z'n geld in dienst van God op de Bank of Scotland zet, heeft zich kandidaat gesteld voor de Amerikaanse presidentsverkiezingen. De populaire prediker van het TV-station Christian Broadcasting, beweert 55 miljoen kijkers te hebben, en heeft met de handel die hij hierrond opbouwt een fortuin verdiend. De zeventigjarige tele-evangelist controleert een media-imperium waarvan het jaarlijks zakencijfer 140 miljoen dollar bedraagt: TV- en radiostations over de ganse wereld, hotels, banken, diamanthandel, enz.. Hij zetelt tevens in de bestuursraad van de Britse groep Laura Ashley, en zijn nauwe banden met de mediamagnaat Rupert Murdoch zijn gekend. Een democraat noemen ze dat in Gods eigen land.

Vlaanderen gaat naar het Eurosongfestival dat dit jaar in Jeruzalem zal plaats hebben.

De jonge zangeres Vanessa Chinitor haalde het met glans na verschillende schiftingswedstrijden. Het uitverkoren lied "Like the wind", een klassiek popnummer, zal echter niet in de Nederlandse versie in Israël gezongen worden. Ondertussen wordt er ieder jaar veel omhaal gemaakt, en geld gespendeerd, om Vlaamse culturele ambassadeurs te benoemen...

Europa bouwt in Straatsburg een nieuw faraonisch parlement. De 629 europarlementsleden die in juni '99 zullen verkozen worden zullen het er zich gemakkelijk kunnen maken. Het wordt een gebouw met 220.000 m² voor een kostprijs van 18,6 miljard frank.

Generaal op rust. Francis Briquemont, ooit nog VN-gezagvoerder in Bosnië, zegt in verband met de Kosovo-crisis het volgende.

"De duizenden Kosovaarse vluchtelingen moeten toch wel verbaasd hebben geluisterd naar Robin Cook (Brits minister van buitenlandse zaken) toen hij stelde dat de gigantische etnische zuiveringen al lang voor de bombardementen waren gepland, en dat hun miserie dus bijgevolg niet te wijten viel aan het NAVO-optreden. Dergelijke verklaringen getuigen van een evidente oneerlijkheid want het lijkt geen enkele twijfel dat de bombardementen de etnische zuivering bespoedigd hebben. De reden is simpel. Milosevic wist dat men geen grondtroepen wou inzetten. De bombardementen hebben als voornaamste resultaat dat ze de humanitaire catastrofe verergeren, terwijl men ze wou verhinderen."

Tijdens een interview met De Standaard zei stafchef, vice-admiraal Herteleer, onder meer:

"Er is geen sluipende besluitvorming bij de NAVO, maar we intensiveren het luchtoffensief dat door de politieke overheid is aanvaard. Omdat de Serviërs hun afweergeschut verbergen, lopen de verscheidene fasen die we gepland hadden, nu door elkaar. Een volgende stap zetten in het luchtoffensief zou nog een sluipende besluitvorming inhouden: misschien moeten we de bombardementen doen voelen, door de Servische bevolking zelf pijn te doen. Door hen verliezen te doen aanvaarden. Door hun leefcomfort te verminderen."

... OM LOS TE LOPEN

Beste vrienden,

Graag uw aandacht voor een dringende actie rond de invasie van de Mexicaanse militairen in Chiapas.

Graag zo veel mogelijk verspreiden! ZEER DRINGEND!

WAT GEBEURT ER?

Sinds 1 juni is het leger uit zijn kazernes gekomen in de Mexicaanse deelstaat. Blijkbaar worden in de omgeving van Ocosingo en Taniperla een aantal dorpen door het leger bezet. Er zijn nogal wat arrestaties. Méér dan duizend mensen vluchtten de bergen in en er viel één dode. Bedoeling van het leger is om de streek te zuiveren van Zapatisten en sympathisanten. Mensen worden willekeurig aangehouden of door PRI-menigten overvallen. De internationale zapatistencomités en Amnesty International roepen op tot actie. Wij smolten de twee oproepen samen tot één tekst.

Internationale actie is dringend nodig en heeft in het verleden al bewezen acties te kunnen tegenhouden.

Mogen wij u daarom vragen een brief te sturen naar de Ambassade van Mexico, Franklin Rooseveltlaan 94, 1050 Brussel.

VOORSTEL VOOR BRIEF:

A l' Ambassade de Mexique

A un an du massacre de El Bosque et un an et demi de l' assassinat de 45 indigènes d' Acteal par les militaires avec la complicité du PRI, l' impunité est toujours la règle au Chiapas.

Depuis 2 semaines les autorités de l' état ont commencé une offensive militaire pour encercler l' EZLN, expulser ses bases d' appui et renforcer les groupes paramilitaires.

Ces opérations auxquelles ont participé des milliers de soldats et de policiers dans plus de 8 communautés de différentes zones, ont eu pour conséquences 1 assassinat, 9 emprisonnements et le déplacement de plus de 1000 personnes.

Une fois de plus ressort le double langage du gouvernement mexicain qui tout en parlant de paix et d' une solution négociée au conflit met tous ses moyens en oeuvre pour agresser et harceler les communautés en résistance. Alors que les communautés indigènes et avec elles la société civile mexicaine et internationale appellent à des initiatives qui pourraient favoriser la voie d' une paix juste et digne, le gouvernement répond par la violence.

Devant cette escalade des violences à l' encontre des communautés indigènes, nous aspirons une solution pacifique au conflit, basée sur le dialogue, qui reconnaisse les justes droits des peuples indigènes. Nous appelons à une mobilisation pour arrêter cette guerre.

Nous exigeons:

- a. que finisse l' impunité avec laquelle on assassine, séquestre, emprisonne et expulse les communautés sous les ordres ou avec la complicité de l' état mexicain.
- b. Le retour de l' armée dans les casernes.
- c. L' arrête des appréhensions illégales et arbitraires (p.e.Manuel Perez Constantino et Jésus Hernandez Guitierrez)
- d. La reconnaissance des Accords de San Andres sur les Droits et Cultures Indigènes.

Veillez accepter l'expression de nos sentiments respectueux.